

Sadni izbor **za Slovenijo 2018**

JAVNA SLUŽBA
V SADJARSTVU

SADNI IZBOR ZA SLOVENIJO 2018

Boštjan GODEC
Biserka DONIK PURGAJ
Metka HUDINA
Valentina USENIK
Darinka KORON
Anita SOLAR
Viljanka VESEL
Davor MRZLIĆ

Ljubljana 2019

Fotografije so prispevali:

- Boštjan GODEC
- Metka HUDINA
- Valentina USENIK
- Darinka KORON
- Anita SOLAR
- Viljanka VESEL

Fotografija na naslovnici: dr. Anka Čebulj

Izdala in založila:

Javna služba v sadjarstvu, Ljubljana 2019

Urednica publikacije: dr. Anka Čebulj

Tisk xxxx

Naklada xxxx

Nobenega dela te knjige ni dovoljeno ponatisniti ali reproducirati s kakršnimikoli sredstvi brez pisnega dovoljenja založnika.

Publikacija je rezultat dela strokovne naloge Javne službe v sadjarstvu – introdukcija, financirane s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS.

Avtorji prispevkov po sadnih vrstah:

Boštjan Godec, univ. dipl. inž. agr. (KIS) – jabolana (sorte)

Biserka Donik Purgaj mag. inž. hort. (KGZS ZAVOD MB) – jabolana (podlage)

dr. Metka Hudina (BF) – hruška, breskev, kitajska breskev, nektarina, nashi, kutina

dr. Valentina Usenik (BF) – češnja, sliva, marelica

dr. Darinka Koron (KIS) – jagoda, malina, ameriška borovnica

dr. Anita Solar (BF) – oreh, leska, kostanj, mandelj

mag. Viljanka Vesel (KGZS - Zavod GO) – oljka

Davor Mrzlić, univ. dipl. inž. agr. (KGZS - Zavod GO) - kaki

Koordinacija

dr. Matej Stopar (KIS)

KIS – Kmetijski inštitut Slovenije

BF – Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani

KGZS ZAVOD MB – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Maribor

KGZS - Zavod GO – Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica

Vsebina

OBRAZLOŽITEV TERMINOV IN OKRAJŠAV	5
UVOD	6
JABLANA	9
HRUŠKA	43
NASHI	51
KUTINA	53
BRESKEV	54
NEKTARINA	61
KITAJSKA BRESKEV	67
ČEŠNJA	69
SLIVA	78
MARELICA	84
VIŠNJA	89
JAGODA	90
MALINA	97
AMERIŠKA BOROVNICA	103
ROBIDA	107
RDEČI RIBEZ	107
ČRNI RIBEZ	108
ARONIJA	108
OREH	109
LESKA	116
KOSTANJ	125
MANDELJ	130
OLJKA	132
KAKI	141
FIGA	146
KIVI	147

OBRAZLOŽITEV TERMINOV IN OKRAJŠAV

- IME SORTE* Sorta s svojim imenom je kot avtorsko delo zavarovana na nivoju Evropske unije pri CPVO (Community Plant Variety Office). Zavarovane so pravice žlahtnitelja ali njegovega zastopnika, ki s tem pridobi izključno pravico do razmnoževanja sorte.
- IME SORTE® Blagovna znamka oz. tržno ime sorte. Pod tem imenom je sorta poznana med pridelovalci in potrošniki.

UVOD

Slovenija leži na presečišču poti, ki vodijo od hladnega severa proti toplemu mediteranskemu jugu Evrope in od daljnega vzhoda, kjer so gencetri večine sadnih vrst, proti zahodu. Ta prostor je bil v preteklosti prepreden s številnimi trgovskimi potmi, kjer so nedvomno trgovali tudi z rastlinskim materialom. Zaradi ugodne klime in ustreznih talnih razmer, so v kmečkih nasadih in mestnih vrtovih že v daljni preteklosti pridelovali številne sadne vrste različnih sort. Slovenija je bila več desetletji tudi 'sadni vrt' obsežnega avstrijskega cesarstva. Prav iz tega obdobja izhajajo številne stare sorte jablan in hrušk ter v manjšem deležu tudi sorte drugih sadnih vrst.

V vseh obdobjih nastajajo nove sorte in izginjajo stare. Izginjanje posameznih sort je lahko posledica bolezni, škodljivcev ali neugodnih klimatskih razmer. Zaradi tega je nujno stalno prilagajanje in s tem spreminjanje sortimenta posameznih sadnih vrst. Zamenjave sort v sadnem izboru so lahko tudi posledica spremenjenega okusa in navad potrošnikov. Svoj delež v spreminjanju sortnega sestava nasadov ima tudi globalizacija s svojo hitro dostopnostjo sort iz vseh koncev sveta, kar v veliki meri vpliva na trženje. K spremembam sortimenta prispevajo tudi številne nove tehnologije na prostem in v zavarovanih prostorih.

Med sadnimi vrstami je po številu sort najbolj zastopana jablana, ki je pri nas najbolj razširjena sadna vrsta. Glede na hitrost menjave sort v sadnem izboru sta prvi jagoda in breskev. Med sadnimi vrstami se najmanj pogosto spreminjajo sortimenti hrušk, oljk in oreha, kar je povezano z dolgoživostjo rastlin. V Sloveniji je v zadnjih letih močno narasla pridelava sadnih vrst iz skupine lupinarjev. Vedno več pridelovalcev se usmerja v pridelavo jagodičja. Vse večje je tudi povpraševanje po sortah, ki so odporne na bolezni in po starih sortah, ki ljudem dajejo občutek domačnosti in vračanja k naravi. Stare sorte ponovno sadimo v vrtove in v ekstenzivno pridelavo. V intenzivnih nasadih se vse bolj povečuje delež odpornih sort.

V tem sadnem izboru so opisane le preizkušene sorte sadnih rastlin, s čemer publikacija sledi osnovni ideji sadnega izbora. Sadni izbor je priporočilo sadjarske stroke, katere sorte sadnih rastlin saditi v pridelovalnih razmerah naše države.

Pomen sadnega izbora in kriteriji razvrščanja sort

Namen sadnega izbora je podati seznam sort, ki ga sadjarska stroka priporoča v talnih in klimatskih razmerah Slovenije. V sadni izbor so vključene preizkušene sorte. Pri tem ne gre za omejitve, katere sorte lahko sadimo, ampak za strokovno priporočilo. Pogosto se ukrepi države, ki se nanašajo na finančno pomoč sadjarjem pri prestrukturiranju sadovnjakov nanašajo prav na vsebino veljavnega sadnega izbora.

Sorte sadnih vrst sadnega izbora so razdeljene v seznam A oziroma v seznam B. V seznam A so uvrščene sorte, ki se priporočajo za širjenje v večjem obsegu, saj so kakovostne in tržno zanimive. V seznam A lahko uvrstimo tudi sorte, ki so že dalj časa v preizkušanju in so se izkazale z odličnimi tehnološkimi in pomološkimi rezultati. V seznam B so uvršče sorte, ki so sicer kakovostne, a tržno še ne toliko uveljavljene. V seznam B so uvrščene tudi sorte, ki so izrazito lokalnega značaja ter sorte, ki so sicer perspektivne in v tujini že uveljavljene, a o njih nimamo dovolj lastnih izkušenj. Obstajajo tudi drugi kriteriji razvrščanja sort na seznamu, kot na primer dostopnost sadilnega materiala ali zavarovanje sorte. Ob reviziji sadnega izbora, so lahko sorte premeščene iz seznama A v seznam B in obratno.

Novi sadni izbor

Sadni izbor za Slovenijo 2018 je bil izdelan na podlagi starega sadnega izbora (Sadni izbor za Slovenijo 2014). Pri preizkušanju novih sort so poleg koordinatorja Kmetijskega inštituta Slovenije sodelovale Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, Sadjarski center Maribor – Gačnik, Sadjarski center Bilje in Poskusni center za oljkarstvo Koper. Na podlagi tega lahko preizkušanje sort poteka na različnih lokacijah po Sloveniji. Preizkušanje sort sadnih rastlin je potekalo v okviru strokovne naloge Posebno preizkušanje sort sadnih rastlin, ki je bila financirana s strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V ta sadni izbor je bilo na novo vključenih 34 sort, med katerimi so štiri sorte aronije in tri sorte kitajske breskve, ki sta prvič vključeni v sadni izbor. Nekaj sort je bilo premeščenih iz seznama A na seznam B in obratno. V Sadnem izboru 2018 je skupno 327 sort.

Novosti v sadnem izboru

V sadnem izboru so novosti podane v odebeljeni pisavi rdeče barve. Pri jablani sta pri na škrlup občutljivih sortah na seznamu B novi sorti **Bay 3484*** **Baya Marisa®** in **Granny Smith**, ki je bila ponovno uvrščena v sadni izbor. V skupini na škrlup odpornih sort so na seznamu B nove sorte **Ladina**, **Bonita**, **Inored (Story)**, **Shalimar** ter **SQ 159 (Natyra)**. V sadnem izboru je na novo uvrščena sadna vrsta kitajska breskev. Na seznam B pri rumeno mesnatih sortah je uvrščena sorta **Plane gold**. Sorti **Ufo 4** in **Platicarpa Bianca** pa sta uvrščeni na seznam B belo mesnatih sort. Pri češnji sta bili na seznam B dodani sorti **Vera** in **Skeena**. Sorte **Katinka**, **Topfive** in **Kulinaria Toptaste** so bile dodane na seznam B pri slivah. Pri višnji je bila na seznam B uvrščena sorta **Montmorency (English pie cherry)**. Pri jagodičju sta bili pri žlahtni jagodi na seznam A dodani **Aprica** in **Sibilla** in na seznam B sorti **Amy** in **Queen Elisa**. Sorta **Enrosadira** je bila dodana na seznam A dvakrat rodnih sort

malin, sorti **Kwanza** in **Kweli** pa na seznam B. Pri robidi je bila dodana sorta **Navaho Apapaho**, pri rdečem ribezu sorti **Detvan** in **Tatran** ter pri črnem ribezu sorta **Ben Nevis**. Med jagodičje je na novo uvrščena sadna vrsta aronija s štirimi sortami, in sicer na seznamu A sta sorti **Nero** in **Viking** in seznamu B sorti **Galicjanka** in **Aron**. Pri lupinarjih sta bili na seznam B dodani sorti **Rubina** in **Ferjean**, in pri leski prav tako na seznam B dodana nova sorta **Feriale**. Pri nekaterih sadnih vrstah ni bilo novo uvrščenih sort.

Iz sadnega izbora izločene sorte

Iz sadnega izbora so sorte izločene zaradi različnih razlogov, bodisi so tržno nezanimive, bodisi je bila sorta zamenjana z bolj kakovostno sorto. Iz sadnega izbora 2018 je bilo tako zaradi različnih razlogov izločenih 38 sort. Pri jablani je bila pri na škrlup občutljivih sortah izločena sorta **Pilot**, medtem ko so bile pri na škrlup odpornih sortah izključene **Nela**, **Collina**, **Ariwa**, **Rajka**, **Florina** iz seznama A, ter sorte **Delfloga**, **Primiera** ter **Golden Orange** iz seznama B. Pri hruški, nashiju in kutini ni bilo sprememb. Pri breskvi sta bili iz seznama B pri rumeno mesnatih sortah izločeni sorti **Royal gem** in **Rich Lady**, ter iz seznama B pri belo mesnatih sortah sorta **Bea**. Pri nektarini sta bili iz seznama B pri rumeno mesnatih sortah izločeni **Pegaso** in **Sweet red**. Sorta **Summit** je bila izločena pri češnji, pri slivi in marelici ni bilo izločenih sort. Pri žlahtni jagodi so bile izločene sorte **Roxana**, **Honeoye**, **Darselect**, **Antea**, **Sonata**, **Symphony**, **Idea**, **Galia**, **Laetitia** pri enkratrodnih sortah in pri dvakrat rodnih sortah sorta **Charlotte**. Pri malini ni bilo sprememb. Pri ameriški borovnici so bile iz seznama B izločene sorte **Bluetta**, **Nelson**, **Coville**. Pri robidi sta bili izločeni sorti **Thornfree** in **Jumbo** in pri rdečem ribezu sorta **Junifer**. Med lupinarji so bile pri orehu s seznama B izločene sorte **Hartley**, **Jupiter**, **Mb 24**, **Rasna**, **Adams**, **Cisco** in pri leski sorta **Halska leska**. Pri kostanju, oljki, kakiju in kiviju ni bilo izločenih sort.

JABLANA

(*Malus x domestica*)

PODLAGE

Podlago M9 poznamo kot vodilno podlago pri pridelavi jablanovih sadik v Evropi. Standardna podlaga ima tudi negativne značilnosti, zato se je sodobna selekcija osredotočila na izboljšanje podlag. Pojavile so se druge alternativne podlage, ki so odpornejše in produktivnejše. Podlage, ki so izkazale pozitiven učinek so podlage Geneva® in določeni tipi podlage Suporter. Splošne značilnosti podlag Geneva® so odpornost na bolezni, odpornost na ognjevko (*Erwinia amylovora*) in odpornost na mokasto jablanovo uš (*Dysophis plantaginea*).

G 11 (Geneva 11®)

Podlaga, ki je nastala s križanjem M26 x Robusta 5 v New York State Agricultural Experiment Station, Geneva NY. Velikost drevesa na podlafi G 11 je podobno kot na podlagi M26. Je zmerno odporna na ognjevko (*Erwinia amylovora*), delno odporna na mokasto jablanovo uš (*Dysophis plantaginea*) in gnilobo koreninskega vratu (*Phytophthora cactorum*). Pridelek sorte je večji kot na podlagi M9, plodovi so večji. Drevo potrebuje oporo. Zaradi zgoraj naštetih lastnosti jo uvrščamo med obetajoče podlage. Podlaga je primerna za sajanje na utrujena tla, vendar manj priporočljiva za peščena in lažja tla.

G 41 (Geneva 41®)

Podlaga G 41 je križanec med podlago M.27 x Robusta 5 v New York State Agricultural Experiment Station, Geneva NY. Trenutno najobetavnejša podlaga iz serije Geneva. G 41 je zelo odporna na ognjevko (*Erwinia amylovora*), gnilobo koreninskega vratu (*Phytophthora cactorum*) in odporna na mokasto uš (*Dysaphis plantaginea*). Dobro prenaša ponovno zasaditev na ista zemljišča in nizke zimske temperature ter doseže dober skupni pridelek. Podlago zaradi odpornosti in produktivnosti priporočamo kot obetavno podlago.

Suporter 3 (SUPP 3)

Suporter 3 je križanec M9 x *Malus micromalus*. Podlaga spada med šibko rastoče podlage, ki so po rasti podobne podlagi M 26. Rodnost podlage v prvih letih je višja in stabilnejša kot na podlagi M9. Propadanje dreves je manjše, tvori tudi manj koreninskih izrastkov. Podlaga je odporna na zimske zmrzali.

Suporter 4 (pi 80)

Supporter 4 podlaga prihaja iz Nemčije (Pillnitz) in je križanec podlag M9 x M4. Po rasti je drevo podobno podlagi M 26. Odporna je na nizke temperature. Slabost podlage je dovzetnost na ognjevko (*Erwinia amylovora*). Rodnost podlage v prvih letih je večja in stabilnejša kot na podlagi M9. Propadanje dreves je manjše, koreninski sistem tvori manj koreninskih izrastkov, vendar drevo potrebuje oporo. Podlaga bolje uspeva na tleh kjer voda ne zastaja.

SORTE

Sorte Sadnega izbora za Slovenijo 2018 so pri sadni vrsti jablana razdeljene v štiri skupine. Te so skupina na škrlup občutljivih (neodpornih) jablanovih sort, skupina na škrlup odpornih jablanovih sort, skupina sort jablan stebričaste rasti ter skupina starih jablanovih sort. Splošna sprememba v okviru sadne vrste jablana je ta, da oznaka grupa ni več potrebna. V preteklosti je ta namreč pomenila vključitev vseh različkov (klonov, mutantov), pri nas najbolj razširjenih jablanovih sort (Zlati delišes, Jonagold, Elstar, Gala, Braeburn, Fuji) v sadni izbor. S tem velja, da so različki katerekoli jablanove sorte, ki je vključena v aktualni Sadni izbor za Slovenijo, sestavni del sadnega izbora.

Skupina na škrlup občutljivih sort

V skupini na škrlup občutljivih (neodpornih) jablanovih sort je prišlo do nekaterih manjših sprememb. Iz sadnega izbora je bila izločena sorta Pilot. V času njenega dozorevanja je namreč na razpolago precej drugih sort, prav tako sorta ni dosegla pričakovane uveljavitve na trgu. V sadnem izboru novost predstavlja rdečemesnata jablanova sorta BAY 3484 s tržnim imenom Baya Marisa. Z njeno vključitvijo v sadni izbor smo sledili enemu od trendov v sortimentu jablane, ki rdečemesnatim sortam pripisuje možnost širitve. V sadni izbor je ponovno vključena tudi sorta Granny Smith, ki je bila pred leti že sestavni del sadnih izborov (do vključno Sadnega izbora za Slovenijo 2002). To smo naredili zaradi slovenskega projekta oz. sheme "Izbrana kakovost", v katerem se med doma pridelanimi sortami jabolok promovira tudi sorta Granny Smith. Druge jablanove sorte, ki so vključene v shemo "Izbrana kakovost" so Gala, Elstar, Jonagold, Zlati delišes, Braeburn, Fuji (Fuji Kiku), Pinova (Evelina), Idared, Topaz ter Carjevič.

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Zlati delišes
DELCORF DELBARESTIVALE®	-35
GALA	-20
ELSTAR	-15
JONAGOLD	-5
ZLATI DELIŠES	0
BRAEBURN	+15
FUJI	+22

Delcorf Delbarestivale® (-35)

Sorta Delcorf je francoskega izvora in je poznana pod tržnim imenom Delbarestivale. Nastala je v drevesnici Georges Delbard s križanjem sort Zlati delišes in Stark Jongrimes. Rodi dokaj dobro, zmerno je nagnjena k izmenični rodnosti. Na škrlup je srednje občutljiva, medtem ko na pepelovko ni občutljiva. Plod je zelo atraktiven, rdeče prižast z rumeno osnovno barvo. Okus mesa rahlo spominja na janež. Glede na to, da je poletna sorta, dokaj dolgo zdrži in ne postane mokasta. Poznani so tudi nekateri različki sorte Delcorf kot so npr. Rdeči Delcorf, Celeste, Delcorf Eversdijk ter Delcorf Diana.

Gala (-20)

Sorta Gala je nastala s križanjem sort Kidd's orange red in Zlati delišes. Vzgojil jo je J.H. Kidd v Greytownu na Novi Zelandiji. Sorta Gala je zelo občutljiva na ognjevko, nekoliko manj na škrlup ter še manj na pepelasto plesen. Glede na okus sorto uvrščamo med izrazito sladka jabolka. Njeni različni tipi (kloni, mutanti) prihajajo iz izvirne države ter iz ZDA. Obstajajo številni različki izhodiščne sorte Gala. Ti se od standarda ločijo predvsem po večjem deležu krovne barve, prav tako pa tudi po načinu obarvanosti (prelit ali progast). Poleg osnovnega (standardnega) tipa Gale so poznani številni njegovi različki: Gala Mitchgla, Royal Gala, Mondial Gala, Red Gala, Rote Gala, Gala King, Gala Galaxy, Gala Schnitzer, Gala Baigent (Brookfield) in druge.

Elstar (-15)

Sorta Elstar je bila vzgojena na inštitutu za žlahtnenje rastlin CPRO-DLO v Wageningenu na Nizozemskem. Je križanec sorte Zlati delišes s sorto Ingrid Marie. Uvrščamo jo med sorte s prevladujočim kiselkastim okusom. Ime je dobila po posestvu Elst, kjer je bila vzgojena. Za škrlup in za pepelasto plesen je malo občutljiva. Je tehnološko zahtevna sorta, pri kateri težko dosegamo visoke pridelke. V primerjavi s standardom imajo večji delež pokrovne barve, ki je tudi bolj intenzivna. Obstajajo svetlo do temno rdeče obarvani različki: Elstar Elshof, Red Elstar, Elanared, Elshard, Daliest.

Jonagold (-5)

Sorta Jonagold je bila vzgojena na raziskovalni postaji Geneva v ameriški zvezni državi New York. Starševski par sta sorti Zlati delišes in Jonatan. Je triploidna sorta ter zaradi tega bujne rasti. Tudi plodovi so posledično zelo veliki ter prevladujoče okroglo kopaste do podolgovate oblike. Plod je sladko kislega okusa ter zelo sočen. Za škrlup je sorta srednje občutljiva, nekoliko bolj za pepelasto plesen. Plodovi imajo dokaj izraženo voščeno prevleko, ta je zelo izrazita pri prezrelih plodovih. Ker trg sprejema le dobro obarvane plodove, je število različnih tipov, ki imajo v primerjavi s standardom večji delež pokrovne barve, veliko. Med seboj se ločijo po odtenku obarvanja. Tako ločimo tipe standardnega videza (Jonagold 2361, Jonagold 2381), svetlordeče tipe (Jonagold Wilmuta, Jonagold Novajo, Jonica, Jonica Schneica) in temno rdeče tipe (Jonagold Decosta, Jonagored, Jonaveld, Jonagold Rubinstar). Znotraj posameznih skupin ločimo še različke, ki so prelito oziroma prižasto obarvani.

Zlati delišes (0)

Sorta Zlati delišes je naključni sejanec, ki ga je okrog leta 1890 v Virginiji odkril Anderson H. Mullins. Njena materna sorta je sorta Grimes Golden, opraševalec pa najverjetneje sorta Golden Reinette. Plodovi so zelo prijetnega sladkega okusa. Zlati delišes je zelo občutljiv za škrlup, malo pa za plesen in ognjevko. V svetovnem merilu je po deležu pridelave na tretjem mestu, za sortama Fuji in Rdeči delišes. V evropski pridelavi je glede na pridelano količino na prvem mestu. Največja sadjarska regija z Zlatim delišesom je Zgornje Poadižje (Južna Tirolska, Alto Adige). Sorta Zlati delišes je najpomembnejša starševska sorta pri različnih križanjih, tako da je genetsko vgrajena v številnih danes razširjenih novejših sortah. Obstaja veliko različkov Zlatega delišesa. Ti se od izhodiščne sorte razlikujejo po načinu razraščanja (brstikasti tipi) ali pa po deležu rjavosti na kožici. Izmed brstikarjev naj omenimo sorto Goldspur, izmed tipov z manjšim deležem rjavosti pa Zlati delišes klon B, Smoothee, Zlati delišes Weinsberg in Zlati delišes Reinders. Čas zorenja sorte oz. njenih različkov je pri nas med 15. in 20. septembrom.

Braeburn (+15)

Sorta Braeburn izvira iz Nove Zelandije, kjer jo je kot naključnega sejanca leta 1952 odkril O. Moran. Domneva se, da je Braeburn potomec sorte Lady Hamilton. Braeburn je precej občutljiv za jablanov škrlup ter manj za pepelovko in ognjevko. Je sladkega okusa in dobrih skladiščnih lastnosti. Slaba stran sorte je precejšnja občutljivost za grenko pegavost. Tudi pri sorti Braeburn je poznanih več različkov: Braeburn Hidala (Hillwell), Roter Braeburn, Braeburn Schneider, Joburn, Maririred, Redfield, Lochbuie, Toymac, ... Ti se od izhodiščne sorte razlikujejo predvsem po intenzivnosti in deležu krovne barve. Pri nas se najbolj uveljavlja različek sorte Braeburn z imenom Maririred. Sorta Braeburn oz. njeni različki zorijo približno 2 tedna za Zlatim delišesom, kar v razmerah osrednje Slovenije pomeni v prvih dneh oktobra.

Fuji (+22)

Sorta Fuji je križanec sorte Ralls Janet z Rdečim delišesom in je japonskega izvora. Vzgojena je bila leta 1939 na raziskovalni postaji v Morioki, Japonska. Ime Fuji je dobila po najvišji japonski gori. Občutljiva je za ognjevko, manj pa za škrlup in pepelovko. Je zelo sladko jabolko, občutek sladkosti je še izrazitejši zaradi nizke vsebnosti kislin. Posebnost plodov je pojav steklavosti. To je pojav, ko sladka tekočina v mesu ploda prepočasi prehaja iz medceličnih prostorov v celice in tako ujeta daje videz steklenih delcev. Na Japonskem, kjer je ta sorta zelo priljubljena, poznajo več kot sto njenih različkov. Naj naštejemo vsaj nekatere: Nagafu 6, Fuji Kiku 7, Fuji Kiku 8, Fuji Myra Red, Fuji Yataka, Fuji Rakuraku, Nagafu 12, Rubin Fuji, Fuji Beni Shogun, Rising Sun Fuji, Fuji Aztec ... Glede na tip pokrovne barve ločimo različke, ki so progasto rdeči in različke, ki so prelito rdeči. Sorta Fuji zori zelo pozno, približno 22 dni za sorto Zlati delišes. Pri nas se je najbolj uveljavil različek Fuji Kiku 8, ki se trži pod blagovno znamko Kiku.

Seznam B	Število dni od začetka zorenja sorte Zlati delišes
PIROS	-45
ZONGA*	-45
SUMMERRED	-30
ZARI*	-30
SANSA	-28
CIVNI* RUBENS®	-17
MILWA*DIWA® JUNAMI®	-5
PINOVA* CORAILV® PINATA® SONATA®	-3
NICOGREEN* GREENSTAR®	+2
NICOTER* KANZI®	+3
LA FLAMBOYANTE* MAIRAC®	+4
MUTSU	+5
IDARED	+10
BAY 3484* BAYA MARISA®	+10
CAUDLE* CAMEO® CAMELA®	+15
GRANNY SMITH	+20
CRIPPS PINK* PINK LADY®	+40

Piros (-45)

Sorto Piros uvrščamo med visoko kakovostne poletne sorte. Je križanec sorte Helios (sorta Oldenburg prosto oprášena) s sorto Apollo (Koksova oranžna reneta x Oldenburg). Vzgojena je bila na inštitutu za rastlinsko genetiko in raziskave v Dresden-Pillnitzu. V obdobje polne rodnosti vstopa počasi, kasneje so pridelki visoki in redni. Plod je prekrit z rahlo rdečo, prižasto razporejeno barvo. Sorta je odličnega sladko kislega okusa. Čas zorenja je v zadnji dekadi julija. Izmed skupine takomenovanih Pi-sort (skupaj z Re sortami prihajajo iz Dresden Pillnitza) je najzgodnejša.

Zonga* (-45)

Žlahtnitelj in lastnik sorte Zonga je belgijsko podjetje Better3fruit. Starševski par sta sorti Alkmene in Delcorf (Delbarestivale). Sorta Zonga je izrazito poletna sorta s časom zorenja 10 dni pred starševsko sorto Delcorf (Delbarestivale) ter 45 dni pred standardno sorto Zlati delišes. Plod je srednje velikosti (160 – 170 g) ter kopasto valjaste, včasih tudi nekoliko okrogle oblike. Osnovna rumena barva ploda je približno v polovičnem deležu prekrita s svetlo rdečimi progami (prižami). Drevo sorte Zonga je bujne rasti, kar ob dejstvu da gre za triploidno sorto ni presenečenje. Plod je harmoničnega sladko kislega okusa z dobro izraženo aromo. Meso je hrustljivo in sočno. Skladiščenje je za poletno sorto, relativno dobro in je podobno sorti Delcorf.

Summerred (-30)

Sorta Summerred je bila vzgojena na kanadski raziskovalni postaji Summerland. Nastala je s prosto oprašitvijo sorte Summerland. V pridelovanje je bila vpeljana leta 1964. V svojem rodovniku vsebuje tudi sorto McIntosh. Plodovi so značilno podolgovati, temno rdeče barve in z lepo vidnimi belimi lenticelami. Jabolko je kiselkastega okusa in prijetne arome. Zori v drugi dekadi avgusta. Uvrščamo jo med visoko kakovostne poletne sorte. Skladiščna sposobnost je za poletno sorto izredno dobra, saj se v navadni sadni kleti dobro skladišči do konca septembra.

Zari* (-30)

Sorta Zari je belgijskega porekla, križanec sort Elstar in Delcorf. Lastnik sorte je Better3Fruit iz Belgije. Je visoko kakovostna poletna sorta, ki zori v sredini avgusta, nekaj dni za starševsko sorto Delcorf. Plod je ob obiranju svetlo rdeč ter z dobro vidnimi progami. Za sorto se priporoča dvakratno obiranje. Jabolko je sladko kislega okusa, zelo hrustljivo in izredno sočno. Za poletno sorto se zelo dobro skladišči in ima tudi zelo dobro izskladiščno sposobnost (shelf life).

Sansa (-28)

Sorta Sansa je rezultat sodelovanja dveh inštitucij: HortResearch (Nova Zelandija) in Morioka Research Station (Japonska). Starševski par sta sorti Gala in Akane (Primrouge). Visoka tolerantnost na škrlup pri sorti Sansa izvira iz sorte Worcester Parmene, ki je eden od staršev sorte Akane. Plod je srednje velik in prikupnega rumeno rdečega obarvanja. Po obliki je sorta Sansa podobna sorti Gala. Plodovi so sladkega okusa, splošna degustacijska ocena je zelo dobra. Zaradi tolerantnosti na škrlup je sorta zelo primerna za ekološki način pridelave. V tujini ji zaradi navedenega in zaradi njene podobnosti s sorto Gala pravijo kar "biogala". Uvrščamo jo med pozno zoreče poletne sorte s časom zorenja okrog 20. avgusta. Skladiščna sposobnost sorte je dobra.

Civni* Rubens® (-17)

Sorta Civni je bila vzgojena leta 1985 kot križanec sorte Gala s sorto Elstar. Žlahtnitelj sorte in lastnik žlahtniteljskih pravic je CIV (Conorzio italiano vivaisti – konzorcij italijanskih drevesničarjev) iz Italije. Tip rasti drevesa je podoben sorti Elstar. Nagnjenost k izmenični rodnosti je precejšnja. Glede obarvanja je plod zelo podoben Elstarju, medtem ko po obliki spominja na sorto Gala. Sorta Civni je bolj čvrsta in hrustljava kot Elstar ter bolj aromatična kot Gala. Plodovi so včasih premajhne velikosti. Okus je harmoničen, sladko kisel. Čas zorenja je približno 5 dni za sorto Gala in 2 dni pred sorto Elstar. V času skladiščenja dokaj hitro izgubi trdoto. Trži se pod blagovno znamko Rubens s sloganom "art of good taste (umetnost dobrega okusa)". Na trgu je uveljavljen tudi njen boljše obarvani različek z imenom Civnired. Ta se prav tako trži pod blagovno znamko Rubens.

Milwa* Diva® Junami® (-5)

Sorta Milwa je bila vzgojena leta 1982 na švicarski raziskovalni postaji FAW (Forschung Anstalt Wädenswil). Milwa je križanec sorte Elstar s križancem sort Idared in Maigold. Rast drevesa je srednje bujna. Občutljivost na škrlup je srednja. Plodovi so srednje veliki, v povprečju nekoliko manjši od plodov sorte gale. Dve tretjini ploda pokriva svetleča rdeča obarvanost. Oblika plodov je okrogla. Značilna je prisotnost rjavosti v obliki zvezde ob muhi. Sorta je v času skladiščenja in v obdobju izskladiščenja (shelf life) podvržena znatnemu padcu trdote. Sorta se na trgu uveljavlja pod blagovnama znamkama Diwa in Junami. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte je FAW iz Wädenswila.

Pinova* Corail® Pinata® Sonata® (-3)

Sorta Pinova je bila vzgojena leta 1965 na raziskovalni postaji za rastlinsko genetiko in raziskave v Dresden Pillnitzu. Gre za križanca sorte Clivia (Oldenburg x Koksova oranžna reneta) z Zlatim delišesom. Pinova je sorta zelo dobrih tehnoloških in pomoloških lastnosti. Plod je srednje velikosti ter do 70 % pokrit s cinober rdečo. Glede organoleptičnih lastnosti jo uvrščamo v skupino sladkih jabolk. Zori v sredini septembra, nekaj dni pred Zlatim delišesom. Sicer zelo kakovostna sorta ima kar nekaj pomanjkljivosti. Prva je pocvitanje (naknadno cvetenje) ter s tem izpostavljenost drevesa okužbi z ognjevko, druga slaba stran sorte Pinova je precejšnja občutljivost plodov na skladiščne bolezni (*Gloeosporium*). Lastnik sorte Pinova je GEVO Pflanzenvertrieb iz Nemčije. Obstaja tudi nekaj različkov osnovne Pinove. Ti se od nje razlikujejo po boljšem obarvanju plodov ter po zgodnejšem dozorevanju. Takšna sta različka Dalinip ter ROHO 3615. Slednji se na trgu uveljavlja z blagovno znamko Evelina®

Nicogreen* Greenstar® (+2)

Sorta Nicogreen je križanec poletne sorte Delcorf (Delbarestivale) s sorto Granny Smith. Nastala je v sodelovanju med drevesnico Nicolai in sadjarskim centrom Univerze v Leuvnu v Belgiji. Eden od njihovih žlahtniteljskih ciljev je bil vzgoja sorte, ki bo zrela pred sorto Granny Smith in bo od nje še bolj zelena. Znano je, da se sorta Granny Smith v ugodnih letih obarva nekoliko zamolklo rdeče, kar pa potrošniku, ki ima rad zeleno jabolko, ni všeč. Tudi oglaševalski slogan je temu primeren: "The most green ever seen (bolj zelenega še niste videli)". V času preizkušanja smo ugotovili, da kljub vsemu sorta le ni tako zelena, ampak postane rumenkasta in včasih celo rahlo rdečkasta. Sicer gre za zelo rodno sorto s precej velikimi plodovi. Slaba stran sorte je, da plodovi kmalu po obiranju postanejo voščeni (mastni). Optimalen čas obiranja sorte Nicogreen je okoli 20. septembra, dva dni za standardno sorto Zlati delišes. Blagovna znamka sorte je Greenstar. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte je Better3fruit iz Belgije.

Nicoter* Kanzi® (+3)

Belgijska sorta Nicoter je tako kot sorta Nicogreen rezultat sodelovanja drevesnice Nicolai in sadjarskega centra Univerze v Leuvnu. Starševski par sta sorta Gala must, to je preleti tip gale, in sorta Braeburn Hidala (Hillwell). Rast drevesa je srednje bujna. Vstop v rodnost je zgoden. Plodovi so srednje veliki in zelo izenačeni. Oblika plodov je okroglo kopasta. Je dvobarvna sorta s prikupno živo rdečo krovno barvo. Aromatičnost in hrustljivost plodov je primerljiva z zelo kakovostno sorto Cripps pink (Pink lady). Sorto odlikuje tudi izredna izskladiščna sposobnost. Čas zorenja je nekaj dni za sorto Zlati delišes. Zaradi postopnega obarvanja plodov se priporoča večkratno obiranje. Tržno ime sorte Kanzi je vzeto iz južnoafriškega jezika in pomeni skriti zaklad. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte je Better3fruit iz Belgije.

La flamboyante* Mairac® (+4)

Sorta La flamboyante je križanec sorte Gala s švicarsko sorto Maigold. Vzgojena je bila v poskusnem centru RAC v Changinsu v Švici. Rast drevesa je primerljiva s sorto Zlati delišes. Občutljivost na škrlup in plesen je srednja. Oblika ploda nekoliko spominja na prisekan stožec. Plod je srednje velik do velik. Rdeča obarvanost prekriva okoli 70 % površine ploda. Zori nekaj dni za Zlatim delišesom. Glavne značilnosti plodov sorte La flamboyante so čvrstost, hrustljivost in sočnost. Zaradi visoke vsebnosti kisline ob obiranju, je potrebno sorto za svež konzum ponuditi trgu šele po nekajmesečnem skladiščenju. Plodovi v času skladiščenja in izskladiščenja ohranjajo visoko trdoto. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte La flamboyante je Station Federale RAC, Conthey, Švica.

Mutsu (+5)

Sorta Mutsu je bila vzgojena na japonski poskusni postaji v Aomori. Je križanec sorte Zlati delišes s sorto Indo. Je triploidna sorta bujne rasti. Plodovi so debeli do zelo debeli in pokriti z rumeno barvo. Lenticele so običajno rjaste in dokaj številne. Plod je sladkega okusa, s posebno, srednje izraženo aromo. Plodovi so občutljivi za grenko pegavost in uporabni predvsem za svežo porabo. Zori 5 dni za Zlatim delišesom. Skladiščna sposobnost plodov je srednje dobra.

Idared (+10)

Sorta Idared je vzgojil L. Verner na raziskovalni postaji Moscow v ameriški zvezni državi Idaho. Nastala je s križanjem sort Jonatan x Wagener. V pridelovanje je bila sorta uvedena leta 1942. Plod je okroglast in delno sploščen ter pokrit z rdečo barvo. Sorta Idared je zelo primerna za pridelovalce začetnike, ki še ne obvladajo tehnologije pridelovanja zahtevnejših sort, saj dopušča manjše napake glede vzgojne in redne zimske rezi. Plodove odlikuje odlična skladiščna sposobnost. Čas zorenja je konec septembra, to je približno 10 dni za sorto Zlati delišes.

BAY 3484* Baya Marisa® (+10)

Sorta z oznako BAY 3484 je predstavnik rdečemesnatih jablanovih sort in je križanec rdečemesnate sorte Weirouge z žlahtnim nosilcem oznake 166. Sorta BAY 3484 je na trgu veliko bolj poznana pod tržnim imenom Baya Marisa. Žlahtnitelj sorte je dr. Michael Neumüller, Bayerisches Obstzentrum (Bavarian Fruit Centre), München, Nemčija. Plod je rdeče obarvan ter okroglasto kopaste oblike. Na plodu so dobro vidne majhne okrogle lenticеле. Meso plodov je skoraj v celoti rdeče obarvano. Izmed rdečemesnatih jablanovih sort je bila predstavljena kot prva z značajem namiznega jabolka. Trpek okus je pri njej še vedno prisoten, a ga je že precej manj. Sorta BAY 3484 zori 10 dni za Zlatim delišesom.

Caudle* Cameo® Camela® (+15)

Sorta Caudle je naključni sejanec, ki je bila odkrita leta 1980 v ZDA. Gre za prosto oprašitev sorte Rdeči delišes, vendar glede na rezultate genetskih raziskav obstaja velika verjetnost, da je bila opraševalna sorta Zlati delišes. Rast drevesa je zelo močna. Tudi listi so veliki, podobno kot pri sorti Jonagold. Plodovi so veliki in imajo številne bele lenticеле, ki so različnih velikosti. Pecelj je tanek in precej dolg. Oblika ploda je zvonasta in spominja na Rdeči delišes. Obarvanost je živo rdeča do temno rdeča. Priporoča se dvakratno obiranje plodov. Okus plodov je uravnoteženo sladek. Čas zorenja Caudle je približno dva tedna za sorto Zlati delišes. Lastnik sorte je Caudle Apple iz ZDA, zastopnik žlahtniteljskih pravic v Evropi je francoska drevesnica Valois. Sorta Caudle se trži pod imenom Cameo. Izjema je Italija, kjer so zaradi zasedenosti imena morali uporabiti drugo ime, to je Camela.

Granny Smith (+20)

Jablanova sorta Granny Smith izvira iz Avstralije. Leta 1868 jo je odkrila Maria Ann Smith in to povsem naključno. Po tem, ko so neka divja jabolka zavrgli (domnevno naj bi to bili plodovi nekega francoskega divjaka), je vrtnarka-sadjarka Maria Ann Smith opazila, da so na kompostu iz teh ostankov zrastle sadike. Plodovi teh sadik so bili okusni, v čast gospe Smith so sorto poimenovali Granny Smith. Plod je izrazito zelene barve z dobro vidnimi belimi lenticelami. Sorta se pogosto trži pod imenom "green apple" (zeleno jabolko). Meso je zelenkasto belo ter rahlo kiselkastega in prijetnega okusa. Sorto obiramo okrog 10. oktobra oz. 20 dni za Zlatim delišesom. V času skladiščenja so plodovi občutljivi na površinsko rjavenje kože. Poznan je tudi različek sorte Granny Smith z imenom Dalivair Challenger®.

Cripps Pink* Pink Lady® (+40)

Sorta Cripps Pink je avstralskega porekla. Je križanec stare avstralske sorte Lady Williams s sorto Zlati delišes. Selekcija je potekala na raziskovalni postaji v Perthu. Način rasti drevesa (habitus) je podoben Zlatemu delišesu. Plod je srednje velikosti, ovalne oblike ter rdeče rožnate (pink) barve. Vsebuje veliko sladkorja in tudi kisline. Je dobrih skladiščnih lastnosti. Sorta se trži pod imenom Pink Lady. Poznana je tudi kot jabolko zaljubljenec oz. Valentinovo jabolko in v tem času tudi pride na trg. Priporoča se za področja z milejšo in toplejšo klimo. Zori zelo pozno, v zadnji dekadi oktobra oziroma v prvih dneh novembra. Poznanih je tudi nekaj različkov osnovne sorte. Nekateri izmed njih so Rosy Glow, Ruby Pink in Lady Laura. Lastnik sorte Cripps Pink je Western Australian Agriculture Authority iz Avstralije, zastopnik žlahtniteljskih pravic sorte v Evropi je Star Fruits iz Francije.

Skupina na škrlup odpornih jablanovih sort

V skupini na škrlup odpornih jablanovih sort je prišlo do precejšnjih sprememb. Sorte Nela, Collina, Ariwa, Rajka, Florina iz seznama A ter sorte Delfloga, Primera ter Golden Orange iz seznama B so bile iz sadnega izbora 2014 izločene. Nadomestile so jih novo vključene sorte sadnega izbora. To so Ladina, Bonita, Inored (Story), Shalimar ter SQ 159 (Natyra). Vse navedene so vključene v seznam B. Z njihovo vključitvijo v sadni izbor smo želeli slediti novostim in relativno hitrim spremembam v priporočenem sortimentu na škrlup odpornih jablanovih sort. Te se poleg uveljavitve v naraščajočem ekološkem načinu pridelave jabolk vse bolj priporočajo tudi za širjenje v drugih načinih pridelave jabolk (konvencionalna pridelava, integrirana pridelava). Sorte Merkur, Karneval, Luna ter Fujion so bile iz seznama B prestavljene v seznam A.

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Zlati delišes
SANTA*	-15
MERKUR*	-15
DALINBEL* ANTARES®	-8
CIVG 198* MODI®	-8
UEB 32642* OPAL®	0
ECOLETTE	+5
TOPAZ*	+5
KARNEVAL*	+7
LUNA*	+10
FUJION*	+22
COOP 38* GOLDRUSH®	+25

Santana* (-15)

Sorta Santana je nizozemskega porekla. Vzgojena je bila na inštitutu za žlahtnjenje rastlin CPRO-DLO v Wageningenu pod selekcijsko oznako CPRO 78038-9. Je križanec sorte Elstar z ameriško odporno sorta Priscilla (Coop 4), po kateri je podedovala odpornost na škrlup. Plod sorte Santana je živo rdeče barve, ta je prelito ali progasto razporejena. V primerjavi z Elstarjem je plod nekoliko večji. Sorta se priporoča kot ena izmed najboljših na škrlup odpornih sort za hladnejši severnozahodni evropski predel. Način rasti drevesa je podoben materini sorti Elstar. Kot posebnost velja, da je sorta Santana hipoalergena sorta. To pomeni, da pri ljudeh, ki jim uživanje presnih jabolk povzroča alergije, le ti niso tako izraziti oz. jih uživanje hipoalergenih jabolk sploh ne povzroča. Sorta Santana zori sočasno s sorto Elstar.

Merkur* (-15)

Sorta Merkur je češkega porekla (Institute of Experimental Botany, Praga). Starševski par sorte sta na škrlup odporni sorti Topaz in Rajka. Drevo je šibke do srednje bujne rasti. Plod je srednje velikosti ter ploščato okrogle oblike. Škrlatno (purpurno) rdeče obarvanje plod skoraj v celoti prekriva. Meso ploda je rumeno z odtenki oranžne, trdno, hrustljivo in sočno. Sorta Merkur je zelo dobrih organoleptičnih lastnosti, saj je zelo aromatična (okus po marelicah) ter sladkega in sadnega okusa. Čas zorenja je 15 dni pred Zlatim delišesom. Skladiščna sposobnost sorte je srednje dobra. V razmerah navadne hladilnice plodovi zdržijo do konca februarja.

Dalinbel* Antares® (-8)

Starševski par francoske sorte Dalinbel sta sorta Elstar in nosilec odpornosti na škrlup s selekcijsko oznako X 3191. Žlahtnitelja sorte sta INRA (Institut National de la Recherche Agronomique – francoski nacionalni inštitut za raziskave v agronomiji) in ELARIS, oba iz Francije. Drevo je šibke rasti. Plod je okroglasto ploščate oblike in srednje velikosti (75-80 mm). Rožnato rdeča krovna barva prekriva okoli 50 % ploda. Zori prve dni septembra, v času zorenja sorte gala. Skladišči se dobro in v navadni hladilnici zdrži 4-5 mesecev. Občutljivost sorte na pepelasto plesen rešujejo z uvajanjem novih klonov osnovne sorte (Dalinbel 16 in Dalinbel 48). Sorta se trži pod blagovno znamko antares. Lastnika žlahtniteljskih pravic sorte sta ELARIS in INRA iz Francije.

CIVG 198* Modi® (-8)

Sorta z oznako CIVG 198 je italijanskega porekla (CIV – Centro innovazione varietale, Ferrara) in je križanec na škrlup odporne sorte Liberty s sorto Gala. Na trgu je sorta poznana pod imenom Modi. Ime je sorta dobila po italijanskem umetniku, slikarju in kiparju Amedeu Modiglianiju (1884 – 1920). Drevo sorte je srednje bujne rasti. Plodovi so srednje veliki do veliki in tehtajo tudi do 200 g. Površina plodov je ob zrelosti škrlatno rdeče obarvana, govorimo o prelitem način obarvanja plodov. Na plodu so dobro vidne bele pikičasto razporejene lenticеле. Oblika ploda je elipsasto jajčasta, podolgovata oz. prisekano stožčasta. Meso plodov je rumeno, zelo hrustljivo,

čvrsto in sočno ter harmoničnega sladko kislega okusa. Čas zorenja sorte CIVG 198 je 8 dni pred Zlatim delišesom. Skladiščna sposobnost sorte je zelo dobra, prav tako je izredno dobro tudi izskladiščenje (shelf life). Prepozno obrani plodovi postanejo v času skladiščenja voskasti (mastni).

UEB 32642* Opal® (0)

Sorta Opal je križanec sorte Zlati delišes s sorto Topaz. Vzgojena je bila na poskusni postaji za žlahtnenje v Střizovicah na Češkem. Glede bujnosti rasti je sorta opal srednje močna, po habitusu rasti pa široko rastoča. Občutljivost na pepelasto plesen je majhna. Plod je srednje velikosti in okroglo kopaste oblike. Barva ploda je zelenorumena, na sončni strani lahko plodovi dobijo oranžno krovno barvo. Rjavost je prisotna predvsem v peceljni jamici. Plod je kislodolga do sladkega okusa in zelo aromatičen. Sorta zori v času zlatega delišesa, pri nas to pomeni med 15. in 20. septembrom. Užitna zrelost nastopi novembra. Opal se dobro skladišči, prav takšna je tudi njegova izskladiščna sposobnost. V iskanju dopolnitve ponudbe ekološko pridelanih jabolk je sorta opal zanimiva tudi za slovenske ekološke pridelovalce jabolk. Na nivoju EU je zavarovana od leta 2006 dalje. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte je Institut of Experimental Botany iz Prage.

Ecolette (+5)

Sorta Ecolette je nizozemskega izvora, vzgojena je bila na raziskovalni postaji CPRO v Wageningenu. Je križanec sort Elstar in Prima. Plod je precej rdečkast in podoben sorti Elstar. V primerjavi z njim so plodovi nekoliko manjši ter glede skladiščne sposobnosti trpežnejši. Plodovi so kiselkastega okusa. Na organoleptičnih ocenjevanjih dosega sorta Ecolette zelo dobre rezultate. Odporna je na škrlup in visoko tolerantna na pepelasto plesen. Sorti ponekod pravijo tudi "odporni Elstar". Nagnjena je k izmenični rodnosti. Zori 5 dni za sorto Zlati delišes.

Topaz* (+5)

Sorta Topaz je češkega porekla, vzgojena je bila na žlahtniteljski postaji Střízovice. Starševski par sta sorti Rubin (Zlati delišes x Lord Lambourne) in Vanda (Jolana x Lord Lambourne). Lastnik sorte je Institute of Experimental Botany iz Prage. Plod sorte Topaz je prižast in rdeče oranžen. V okusu prevladuje kislina. Odporna je na škrlup in malo občutljiva za pepelovko. Spada med sorte, ki so nagnjene k izmenični rodnosti. Sorta Topaz predstavlja vodilno sorto v ekološki pridelavi jabolk pri nas. Prvi nasadi v Sloveniji so bili posajeni leta 1998, danes je z njo v Sloveniji zasajenih okoli 150 ha površin. Kupci so sorto Topaz dobro sprejeli in so se nanjo že navadili. Postala je sinonim za ekološko pridelano jabolko, vendar je potrebno poudariti, da ni vsak Topaz tudi ekološko pridelan Topaz. Predvsem pri uvoženem Topazu je potrebna previdnost. Obstaja že tudi različek sorte Topaz imenovan Red Topaz. Ta ima v primerjavi z osnovno sorto prelito obarvane plodove.

Karneval* (+7)

Češka sorta Karneval je križanec na škrlup odporne sorte Vanda s sorto Cripps Pink. Žlahtnitelj in lastnik žlahtniteljskih pravic sorte Karneval je Institute of Experimental Botany iz Prage. Drevo je srednje bujne rasti. Plod je srednje velikosti ter okroglo kopaste oblike. Koža je gladka. Na rumeni osnovni barvi ploda so pogosto prisotne široke ter nekoliko razmazane rdeče proge. Te dajejo plodu poseben videz. Meso plodov je belo in sočno ter rahlo kiselkastega okusa z dobro izraženo aromo. Skladiščna sposobnost plodov je srednje dobra, v razmerah navadne hladilnice zdržijo do konca februarja.

Luna* (+10)

Sorta Luna je križanec sorte Zlati delišes s sorto Topaz. Od novejših štirih na škrlup odpornih sort, ki prihajajo z inštituta Střízovice (Orion, Sirius, Opal, Luna) in imajo skupno blagovno znamko "Sunshine Line" je glede na čas dozorevanja najkasnejša. Plodovi sorte Luna so rumeno obarvani, izrazito okrogle oblike in praktično brez rjavosti. Meso je zelo aromatično in sladko kislega okusa. Žlahtnitelj in lastnik žlahtniteljskih pravic sorte Luna je Institute of Experimental Botany iz Prage.

Fujion* (+22)

Sorta Fujion je križanec sorte Fuji z nosilcem odpornosti na škrlup. Je najkasneje zoreča sorta izmed sort tki. skupine Sweet resistant (CIV). Glede načina rasti je Fujion precej podoben sorti Fuji, rast drevesa je srednje bujna do bujna. Tudi plod je zelo podoben sorti Fuji, tako glede notranjih lastnosti, še bolj pa glede njihovega zunanega izgleda. Plodovi so srednje veliki do veliki (160 - 180 g) ter ob zrelosti prelito rdeče obarvani. Oblika plodov je valjasto kopasta. Meso plodov je rumeno, hrustljivo, sočno ter celo bolj sladko v primerjavi s sorto Fuji. Čas zorenja je 22 dni za sorto Zlati delišes, sočasno s sorto Fuji. Čas obiranja je bolj skoncentriran kot pri sorti Fuji, govorimo o ozkem obiralnem oknu. Skladiščna in izskladiščna sposobnost sorte sta odlični. V razmerah navadne hladilnice se plodovi zelo dobro ohranijo do meseca maja. Plod pri tem ohranja visoko trdoto.

Coop 38* Goldrush® (+25)

Sorta Coop 38 je veliko bolj poznana pod blagovno znamko Goldrush, ki se pogosto uporablja kar za poimenovanje sorte. Sorta izhaja iz ameriškega programa PRI. Vzgojena je bila v Illinoisu kot križanec sorte Zlati delišes s selekcijo Coop 17. V svojem rodovniku vsebuje tudi sorto Melrose. Rast drevesa je šibka, sorto uvrščamo med semispur tipe. Nekoliko nižji pridelek na drevo lahko nadoknadimo z gostejšim sajenjem. Plod je sladkega okusa in je podoben Zlatemu delišesu. Je rumeno zelene barve, ki v skladišču postane izrazito rumena, včasih celo rahlo rdečkasta. Ima dokaj velike in številne lenticele, ki so lahko tudi moteče. Sorta je nagnjena k izmenični rodnosti. Odporna je na škrlup. Zori v sredini oktobra. Lastnik sorte je Purdue Research Foundation iz ZDA, njegov zastopnik v Evropi je drevesnica Valois iz Francije.

Seznam B	Število dni od začetka zorenja sorte Zlati delišes
GAIA*	-29
GEMINI	-23
COOP 39* CRIMSON CRISP®	-10
RENOIRCIV RENE®	-10
SMERALDA*	-10
LADINA*	-6
CIV 323* iSAAQ®	-5
SIRIUS*	-2
ORION*	0
BONITA*	+7
INORED* STORY®	+11
SHALIMAR*	+14
SQ 159* NATYRA®	+15

Gaia* (-29)

Sorta Gaia je italijanskega porekla (CIV) in je križanec sorte Gala z nosilcem odpornosti na škrlup. Rast drevesa je srednje bujna. Plod je okrogle ter nekoliko sploščene oblike. Živo rdeče obarvanje plod skoraj v celoti prekriva. Meso ploda je kremaste barve, hrustljivo in sočno. Je zelo sladkega okusa ter podobno poznani sorti Gala. V primerjavi z njo imajo plodovi sorte Gaia bolj intenzivno aromo. Čas zorenja je v sredini avgusta, 29 dni pred sorto Zlati delišes. Skladiščna sposobnost je podobna sorti Gala, plodovi v razmerah navadne hladilnice zdržijo do konca januarja.

Gemini (-23)

Sorta Gemini (Gala x nosilec odpornosti na škrlup) je italijanskega porekla, CIV. Drevo sorte Gemini je srednje bujne in odprte rasti. Plod je kopasto okrogle oblike. Krovna barva je rubinasto rdeča in svetleča ter je razporejena praktično po celotni površini ploda. Meso ploda je kremaste barve, hrustljivo ter sočno. V okusu prevladuje sladki okus. Zori v zadnji dekadi avgusta, 23 dni pred Zlatim delišesom. Glede skladiščnih lastnosti je podobna sortama Gaia in Gala. Plodovi se v razmerah navadne hladilnice dobro ohranijo do januarja.

Coop 39* Crimson crisp® (-10)

Sorta Coop 39 ima tržno ime Crimson crisp. Izhaja iz žlahtniteljskega programa Coop treh ameriških univerz (Purdue, Rutgers, Illinois). Tržno ime sorte dobro opiše lastnosti ploda. Ta je karminasto rdeče obarvan (crimson), njegovo meso pa je zelo hrustljivo (crisp). Plod je rahlo kislega okusa in aromatičen. Rast drevesa je šibka. Zaradi rodnosti na bolj oddaljenih poganjkih se priporoča dolga rez. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte Coop 39 je Purdue Research Foundation iz ZDA, njegov zastopnik v Evropi je drevesnica Valois iz Francije.

Renoirciv Rene® (-10)

Sorta Renoirciv s tržnim imenom Rene je italijanskega porekla, vzgojena je bila na CIV-u iz Ferrare. Je križanec Renete (najverjetneje Kanadske Renete) z nosilcem odpornosti na škrlup. Prvotno se je sorta imenovala Renoir, po francoskem slikarju Pierre Auguste Renoir-ju, vendar so morali kasneje ime spremeniti. Nekaj časa je bilo njeno ime Civren, sedanje ime je Renoirciv. Plod je okrogle do delno sploščene oblike. Osnovna rumeno zelena barva je v približno 50 % prekrita z rjavostjo. Na osončeni strani postanejo plodovi rahlo živo rdeče obarvani. Drevo je srednje bujne in odprte rasti. Meso plodov je rumeno, čvrsto in sočno. V aromi spominja na Kanadsko reneto, glede okusa so plodovi v primerjavi z njo bolj sladki. Tako vsebnost sladkorjev kot kisline sta pri sorti Renoirciv visoka. Skladišči se dobro, v povprečnih razmerah skladiščenja plodovi zdržijo do konca aprila.

Smeralda* (-10)

Sorta Smeralda je italijanskega porekla (CIV), križanec sorte Granny Smith z nosilec odpornosti na škrlup. Drevo je dokaj kompaktne rasti s kratkimi rodnimi poganjki. Plod je srednje velikosti (160 – 170 g) ter kopaste oblike. Površina ploda je ob obiranju zelena, kasneje postane rumenkasta. Meso plodov je rumeno, hrustljivo ter sočno. Po okusu nekoliko spominja na sorto Granny Smith, v primerjavi z njo je sorta bolj aromatična in bolj sladka. Zori 10 dni pred Zlatim delišesom. Sposobnost skladiščenja sorte Smeralda je zelo dobra, plodovi v razmerah navadne hladilnice zdržijo najmanj do konca aprila.

Ladina* (-6)

Sorta Ladina je križanec sorte Topaz s sorto Fuji. Žlahtnitelj sorte je dr. Markus Kellerhals, Agroscope, Wädenswil, Švica. Drevo je srednje bujne rasti. Sorto odlikujejo dobri in redni pridelki. Plod je srednje velikosti ter okroglasto ploščate oblike. Osnovna zeleno rumena barva je skoraj v celoti prekrita z rdečo. Meso je hrustljivo, zelo sočno ter značilne arome. Vsebnost kisline je relativno nizka, tako da pride sladek značaj sorte še bolj do izraza. Čas zorenja je 6 dni pred Zlatim delišesom. Skladiščna sposobnost plodov je dobra.

CIV 323* Isaaq® (-5)

Jablanova sorta z oznako CIV 323 ima tržno ime Isaaq. Je rezultat sodelovanja med CIV-om (Centro innovazione varietale) ter klubom KIKU. Gre za sorto iz skupine tki. jabolk za prigrizek (Snack apples). Plodovi sorte Isaaq so majhne velikosti (120 g) ter prikupno rdeče obarvani. Meso plodov je čvrsto in hrustljivo, kislina v okusu je dobro izražena. Sorta je na škrlup odporna. Redčenje plodov praktično ni potrebno, saj si majhnih jabolk želimo. Zori 5 dni pred Zlatim delišesom. Je odličnih skladiščnih ter izskladiščnih lastnosti.

Sirius* (-2)

Na škrlup odporna sorta Sirius skupaj s sortama Opal in Luna predstavlja skupino križancev med sortama Zlati delišes in Topaz. Vzgojena je bila na poskusni postaji za žlahtnenje v Střizovicah na Češkem. Gre za triploidno in bujno rastočo sorto. Plodovi so ob zrelosti zelenorumeni ter precej veliki. Na plodovih je pogosto prisotna rahla rjavost. Vsebnost kisline in sladkorja je precejšnja, kar daje plodovom polnost okusa. Čas obiranja je nekaj dni pred Zlatim delišesom. V času skladiščenja plodovi dokaj hitro izgubijo trdoto. Lastnik žlahtniteljskih pravic je Institute of Experimental Botany iz Prage.

Orion* (0)

Sorta Orion je na škrlup odporna sorta češkega porekla. Starševski par sta sorti Zlati delišes in Otava, po kateri je tudi podedovala odpornost na škrlup. Sorta Orion je triploid ter posledično bujne rasti. Plod je ob zrelosti zeleno rumen ter na sončni strani rahlo rdečkasto obarvan. Je zelo sočen, sladko kisel ter z izrazito aromo. Čas zorenja sorte Orion je v sredini septembra, sočasno s sorto Zlati delišes. Lastnik žlahtniteljskih pravic sorte je Institute of Experimental Botany iz Prage.

Bonita* (+7)

Sorta Bonita je novejša na škrlup odporna sorta, češkega porekla. Je križanec sorte Topaz s sorto Cripps Pink (Pink Lady). Drevo je srednje bujne rasti. Plod je srednje velikosti ter okroglo valjaste oblike. Obarvan je praktično v celoti, obarvanost je rahlo rdečkasta do roza. Čas zorenja je teden dni za Zlatim delišesom, zaradi postopnega dozorevanja se priporoča dvakratno obiranje. Plod je sočen, hrustljav ter harmoničnega sladko kislega okusa. Skladiščenje je zelo dobro. V normalnih hladilniških pogojih zdrži do aprila, v CA do julija.

Inored* Story® (+11)

Sorta Inored je francoskega izvora. Žlahtniteljski par sta sorta Pinova ter nosilec odpornosti na škrlup z oznako X6398. Sorto odlikuje dobra rodnost z enakomerno razporeditvijo pridelka na drevesu. Plod je srednje velik do velik ter podaljšano kopaste oblike. Bleščeče rdeče obarvanje pokriva plod skoraj v celoti. Meso plodov je prevladujočega sladkega okusa. Plodovi so zelo razpoznavni zaradi izredno dolgega peclja. Sorto odlikujejo zelo dobre skladiščne lastnosti. V skladišču v normalni atmosferi plodovi zdrže 8 mesecev. Zelo dobra je tudi njihova izskladiščna sposobnost (shelf life). Lastnika sorte Inored sta Novadi iz Lyona ter INRA iz Pariza. Sorta je na nivoju EU zavarovana od leta 2015.

Shalimar* (+14)

Sorta Shalimar je križanec Topaza z Zlatim delišesom. Žlahtnitelj in lastnik sorte je Institute of Experimental Botany iz Prage. Sorto odlikuje dobra rodnost. Krovna barva pokriva okrog 80 % ploda in je sprano rdeča z rahlimi progami. Rjavost na plodu ni prisotna. Plod je srednje velik do velik in kopasto podolgovate oblike. Meso je rumenkasto, čvrsto, hrustljivo in sočno. Vsebnost sladkorjev in kisline je visoka. Okus je harmoničen in dober. Užitna zrelost nastopi v začetku januarja. V razmerah navadne atmosfere plodovi dobro zdrže do aprila. Tudi izkladiščna sposobnost sorte je dobra. Za vzgojo sorte Shalimar se še posebej priporočajo tople in sončne lege.

SQ 159* Natyra® (+15)

Nizozemska sorta z imenom SQ 159 je križanec hipoalergene sorte Elise z nosilcem odpornosti na škrlup oznake 1980-015-047. Žlahtnitelj in lastnik sorte je Plant Research International iz Wageningena. Rast drevesa je šibka do zmerna. Sorta ni zelo rodna. Za zagotavljanje primerne velikosti plodov ter rednega pridelka je redčenje plodičev nujen tehnološki ukrep. Plod je izrazito okrogle oblike ter rdeče obarvan, z dobro vidnimi belimi, pikičasto razporejenimi lenticelami. Meso ploda je čvrsto, sočno ter sladko kiselkastega okusa. Skladiščna sposobnost sorte je zelo dobra.

Skupina jablanovih sort stebričaste rasti

Pod imenom jablanove sorte stebričaste rasti se skrivajo sorte, ki so značilne po svojem zbitem in kompaktnem načinu rasti z zelo kratkimi internodiji. Njihov letni prirast je minimalen, tako da te sorte ne zahtevajo praktično nobene rezi. Zanimive so predvsem za sadjarje vrtničkarje, ki imajo v svojem vrtu malo razpoložljivega prostora. Stebričaste jablane zaradi svojega ozkega in pokončnega načina rasti lahko sadimo na majhne razdalje, lahko tudi kot živo mejo z razdaljo med sadikami samo 0,4 m. Zaradi njihove relativno počasne rasti priporočamo vzgojo sadik na srednje bujnih podlagah (M7, MM 106, MM 111). Sorte 1. generacije stebričastih jablan so bile združene v blagovni znamki *Ballerinas*[®], od tod tudi splošno uveljavljeno poimenovanje stebričastih jablan - balerinke. Predstavniki te generacije balerink so sorte Bolero, Charlotte, Polka, Waltz, Flamenco ter Maypole. Pri vseh naštetih sortah izhodišče predstavlja stebričasta jablana McIntosh Wijcik, ki je mutacija sorte McIntosh. To naključno mutacijo je leta 1960 odkril g. Wijcik v Kanadi. Danes so poznane že stebričaste jablane 2. in 3. generacije, med njimi tudi takšne, ki so odporne na škrlup. Takšni sta npr. sorti Pomredrobust in Pomfital, ki pripadata skupini POM stebričastih jablan. Druga večja skupina novejših stebričastih jablan so CATS jablane (columnar apple tree system). Predstavniki te skupine stebričastih jablan so sorte Starcats, Redcats, Greencats, Suncats ter Goldcats.

Skupina jablanovih sort stebričaste rasti je bila prvič vključena v Sadni izbor za Slovenijo leta 2010. Sortam Bolero, Charlotte, Polka in Waltz je bila ob naslednji reviziji (2014) dodana še sorta Starcats. Ob tokratni reviziji v tej skupini jablan ni sprememb.

Seznam B	Število dni od začetka zorenja sorte Zlati delišes
BOLERO	-10
CHARLOTTE	-10
STARCATS	-5
POLKA	0
WALTZ	+5

Bolero (-10)

Stebričasta jablanova sorta Bolero je angleškega porekla, vzgojena je bila leta 1976 na raziskovalni postaji East Malling, Kent. Je križanec sorte McIntosh Wijcik s sorto Greensleeves. Znana je tudi pod imenom Tuscan. Plodovi so svetlo zeleni z zlato rumenim sijajem. Okus je rahlo kisel in podoben sorti James Grieve. Zori v začetku septembra, približno 10 dni pred sorto Zlati delišes. Skladiščna sposobnost je srednje dobra, plodovi so nagnjeni k hitri izgubi trdote.

Charlotte (-10)

Stebričasta jablanova sorta Charlotte je bila vzgojena leta 1988 na raziskovalni postaji East Malling, Kent, Anglija. Je križanec sorte McIntosh Wijcik s sorto Greensleeves. Znana je tudi pod imenom Hercules. Plodovi sorte Charlotte so zelenkasto rumeni, v času zrelosti postanejo svetleče rdeče obarvani. Običajno so precej veliki, ploščato okrogle oblike ter asimetrični. Meso plodov je hrustljivo ter zelo sočno. Čas zorenja sorte Charlotte je v začetku septembra, približno 10 dni pred sorto Zlati delišes.

Starcats (-5)

Sorta Starcats je predstavnik stebričastih jablan skupine CATS (Geisenheim, Nemčija). Starševski par sorte Starcats sta stebričasta jablana Bolero ter sorta Elstar. Drevo ima precej kompaktno rast, ki je sicer tipična za stebričaste jable. Plod je srednje velikosti ter ploščato kopaste oblike (podoben sorti Elstar). Tudi obarvanost je podobna sorti Elstar. Gre za živo rdeče obarvanje na rumeni osnovni barvi. Ta prekriva do polovice površine ploda. Meso plodov je belo, sočno ter sladko kislega okusa. Čas zorenja sorte Starcats je 5 dni pred Zlatim delišesom. Tudi skladiščna sposobnost je dokaj podobna sorti Elstar, tako da plodovi v razmerah navadne hladilnice zdržijo do meseca januarja. Glede na mnogostransko podobnost s sorto Elstar bi lahko sorto Starcats imenovali tudi "stebričasti Elstar".

Polka (0)

Sorta Polka je bila vzgojena leta 1976 na angleški raziskovalni postaji East Malling, Kent. Drugo ime za sorto je Trajan. Sorta je križanec stebričaste jablanove sorte McIntosh Wjick z Zlatim delišesom. Plod je srednje velikosti, asimetričen ter okroglo kopaste oblike. Osnovna zelena barva ploda je v veliki meri prekrita z rdečim, lahko tudi temno rdečim obarvanjem. Lenticеле na plodu so dokaj velike in dobro vidne. Plodovi so zelo okusni in harmoničnega sladko kislega okusa. V okusu spominjajo na starejšo kanadsko sorto Spartan (McIntosh x ?). Sorta Polka zori v sredini septembra, v času zorenja sorte Zlati delišes.

Waltz (+5)

Sorta Waltz je angleškega izvora. Vzgojena je bila leta 1976 na raziskovalni postaji East malling, Kent. Poznana je tudi pod imenom Telamon. Je križanec stebričaste jablanove sorte McIntosh Wjick s sorto Zlati delišes. Plodovi so srednje velikosti, okroglo kopaste oblike ter prikupnega rdečega obarvanja. Meso plodov je hrustljivo in sočno ter sladko kislega okusa. Glede arome spominja na sorto Jonatan. Sorta Waltz zori v drugi polovici septembra, približno 5 dni za sorto Zlati delišes.

Skupina starih jablanovih sort

Pridelava jabolk je tradicionalna panoga slovenskega kmetijstva. Posamično zasajena sadna drevesa ali pa sadna drevesa zasajena v zaključenem travniškem sadovnjaku so predstavljala osnovo kasnejšim intenzivnejšim oblikam sadjarjenja. Vodilno vlogo je v slovenskem pridelovalnem prostoru od nekdaj predstavljala jablana. Pestrost sortimenta jablane se od nekdaj kaže v različnih oblikah in velikostih plodov, njihovih barvah, času dozorevanja, različnih okusih ter njihovi trpežnosti. Sortna pestrost je pri jablani velika. Vodilne sorte naše pridelave izpred 100 in več let so v veliki meri prepustile mesto novejšim sortam. Kljub temu se ljudje radi vračamo k svojim koreninam. Priporočene sorte jablane v Humekovem *Sadnem izboru za Slovenijo v besedi in sliki* iz leta 1928 so bile Beličnik, Charlamovsky, Jakob Lebel, Pisani kardinal, Gdanski robač, Landsberška reneta, Dolenjska voščenska, Rumeni Bellefleur, Londonski peping, Boskopski kosmač, Damasonski kosmač, Štajerski mošancelj, Baumannova reneta, Porenski krivopecelj, Kanadska reneta, Ontario, Boikovo jabolko, Bobovec, Šampanjska reneta in Jonatan. Številne izmed zgoraj naštetih so zbrane tudi v današnji skupini starih jablanovih sort. Potreba po vključevanju teh sort v priporočeni sortiment ima več razlogov. Eden od njih je njihova vključitev v različne državne programe pomoči v okviru zasaditve in preprečevanja zaraščanja našega podeželja. Pri ljubiteljskih sadjarjih in drugih sadjarskih navdušencih je pogosto izraženo zanimanje in nostalgija po starih aromah, okusih, barvah in različnih oblikah plodov jabolk. Tudi že omenjeno vračanje k svojim koreninam je za marsikoga jeziček na tehtnici pri odločitvi ali bo na svoj vrt posadil Carjeviča ali Pink lady®.

Seznam B	Število dni od začetka zorenja sorte Zlati delišes
BELIČNIK	-55
GRAFENŠTAJNC	-20
KOKSOVA ORANŽNA RENETA	-15
ZLATA PARMENA	-15
PISANI KARDINAL	-10
CARJEVIČ	-3
BOSKOPSKI KOSMAČ	-2
DOLENJSKA VOŠČENKA	0
JONATAN	0
RUMENA LEPOCVETKA	+3
GORIŠKA SEVKA	+10
KANADSKA RENETA	+15
LONDONSKI PEPING	+15
ŠAMPANJSKA RENETA	+15
ANANASOVA RENETA	+17
BELI ZIMSKI KALVIL	+20
GORENJSKA VOŠČENKA	+25
ŠTAJERSKI MOŠANCELJ	+25
ONTARIO	+30
BOBOVEC	+35
KRIVOPECELJ	+35

Beličnik (-55)

Sorta Beličnik je najverjetneje naključni sejanec ruskega porekla. K nam se je razširil v drugi polovici 19. stoletja. V Slovenskih goricah je bila poznana pod imenom Žitnica, kar nakazuje čas zrelosti sorte. Tuja poimenovanja so Petrovača, Papirovka, Naliv belyi, Weisser Klarapfel, Klarapfel, White transparent in Yellow transparent. Barva ploda sorte Beličnik je ob obiranju blede zelena do belkastorumena. Oblika ploda je okroglasta, proti muhi je plod nekoliko zožen in rebrast. Plod je srednje velikosti. Meso ploda je dišeče in spominja na rože. Čas obiranja sorte Beličnik je od sredine do konca julija.

Grafenštajnc (-20)

Sorta Grafenštajnc je danskega porekla, znana je bila že v 17. stoletju. Ime naj bi sorta dobila po gradu Graafenstein, Apenrade, Danska. Njegova domača poimenovanja so Cvetlični kalvil, Poletni kalvil in Grafenštajn. Nekatera tuja imena za sorto Grafenštajnc so Paradis Apfel, Gravensteiner, Blumenkalvill, Ernteapfel in Gravensteinsko jabolko. V času zrelosti so plodovi zelenkasto rumeni ter imajo karminasto rdeče priže. Oblika plodov je nepravilna, sploščeno okroglasta ali kopasta ter z izrazitimi rebri ob muhi. Plodovi so običajno dokaj veliki, sladko kislega okusa, aromatični in spominjajo na vonj cvetic. Sorta je občutljiva na škrlup. Zori konec avgusta oz. prve dni septembra.

Koksova oranžna reneta (-15)

Sorta Koksova oranžna reneta je angleškega izvora. Leta 1830 jo je iz množice sejancev Ribstonovega pepinga odbral M. Cox, po katerem je sorta tudi dobila ime. Pri nas ji pravimo še Koksova oranževka ali enostavno Koksova. Tuji poimenovanji sorte sta Cox's orange in Cox's orange pepping. Diel-Lukasova klasifikacija sorto uvršča v razred zlatih renet. Rumeno osnovno barvo ploda v času zrelosti prekriva oranžno rdeča. Plod je okroglasto ploščate oblike in majhne do srednje velikosti. Je harmoničnega sladko kislega okusa s prijetno aromo. Plodovi so nagnjeni h gnitju, posebno če so stisnjeni eden ob drugega. Čas zorenja je v začetku septembra.

Zlata parmena (-15)

Sorta Zlata parmena je stara angleška sorta, ki je bila poznana že v 16. stoletju. Njena sinonima sta Zimska zlata parmena in Angleška zimska zlata parmena. Diel-Lukasova klasifikacija jo uvršča v razred zlatih renet. Ob zrelosti je osnovna zeleno rumeno barva prekrita z rdečimi progami (prižami). Plodovi so po obliki sploščeno okroglasti do okroglasto kopasti ter majhne do srednje velikosti. Je harmoničnega sladko kislega okusa ter včasih z žlahtno orehovo aromo. Sorta je precej občutljiva na jablanov škrlup in jablanovega raka. Zori v začetku septembra.

Pisani kardinal (-10)

Izvor sorte Pisani kardinal ni natančno določen, po nekaterih podatkih gre za nemško, po drugih pa za avstrijsko sorto. Njegovi sinonimi so Kardinal, Prižasti kardinal, Širokovna, Adamka in Funtača, medtem ko sta njegovi tuji poimenovanji Kardinal flambant in Geflammtter Kardinal. Diel-Lukasova klasifikacija ga uvršča v razred ramburjev oz. funtnic, v katerem so sicer sorte z izredno velikimi in težkimi plodovi (1 funt = 453,3 g). Plod pisanega kardinala ima ob zrelosti rumeno osnovno barvo, ki jo prekrivajo rdeče proge. Plodovi so izdolženi in podolgovato kopasti, rebrati in asimetrični. Plod je velik do zelo velik in sladko kislega okusa. Na mokrih tleh je drevo zelo občutljivo na jablanovega raka. Plodovi so precej nagnjeni h gnilobi.

Carjevič (-3)

Sorta Carjevič je nastala kot naključni sejanec v drugi polovici 19. stoletja. Njena domovina je Štajerska. Sinonimi in nekatera tuja poimenovanja zanjo so Rdeči mašančgar, Rdečelička, Carjevička, Cesarjevič Rudolf, Kronprinz Rudolf in Kronprinz Rudolf von Österreich. Plodovi so majhni in le največji med njimi so tudi srednje veliki. Po obliki je plod sploščeno okroglast ter proti muhi nekoliko zožen. Barva ploda je ob obiranju rumenozelena z značilnim živordečim obarvanjem, ki prekriva le del ploda. Meso je belo, drobnozrnato ter prijetnega, sladko vinskega okusa. Sorta Carjevič je na boleznih in škodljivci dokaj odporna. Pri slovenskih potrošnikih jabolok je sorta Carjevič še vedno zelo priljubljena.

Boskopski kosmač (-2)

Sorta Boskopski kosmač je bila kot naključni sejanec odkrita leta 1856 v nizozemskem mestu Boskoop, po katerem je tudi dobila ime. Že kmalu se je začela širiti po Nizozemski in drugih evropskih državah. Sinonimi in nekatera tuja poimenovanja za to sorto so Boskop, Boskopska lepotica, Lepi boskop, Ledrerca, Krupna kožara, Schöner aus Boscoop in Schöner von Boscoop. V času obiranja so plodovi skoraj po celotni površini rjasti. Oblika plodov je ploščato okrogla ter precej asimetrična. Kot triploidna sorta ima velike do zelo velike plodove, ki pogosto tehtajo več kot 300 g. So prijetnega kiselkastega okusa. Slaba stran sorte je predčasno odpadanje plodov. Na boleznih in škodljivcih je sorta Boskopski kosmač dokaj odporna. Zori v sredini septembra. Zelo poznan in uveljavljen različek Boskopskega kosmača je Rdeči boskop, ki ima tudi precejšen delež rdeče krovne barve.

Dolenjska voščenska (0)

Sorta Dolenjska voščenska je slovenska avtohtona sorta. Nastala je samoniklo, kot naključni sejanec domačega genskega materiala. Druga domača in tuja poimenovanja zanjo so Dolenjka, Sevniška voščenska, Unterkraimer Wachsapfel in Lichtenwalder Wachsapfel. Plodovi so srednje veliki, ploščato okrogle oblike ter ob zrelosti zelenorumeni obarvani. Poleg voščene prevleke in kratkega peclja je značilnost plodov tudi rjavost v obliki zvezde v peceljnih jamici. Meso je prijetnega sladko kislega okusa, ki spominja na pomaranče. Drevo na boleznih ni občutljivo, medtem ko je plod občutljiv na škrlup ter na otiske v času transporta. Dolenjska voščenska zori v sredini septembra, v času Zlatega delišesa.

Jonatan (0)

Sorta Jonatan je bila vzgojena okrog leta 1800. Je ameriškega izvora in je naključni sejanec sorte Esopus Spitzenberg. Plod je srednje velikosti ter prevladujoče okroglaste oblike. Rdeča krovna barva pogosto prekriva cel plod. Meso je belkasto do rahlo kremasto, sladko kislega okusa ter prijetno aromatično. Kot novejša kakovostna sorta je bila za gojenje in širjenje pri nas uvrščena v sadni izbor že leta 1928 (Sadni izbor za Slovenijo v besedi in sliki, M. Humek). Zaradi kakovostnih lastnosti je bila sorta Jonatan v preteklosti pogosto vključena v žlahtnjenje novih jablanovih sort. Njeni potomci so npr. sorte Jonagold, Idared, Melrose, Lonjon, Majda, Mariborka ter Čadel.

Rumena lepocvetka (+3)

Sorta Rumena lepocvetka je bila kot naključni sejanec odkrita leta 1790 v ZDA (New Jersey). Ime je sorta dobila po lepih rumenih plodovih ter lepih in velikih cvetovih. Druga domača in tuja imena zanjo so Lepocvetka, Cvetač, Metzgerjev kalvil, Krasocvet, Krasnik, Yellow bellflower ter Gelber Bellefleur. Drevo Lepocvetke je značilno pobešave rasti. Plod je srednje velik do velik ter ob obiranju citronasto rumenega obarvanja. Po obliki je plod podolgovato kopast, proti muhi zožen ter z dobro vidnimi rebri. Je prijetne arome ter sladko kislega okusa. Sorta je občutljiva na škrlup in krvavo uš, manj pa na pepelasto plesen in gnitje plodov.

Goriška sevka (+10)

Sorta Goriška sevka je avtohtona slovenska sorta, nastala kot naključni sejanec iz domače populacije. Pri nas je najbolj razširjena v Posočju, na Idrijskem ter na Cerkljanskem. Njeni sinonimi so Tolminka, Brkinka, Seuš, Štangerca ter Zeuka. Po zunanosti so plodovi podobni Bobovcu, odtod tudi njeno poimenovanje "primorski bobovec". Plodovi so ob obiranju prižasto rdeči ali celo popolnoma prelito rdeči. Oblika ploda je okrogla do rahlo podolgovata. Plodovi so srednje velikosti, po okusu razmeroma sladki z malo kisline. Na škrlup in pepelasto plesen sorta ni občutljiva. Goriška sevka zori proti koncu septembra.

Kanadska reneta (+15)

Izvor sorte Kanadska reneta je najverjetneje Francija (Normandija). Od tod je bila sorta prenesena v Kanado, od tam pa nazaj v Evropo. Njeni sinonimi so Kanadka, Pariški rambur in Parizerca. Plodovi so ob obiranju zelenkasto rumeno obarvani. Oblika plodov je ploščata, rebra so zelo dobro vidna. Plodovi so precej veliki, v okusu sladko kisli ter prijetne renetne arome. Poseben videz dajejo plodu rjaste lenticele ter rjavost, katere delež je lahko tudi zelo velik. Na boleznih sorta ni občutljiva, jablanov zavijač pa jo ima zelo rad. Sorta zori v začetku oktobra. Obstaja tudi različek Kanadske renete z imenom Canada grigio (siva Kanadska reneta).

Londonski peping (+15)

Sorta Londonski peping je stara angleška sorta, ki je bila znana že v 16. stoletju. Pri nas ima tudi imeni Londonski pepinek in Londonski jedrnjač. Ob najprimernejšem času obiranja osnovna rumena barva plodov prehaja v bakreno rdečo. Plod je srednje velik ter sploščeno okroglast z dobro vidnimi petimi rebri. Je sladko kislega okusa s prijetno aromo. Sorta Londonski peping je v preteklosti veljala za eno izmed boljših namiznih jabolok. Na boleznih in škodljivcih je sorta v glavnem precej občutljiva, dokaj odporna pa je na jablanovega raka. Sorto obiramo v začetku oktobra.

Šampanjska reneta (+15)

Sorta Šampanjska reneta je bila kot naključni sejanec odkrita leta 1770. Izvira iz francoske pokrajine Champagne, ki je sorti dala tudi ime. Pri nas Šampanjski reneti pravimo tudi Šampanjka, medtem ko so njena tuja poimenovanja Herrenapfel, Glassapfel, Zwiebelapfel in Renette Champagne. Ob obiranju je barva ploda bledezelena. Po obliki so plodovi sploščeno okroglasti do sploščeni. Po velikosti so majhni do srednje veliki. Jamica okrog peclja je pogosto rjasta. Takoj po obiranju so plodovi relativno kisli, nato se kislina delno razgradi - omili. Sorta je občutljiva na jablanovega raka. Čas obiranja sorte je v začetku oktobra.

Ananasova reneta (+17)

Sorta Ananasova reneta je nastala kot naključni sejanec. Njena domovina je Nizozemska, v svetu je poznana od 18. stoletja dalje. Njeni sinonimi so Limonka, Limonček in Kosmač ananas. Plodovi so majhni in ob obiranju limonasto rumeni. Na plodu so dobro vidne rjaste, številne ter enakomerno razporejene lenticle. Oblika ploda je okrogla do jajčasta. Plodovi so sladko kislega okusa, z značilno aromo po ananasu. Po tem naj bi sorta dobila ime. Na boleznih in škodljivcih sorta ni posebno občutljiva, izjema je jablanov rak. Čas zorenja sorte je v začetku oktobra.

Beli zimski kalvil (+20)

Sorta Beli zimski kalvil je najverjetneje francoskega porekla, poznana je od leta 1600 dalje. Njeno tuje ime je Weisser Wintercalvill. Sorti za dobro rast in razvoj zelo ustrezajo vinogradniške lege. Barva plodov je ob obiranju belo rumena, na osončeni strani rumenkasta ter včasih rahlo rdečkasta. Po obliki so plodovi nekoliko podolgovati, asimetrični ter z izrazitimi, dobro vidnimi petimi rebri. Plodovi so srednje veliki do veliki ter sladko kislega okusa z jagodno aromo. V preteklosti je Beli zimski kalvil zaradi svoje imenitne arome veljal za kralja jabolok. Sorta je zelo občutljiva na jablanov škrlup, raka in na krvavo uš. Zori v prvi polovici oktobra.

Gorenjska voščenska (+25)

Sorta Gorenjska voščenska je slovenska avtohtona sorta, nastala kot naključni sejanec ob reki Besnici ali na Martin vrhu nad Besnico. Druga poimenovanja zanjo so Besniška voščenska, Martinvrhar, Martinvrharica, Kranjska voščenska in Voskovača. Ob obiranju so plodovi zlatorumeni ter na sončni strani intenzivno rdečkasti. So okroglasto ploščate oblike ter precej veliki. V okusu je precej izražena kislina, ki se s skladiščenjem omili. Plodovi v času skladiščenja dobijo izrazito voščeno prevleko, odtod tudi njeno ime. V primerjavi z Dolenjsko voščenko so plodovi Gorenjske voščenske pogosto rdeče obarvani. Sorta ni posebno občutljiva na škrlup. Zori v sredini oktobra.

Ontario (+30)

Sorta Ontario je križanec sorte Wagener s sorto Northern spy, vzgojena je bila leta 1870. Ime je sorta dobila po kanadski provinci Ontario, od koder tudi prihaja. Njen žlahtnitelj je Charles Arnold. Tuje ime zanjo je Ontarioapfel. Glede okoljskih razmer pridelovanja je sorta Ontario dokaj nezahtevna. Plod je slamnato rumene osnovne barve, ki je na delu ploda prekrita z značilnim rdeče vijoličnim obarvanjem. Oblika ploda je ploščata do ploščato okrogla. Plodovi so srednje veliki do veliki. So kiselkastega okusa in brez izrazite arome. Na bolezni in škodljivce je sorta dokaj odporna. Sorta Ontario je zelo dobrih skladiščnih lastnosti.

Bobovec (+35)

Poreklo sorte Bobovec ni natančno znano, najverjetneje izvira iz Porenja. Sinonimi sorte so Veliki renski bobovec, Veliki bob in Bobovček, tuji poimenovanji pa sta Grosser rheinischer Bohnapfel in Grosser Bohnapfel. Ob obiranju so plodovi zeleno rumeni ter na sončni strani rdeče progasti. Po obliki so plodovi jajčaste ali valjaste oblike. Plodovi so običajno majhni, ker so številni, sicer so lahko tudi zelo veliki. So kislega okusa. V naših krajih se je sorta precej uveljavila, predvsem kot odlična za predelavo v jabolčni sok in jabolčno vino (mošt). Sorta je občutljiva na jablanovega raka, medtem ko na druge bolezni in škodljivce sorta ni posebej občutljiva.

Krivopecelj (+35)

Sorta Krivopecelj najverjetneje izvira iz Nemčije (Porenje). Pri nas ima poleg imena Krivopecelj še ime Porenski krivopecelj, medtem ko sta nemški imeni zanj Reinischer Krummstiel in Krummstiel. Značilnost sorte je, da ima dokaj visok delež njenih plodov krivopcelj. Ta je namreč zaradi pritiska peceljeve grbice prisiljen rasti postrani. Plod Krivopecelja ima rdeče proge ter je podolgovato ovalen. Je srednje velik do velik ter kislega okusa in brez posebne arome. Plodovi so občutljivi na grenko pegavost. Zori konec oktobra, skupaj s sorto Bobovec. Po nekaterih ugotovitvah naj bi bili sorti Krivopecelj in Bobovec dva različka (tipa) iste sorte.

HRUŠKA

(*Pyrus communis* L.)

PODLAGE

Hruške razmnožujemo s cepljenjem na podlago, ki mora biti dobro skladna (kompatibilna) s sorto. Podlago izbiramo glede na gojitveno obliko, talne razmere in skladnost sorte s podlago. Podlaga vpliva na rast, bujnost, življenjsko dobo drevesa, čas cvetenja, rodnost (začetek, kakovost, količino), odpornost proti mrazu, suši in nekaterim boleznim. Kot podlage za hruške se uporabljajo: kutina MA, kutina BA 29, kutina MC, kutina Sydo, kutina Adams in sejanec hruške *Pyrus communis*. V Sloveniji se kot podlaga največ uporablja kutina MA, nekaj sejanec hruške in nekaj kutina BA 29.

Kutina MA je klon anžerske kutine, ki je bila selekcionirana leta 1920 v East Mallingu v Veliki Britaniji. Občutljiva je za sušo, zelo občutljiva za klorozo in za hrušev ožig ter viruse, srednje občutljiva za zimski mraz, malo do srednje občutljiva za ogorčice ter odporna na krvavo uš. Skladnost s sortami hrušk je srednja do dobra, vendar veliko sort zahteva posredovalko (Hardijeva, Pastorjevka). Bujnost sort na podlagi kutina MA je srednja. Podlaga vpliva na zgodnejši vstop v rodnost, rodnost je dobra. Hruške na kutini MA slabo prenašajo tla z večjim odstotkom fiziološko aktivnega apna, ker se na njih pojavlja kloroza.

Kutina BA 29 je klonska selekcija provansalske kutine, ki je bila selekcionirana leta 1966 v INRA v Angersu. Zelo dobro se prilagodi na glinasta tla in srednje dobro na peščena tla. Je manj občutljiva za sušo in klorozo kot kutina MA, srednje občutljiva za viruse in ogorčice in malo občutljiva za krvavo uš. Ni odporna na hrušev ožig. Skladnost s sortami hrušk je srednja do dobra. Rast dreves je za 15 do 20 % bolj bujna kot na podlagi kutina MA. Rodnost je stalna in zelo dobra. Podlaga kutina BA 29 vpliva tudi na večjo debelino plodov. Priporoča se za težja in sušna tla ter tla, kjer se na kutini MA pojavlja kloroza.

Sejanec hruške *Pyrus communis* se razmnožuje s semenom, zato so podlage neizenačene v rasti. Sejanec je zelo občutljiv za krvavo uš, ogorčice, hrušev ožig in viruse. Skladnost s sortami hrušk je zelo dobra oziroma optimalna. Rast drevesa na tej podlagi je bujna, hruške kasneje stopijo v rodnost, rodnost pa je zelo dobra. Plodovi dozorevajo nekoliko kasneje, prav tako pa drevesa kasneje zaključijo z rastno dobo.

SORTE

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Viljamovka
JUNIJSKA LEPTICA	-50
ZGODNJA MORETINIJEVA	-21
VILJAMOVKA	0
KONFERANS	+25
FETELOVA	+25
HARROW SWEET*	+30
KRASANKA	+50

Junjska lepatica (Bella di giugno) (-50)

Je stara italijanska sorta neznanih staršev. Drevo je bujne rasti. Skladnost s kutino je slaba. Cveti zgodaj in je občutljiva za pozebo med cvetenjem. Zarodi zgodaj in dobro rodi. Plod je zelo droben (40 do 70 g), izdolženo hruškaste oblike. Pecelj je kratek do dolg, srednje debel, raven ali ukrivljen. Kožica je gladka, svetlo zelene barve in na sončni strani ploda 20 do 60 % prekrita s temno rdečo barvo. Z zorenjem se osnovna barva spremeni v rumeno. Plod prekrivajo drobne rjaste lenticelice, ki so po plodu zelo gosto razporejene. Meso je rumenkasto bele barve, srednje čvrsto, srednje sočno, sladko, dobrega okusa. Plodovi zorijo konec junija ali v začetku julija. Sorta ni primerna za skladiščenje, ampak za takojšnjo porabo.

Sinonimi: Mirandino rosso, Precoce di moglia, Lipanjska lepatica

Zgodnja morettinijeva (Butirra precoce Morettini)(-21)

Vzgojil jo je Morettini s križanjem sort Košja x Viljamovka v Firencah v Italiji. Rast drevesa je srednja do bujna. Skladnost s kutino je zelo dobra. Sorta je precej občutljiva na škrlup in zelo občutljiva za hrušev ožig. Cveti srednje zgodaj in je nagnjena k partenokarpiji. Zarodi zgodaj, rodnost je srednje velika in redna. Plod je majhen do srednje velik (100 do 160 g), hruškaste oblike. Pecelj je kratek do srednje dolg in srednje debel. Kožica je tanka, gladka. Osnovna barva ploda je svetlo zelena, ki jo na sončni strani 15 do 50 % prekriva rdeča barva. Plod je prekrit z drobnimi rjastimi lenticelami. Meso je belo, srednje čvrsto, fine teksture, sočno, topno, sladko kislo, precej polnega okusa. Zori konec julija ali v začetku avgusta.

Viljamovka (Williams bon Chrétien) (0)

Je angleška sorta neznanih staršev, ki jo je našel učitelj Stair iz Aldermastona okoli leta 1770, razmnoževati pa jo je začel pod svojim imenom Richard Williams. Za tla ni zahtevna. Rast je srednje bujna. Skladnost s kutino je zelo slaba, zato je potrebno obvezno uporabiti posredovalko. Drevo je srednje občutljivo za škrlup, bolj pa za hruševo bolšico in klorozo. Zelo občutljiva je za hrušev ožig. Cveti srednje pozno. Nagnjena je k partenokarpiji. Ima zgoden vstop v rodnost in daje redne in velike pridelke. Plod je srednje velik (160 do 260 g), hruškaste oblike. Pecelj je kratek do srednje dolg. Kožica je tanka in z notranje strani prekrita z zelo drobnimi sklerenhimskimi zrcni, gladka, s svetlo zeleno osnovno barvo, ki se z zorenjem spreminja v rumeno. Na sončni strani je plod lahko rdeče obarvan. Meso je belo, zelo fine teksture, sočno, popolnoma topno, sladko, z rahlo izraženo kislino, aromatično, z značilno muškatno aromo, odličnega okusa. Zori od druge polovice avgusta do začetka septembra.

Sinonimi: Bartlett, Beurrée William, Williams Christbirne.

Konferans (Conference) (+25)

Je angleška sorta, ki jo je vzgojil Rivers v mestu Sawbridgewort iz sejanca, ki ga je dobil s prosto oprašitvijo sorte Leon Leclerc de Naval. Sorta ni zahtevna za tla. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino je zadovoljiva. Odporna je proti škrlupu in občutljiva za kalcijevo klorozo, zelo občutljiva za hrušev ožig in hudo poletno vročino – toplotni udar. Cveti srednje pozno, nagnjena je k partenokarpiji. Konferans spada med sorte z največjim rodnim potencialom. Zarodi zgodaj in ima redne ter velike pridelke. Plod je srednje velik do velik (140 do 240 g), izdolženo hruškaste oblike, s kratkim do srednje dolgim in tankim do srednje debelim ter ukrivljenim pecljem. Kožica je srednje tanka, čvrsta in rahlo hrapava. Osnovna barva plodu je zelena, ki jo na večjem delu plodu prekriva rjasta prevleka. Plod je najbolj rjast ob muhi. Z zorenjem se osnovna barva spremeni v zeleno rumeno. Meso je rumeno bele barve, okoli peščišča lahko tudi oranžno, fine teksture, sočno, topno, sladko in dišeče.

Fetelova (Abbé Fétel) (+25)

Sinonimi: Abate fetel, Calebasse Abbé Fétel.

Je francoska sorta neznanih staršev, ki jo je vzgojil opat Fétel v mestu Chessy les Mines okoli leta 1866. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino je slaba, zato je potrebna posredovalka. Občutljiva je za spomladansko pozebo, srednje občutljiva za hruševno bolšico in izredno občutljiva za hrušev ožig. Cveti srednje zgodaj in je delno nagnjena k partenokarpiji. Rodi srednje dobro in nekoliko neredno. Plod je srednje velik do zelo velik (180 do 320 g), značilno zelo izdolženo hruškaste oblike in asimetričen. Pecelj je kratek, debel in nekoliko ukrivljen. Kožica je srednje tanka in čvrsta. Osnovna barva plodu je rumeno zelena, ki se z zorenjem spremeni v zlato rumeno, na sončni strani je lahko rdeč nadih. Ob peclju in muhi so plodovi radi rjasti. Na kožici so dobro vidne številne rdečkasto rjave lenticеле. Meso je belo, srednje fine teksture, sočno, poltopno, sladko in srednje aromatično. Zori sredi septembra.

Harrow Sweet (+30)

Je kanadska sorta, dobljena s križanjem sort (Old Home x Early sweet) x Viljamovka. Selekcional jo je Quamme na raziskovalni postaji v Harrowu. V pridelavo je bila uvedena leta 1991. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino BA 29 je dobra, s kutino MC pa slaba. Je malo občutljiva za škrlup in hruševno bolšico. Je edina sorta v slovenskem sadnem izboru, ki je odporna na hrušev ožig. Cveti srednje zgodaj. Zarodi zgodaj in daje velike ter redne pridelke. Plod je srednje velik (150 do 200 g), hruškaste oblike. Pecelj je kratek, srednje debel in ukrivljen. Kožica je gladka, svetlo zelene osnovne barve, ki je na sončni strani tudi do 50 % površine plodu prekrita z rdečo barvo. Ko plod dozori, postane osnovna barva zlato rumena. Meso je rumeno bele barve, fine teksture, srednje sočno in sladko. Zori sredi septembra. V hladilnici z navadno atmosfero zdrži do konca decembra.

Krasanka (Passe Crassane) (+50)

Je francoska sorta neznanih staršev, ki jo je iz semena vzgojil drevesničar Boisbunel v Ruenu v severni Franciji. Drevo raste srednje bujno. Enoletni les je razmeroma kratek in debel. Skladnost s kutino je slaba, zato se priporoča cepljenje na posredovalko. Zelo občutljiva je na hrušev ožig, saj je opazno pri tej sorti zelo močno sekundarno cvetenje. Cveti srednje zgodaj in je občutljiva za spomladansko pozebo, les pa za zimsko. Zarodi zgodaj, rodi redno in dobro. Plod je velik do zelo velik (200 do 340 g in več), jabolčno okrogle oblike, včasih tudi nekoliko ovalen. Pecelj je srednje dolg in srednje debel do debel ter raven. Kožica je debela, čvrsta, rumeno zelene osnovne barve, ki preide med zorenjem v rumeno. Meso je kremno belo, srednje fine teksture, z veliko drobnih in srednje velikih sklerenhimskih zrn v sredini mesa, sočno, topno, sladko kislega okusa, aromatično in dišeče. Zori sredi oktobra. Užitno zrela postane šele decembra po primernem skladiščenju (hladilnica).

Sinonimi: Passa Crassana, Edel Crassane, Passe Crassane Boisbunel.

Seznam B	Število dni od začetka zorenja sorte Viljamovka
KLAPOVA	-17
STARKRIMSON	-7
RDEČA VILJAMOVKA	+5
CONCORDE	+25
BOSKOVA STEKLENKA	+27
DRUŠTVENKA	+32
PAKHAMOVA	+34
ZIMSKA DEKANKA	+60

Klapova (Clapp's Favourite) (-17)

Je ameriška sorta, ki jo je vzgojil Thaddeus Clapp v mestu Dorchester (Massachusetts) iz semena, najverjetneje iz semena sorte Flemish Beauty. Rast je srednje bujna. Krošnja je srednje redka. S kutino ni dobro skladna. Je občutljiva za hrušev škrlup, hruševu bolšico in hrušev ožig. Cveti pozno in ima dobro kaljiv cvetni prah. V rodnost vstopi srednje pozno, pridelki so redni in srednje veliki. Plodovi so srednje veliki do veliki (130 do 210 g), hruškaste oblike, v hladnejših območjih nekoliko izdolžene oblike. Kožica je srednje debela, suha, gladka in brez rjavosti. Osnovna barva kože je svetlo zelena, ki je lahko do 50 % prekrita s temno rdečo krovno barvo. Meso je rumeno bele barve, srednje čvrsto, fine, topne teksture, aromatično, sladko kislega okusa.

Starkrimson (Starcrimson) (-7)

Je brstna mutacija sorte Klapova, ki jo je leta 1939 odkril Adrian Kalle v mestu South Haven v zvezni državi Michigan, ZDA. V pridelavo so jo uvedli leta 1956. Drevo raste srednje bujno. Barva mladik in enoletnih poganjkov je rdečkasta. Skladnost s kutino ni zadovoljiva. Dobro uspeva v zmerno toplih krajih, ne odgovarjajo pa ji topla ali hladna območja. Cveti srednje pozno do pozno. Je interinkompatibilna s sorto Klapova, zato se ti sorti med sabo ne moreta oploditi. V rodnost vstopi srednje zgodaj in ima srednje velike in redne pridelke. Plod je srednje velik do velik (150 do 200 g), nekoliko večji od sorte Klapova. Osnovna barva je v celoti prekrita s temno rdečo krovno barvo. Med dozorevanjem postaja krovna barva svetlejša in živahnejša. Kožica ploda je nekoliko debelejša. Meso je bele barve, sočno, sladko in aromatično.

Rdeča viljamovka (Max Red Bartlett) (+5)

Je brstna mutacija sorte Viljamovka, ki jo je leta 1938 odkril Moritz v kraju Zillah v ZDA. Drevo je manj bujno in se manj razvejuje, zato je krošnja bolj redka. Skladnost s kutino je zelo slaba. Zelo je občutljiva za hrušev ožig. Cveti pozno. V rodnost vstopi nekoliko kasneje, rodnost je slabša kot pri sorti Viljamovka. Oblika ploda je podobna sorti Viljamovka. Osnovna barva kože je zelena in jo skoraj v celoti prekriva temno rdeča barva, ki je lahko tudi prižasta. Meso je kremno belo, topno, sladko, sočno in z značilno muškato aromo.

Sinonimi: Red Bartlett, William rossa.

Concorde (+25)

Je angleška sorta, ki so jo vzgojili v East Mallingu s križanjem sort Društvenka x Konferans leta 1968. Drevo raste srednje bujno. Skladnost s kutino je dobra. Na hrušev ožig je manj občutljiva in je odporna proti mikoplazmi (Pear decline), ki jo prenaša hruševa bolšica. Cveti srednje pozno – med sortama Konferans in Društvenka. Zarodi zgodaj, rodi obilno in redno. Nagnjena je k tvorbi partenokarpnih plodov. Plod je srednje velik do velik (150 do 250 g), hruškaste oblike, ki je nekoliko izdolžena. Pecelj je srednje dolg, tanek do srednje debel. Osnovna barva ploda je zeleno rumena, na sončni strani prekrita z rdečo barvo. Plod je manj rjast kot plod sorte Konferans. Meso je kremno bele barve, čvrsto, fine teksture, zelo sočno, topno, sladko in dišeče.

Boskova steklenka (Calebasse Bosc) (+27)

Je francoska sorta neznanih staršev, ki jo je našel Madiot leta 1793 v kraju Apremont. Drevo raste bujno. S kutino ni skladna. Za škrlup je malo občutljiva. Občutljiva je za hrušev ožig in srednje občutljiva za hrušev ožig. Cveti zelo pozno in je nagnjena k partenokarpiji. V rodnost vstopi nekoliko kasneje, vendar rodi redno in ima velike pridelke. Plod je srednje velik do velik (180 do 280 g), podolgovato hruškaste, v spodnjem delu trebušaste oblike, z dolgim, tankim in ukrivljenim pecljem. Osnovna barva kože je rumeno zelena, ki je skoraj po vsej površini prekrita z bronasto rjavo prevleko. Meso je kremno bele barve, fine teksture, sočno, topno, kisl sladkega okusa, aromatično in dišavno.

Sinonimi: Beurré Bosc, Kaiser, Kaiser Alexander, Imperatorre alessando, Butirra d'apremont.

Društvenka (Doyenne de Comice) (+32)

Je francoska sorta neznanih staršev, vrtnarjev Dhomé in Millet de la Turtaudiére iz Angersa. V pridelavo so jo razširili leta 1849. Drevo raste v začetku bujno, nato srednje bujno. Skladnost s kutino je srednja. Zelo občutljiva je za škrlup in hrušev ožig, srednje občutljiva za hruševno bolšico in občutljiva za viruse. Cveti pozno. V rodnost vstopi pozno, rodi srednje dobro in neredno – nagnjena je k izmenični rodnosti. Plod je debel do zelo debel (200 do 300 g), okroglasto hruškaste, asimetrične oblike. Pecelj je kratek, debel in raven. Kožica je zeleno rumena, z rdeče bronastim nadihom. Rjasta prevleka je vidna okoli peclja in muhe. Meso je kremno bele barve, topno, sočno, okusno, kislo sladko in dišavno.

Sinonimi: Decana del Comizio, Comice, Fondante du comice, Beurré Robert.

Pakhamova (Packham's triumph) (+34)

Je avstralska sorta, ki jo je leta 1886 vzgojil Packham iz Molonga s križanjem sort Bella angevina x Viljamovka. Drevo je srednje bujne rasti. Skladnost s kutino je slaba. Občutljiva je za klorozo, srednje občutljiva za škrlup in hruševno bolšico in zelo občutljiva za hrušev ožig. Cveti srednje pozno. Delno je nagnjena k partenokarpiji. V rodnost vstopi zgodaj, rodnost je dobra in redna. Plod je srednje velik do velik (180 do 280 g), hruškaste oblike, podoben sorti Viljamovka, v spodnjem delu trebušast, z dobro vidnimi nabrekli. Pecelj je dolg, debel in ukrivljen. Kožica je tanka, gladka in svetlo zelena. Meso je bele barve, fine teksture, sočno, topno, sladko kislega okusa in dišavno.

Sinonimi: William autumnale, William tardiva, Trionfo di packham.

Zimska dekanka (Doyenné d'Hiver) (+60)

Izvira iz Belgije iz kapucinskega samostana v Louvainu. Sedanje ime je dobila leta 1860. Drevo je srednje bujne rasti. Skladnost s kutino ni dobra. Cveti srednje zgodaj. V rodnost stopi hitro, daje srednje velike in redne pridelke. Plod je velik do zelo velik (230 – 350 g), okroglasto jajčaste oblike. Kožica je debela in rahlo hrapava. Osnovna barva kože je zelena, na sončni strani lahko do 30 % prekrita z rjavo rdečo krovno barvo. Meso je rumeno belo, fine teksture, zelo sočno, topno, sladko kislega okusa, z blago aromo.

Sinonimi: Pastorale de Louain, Pastorale, Winterdechantsbirne, Zimna Dekanka, Decana d'Inverno, Dekanka zimnjaja.

NASHI

(*Pyrus pyrifolia* Nakai)

Nashi ali azijska hruška (*Pyrus pyrifolia* Nakai, sinonim *Pyrus serotina* Rehd.) je sadna vrsta, ki spada v isti rod (*Pyrus*) kot nam znane sorte evropskih hrušk (*Pyrus communis* L.). V Sloveniji je nashi primeren za gojenje v omejenem obsegu, saj je občutljiv za spomladanske pozebe, ker cveti pred evropskimi hruškami.

PODLAGE

V pridelavi nashija se kot podlaga uporabljajo sejanci veliko vrst rodu *Pyrus* (*Pyrus pyrifolia*, *Pyrus calleryana*, *Pyrus betulaefolia*). Kutina kot podlaga ni najbolj primerna, saj je neskladna s sortami nasija ali pa skladnost ni dovolj dobra.

SORTE

Seznam A

PUNG

KOSUI

HOSUI

KUMOI

Pung

Drevo raste srednje bujno in cveti med sortami nashija srednje pozno, vendar pred sortami evropskih hrušk. Je slabše rodna, vendar rodi vsako leto. Občutljiva je za hrušev ožig. Plodovi so jabolčne oblike, z značilnimi lenticelami in maso 70 do 120 g. Osnovna barva kože je zelena, ki je skoraj v celoti prekrita z bronasto rjavo barvo. Meso je kremno bele barve, sočno, čvrsto, z izrazito punčevo aromo. Zori konec avgusta.

Kosui

Je japonska sorta, ki je bila vzgojena s križanjem sort Kikusui x Wazekoso. Kosui v prevodu pomeni blagotvorna voda. Drevo je srednje bujne rasti. Občutljiva je za hrušev ožig. Cveti srednje pozno, 4 dni za sorto Viljamovka. V rodnost vstopi pozno, rodnost pa je dobra. Plod je srednje velik (150 do 170 g), sploščeno okroglaste oblike. Pecelj je dolg. Kožica je bronasto zlate barve, zelo tanka in občutljiva. Meso je kremno bele barve, čvrsto, zelo sočno, zelo sladko, z dobro aromo. Zori konec avgusta.

Hosui

Je japonska sorta hrušk, ki je bila vzgojena s križanjem sort (Kikusui x Yakumo) x Yakumo leta 1972. Hosui v prevodu pomeni obilnost. Drevo je srednje bujne rasti. Občutljiva je za hrušev ožig. Cveti zgodaj – 10 dni pred sorto Viljamovka. Rodnost je stalna in zelo obilna, zato je potrebno redčenje plodov. Plodovi so srednje veliki do veliki (120 do 180 g). Plod je okrogle oblike, pecelj pa dolg. Kožica je srednje debela, bronasto zlate barve, z zelo svetlimi lenticelami. Meso je kremno bele barve, hrustljivo, sočno, kislo sladkega okusa in s šibkejšo aromo. Zori v prvi polovici septembra, 10 dni za sorto Viljamovka.

Kumoi

Drevo je šibkejše rasti. Cveti zelo zgodaj. Rodnost je zelo dobra in redna. Plodovi so srednje veliki do veliki (120 do 200 g). Plod je sploščeno okrogle oblike. Osnovna barva je zelena, ki jo prekriva bronasto zlata barva skoraj v celoti. Meso je kremno bele barve, sočno, čvrsto, z rahlo izraženo aromo in sladkega okusa. Zori v prvi polovici septembra, 10 dni za sorto Viljamovka.

KUTINA

(*Cydonia oblonga* Mill.)

PODLAGE

Najpomembnejša podlaga za kutino je **beli glog** (*Crataegus monogyna* Jacq.), ki je dobro skluden s sortami kutine. Beli glog vpliva na šibkejšo rast, zgodnjo in redno rodnost ter dolgo življenjsko dobo drevesa. Kot podlage se uporabljajo tudi kutine, in sicer **kutina MA** in **kutina BA 29**, ki sta opisani pri podlagah za hruške.

SORTE

Seznam A

LESKOVAČKA

CHAMPION

VRANJSKA

Leskovačka

Je stara sorta kutine, ki je nastala iz semena spontanega križanca v okolici Leskovca v Srbiji. Drevo je srednje bujno. Občutljiva je za nizke temperature in sušo. Cveti pozno. Zarodi zgodaj in rodi redno ter obilno. Plod je debel do zelo debel (350 do 500 g), okroglasto jabolčne oblike, z zelo kratkim pecljem. Kožica je tanka, gladka, rumene barve, prekrita z drobnimi sivkastimi dlačicami. Meso je rumeno bele barve, zelo čvrsto, sočno, kislega okusa in zelo aromatično. Zori v prvi polovici oktobra.

Champion

Je ameriška sorta. Drevo raste bujno. Občutljiva je za nizke temperature. Cveti pozno. Zarodi zgodaj, dobro in redno rodi. Plod je hruškaste oblike in zelo debel (350 do 500 g), z nekoliko daljšim pecljem. Kožica je tanka, gladka, limonasto rumene barve, pokrita z drobnimi sivo rjavimi dlačicami. Meso je rumeno belo, sočno, kislo sladko in zelo aromatično. Zori sredi oktobra.

Vranjska

Je stara sorta, ki je bila prinesena iz Male Azije. Drevo je bujne rasti. Cveti pozno. Zarodi zgodaj in ima dobro rodnost (manj kot sorta Leskovačka). Plod je debel do zelo debel, hruškaste oblike, rumene barve, pokrit s kratkimi dlačicami in ima zelo kratek pecelj. Meso je belo rumeno, srednje sočno, kislo sladkega okusa in zelo aromatično. Zori sredi oktobra do konca oktobra.

BRESKEV

(*Prunus persica* var. *vulgaris* Maxim.)

PODLAGE

Kot podlage za breskve lahko uporabljamo razne vrste koščičarjev, poleg breskev tudi različne slive, mandelj in križance teh vrst med seboj. Za prvo generacijo breskev se kot podlaga uporablja predvsem **sejanec vinogradniške breskve**, ki je vzgojen iz semena vinogradniške breskve. Podlaga je primerna za lahka in propustna tla, kjer voda ne zastaja in količina aktivnega apna ne presega štiri do pet odstotkov. Sorte breskev na sejancih zelo bujno rastejo in so skladne s to podlago. Sejanci so občutljivi za različne ogorčice in nizke temperature. Breskve cepljene na sejancu ne prenesejo ponovnega sajenja na isto mesto. Dobre lastnosti generativne podlage so: zelo dobro se ukoreninja, ima globoke korenine, odporna na sušo, dela visoko krošnjo. Slabe lastnosti: podlaga vpliva na pozno rodnost, nasad je neizenačen, ne daje vedno enake kakovosti in nima velike redne rodnosti.

Za drugo generacijo breskev na istih tleh (utrjena tla) uporabljamo podlago **GF 677**, ki je križanec breskve (*Prunus persica* L.) in mandlja (*Prunus amygdalus* L.). Je najbolj razširjena podlaga za breskev. Dobro prenaša sajenje na isto mesto, sušo in bazična tla, ne prenaša pa težjih, vlažnih tal. Kakovost plodov na tej podlagi je zelo dobra, pridelek pa je velik. Drevesa cepljena na to podlago imajo srednje bujno rast. Dobro prenaša do 12 % aktivnega apna v tleh. Prav tako je tudi dobro skladna z večino breskovih sort. Odporna je proti ogorčicam v tleh. Podlaga GF 677 je zelo bujna. Občutljiva je na visoko podtalnico in nekatere patogene v tleh ter listno svetlikavost. Podlaga požene močne korenine, ki so dobro odporne na bolezni in škodljivce. Podlaga ni tolerantna na železovo klorozo.

Podlaga **Isthara** je križanec (*Prunus cerasifera* Ehr. (mirabolana) x *Prunus salicina* Lindley (kitajsko-japonska sliva)) x (*Prunus cerasifera* Ehr. (mirabolana) x *Prunus persica* L. (breskev)). Drevesa na tej podlagi imajo šibkejšo rast. Podlaga je najmanj občutljiva na železovo klorozo. Vpliva tudi na zgodnejše dozorevanje plodov. Ustrezajo ji dobro rodovitna tla, z manjšo vsebnostjo aktivnega apna. Dobro prenaša sušna obdobja in vpliva na lepo obliko plodov. Slabost podlage je, da je občutljiva na ogorčice vrste *Mesocriconema xenoplax* (Raski) Luc & Raski, odporna pa je na ogorčice iz rodu *Meloidogyne* spp.. Podlaga je občutljiva na bakterijski rak.

SORTE

Seznam A – rumeno mesnate sorte	Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven
MAYCREST	-28
SPRINGCREST	-24
SPRING LADY	-17
SPRINGBELLE	-15
REDHAVEN	0
NORMAN	+7
MARIA MARTA	+8
VETERAN	+20
FAYETTE	+31

Maycrest (-28)

Sinonim: Minastar

Je brstna mutacija sorte Springcrest, ki so jo vzgajali v Kaliforniji in začeli razširjati leta 1977. Drevo raste srednje bujno do bujno. Cveti zgodaj. Rodnost je dobra in redna. Plod je okrogel, srednje droben. Osnovna barva kože je rumena, 70 do 80 % prekrita z živo rdečo barvo in prižasta. Meso je rumeno, včasih ob koščici zelenkasto, čvrsto in dobrega okusa. Je kostenica. Zori 28 dni pred sorto Redhaven.

Springcrest (-24)

Je križanec, ki so ga vzgajali v Fort Valleyu v Georgiji v ZDA s križanjem sort [(Fireglow x Hiley) x Fireglow] x Springtime. V pridelavo so ga razširili 1969 leta. Drevo raste srednje bujno do bujno. Cveti zgodaj. Rodi dobro. Plod je droben do srednje debel, okrogel. Kožica je rumena in malo dlakava. 70 do 80 % plodu je prekrita z živo rdečim prelivom in prižami. Meso je rumeno, čvrsto in zelo sočno. Koščica se nekoliko loči od mesa.

Spring Lady (-17)

Sinonim: Merspri.

Je ameriška sorta. Drevo raste bujno. Cveti srednje zgodaj. Rodi dobro in redno. Plod je srednje debel, okrogle do okroglo ovalne oblike. Osnovna barva kože je rumeno zelena, ki je skoraj po vsej površini živo rdeče prelita in pikčasta. Meso je rumeno oranžne barve, čvrsto, sočno in dobrega okusa. Je kostenica.

Springbelle (-15)

Je italijanska sorta, ki je sejanec neznanega izvora. Drevo je srednje bujne do bujne rasti. Rodi dobro. Plodovi so srednje debeli do debeli (120 do 150 g), okrogle oblike, po okusu prav dobri. Je kostenica. Meso je rumene barve, sočno in topno.

Redhaven (0)

Je križanec sort Halehaven x Kalhaven, ki so ga vzgojili v South Havnu v ZDA. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje pozno. Rodi zelo dobro in redno. Plod je srednje debel do debel, okroglast, z rahlo označenim šivom. Kožica je zlato rumene barve, z živahno rdečim prelivom in prižami na 70 do 80 % površine plodu in je srednje dlakava. Meso je rumeno oranžne barve, pri koščici nekoliko rdečkasto, čvrsto, topno in odličnega okusa. Je cepka. Na Primorskem v dolgoletnem povprečju zori med 22. in 25. julijem.

Norman (+7)

Je križanec sort Sunhigh x Redskin, ki so ga vzgojili v Jackson Springsu v Severni Karolini v ZDA in ga v pridelavo razširili leta 1968. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je srednje debel in okroglast. Kožica je rumena, skoraj po vsej površini prekrita s temno rdečo barvo. Meso je oranžno rumeno, zelo čvrsto, topno in okusno. Sorta je uporabna za predelavo, ker je odporna proti porjavitvi mesa. Je cepka.

Maria Marta (+8)

Je italijanska sorta, ki je nastala s samooprašitvijo sorte Glohaven. V pridelavo so jo začeli širiti leta 1992. Cveti srednje zgodaj. Plod je srednje debel do debel, rahlo asimetričen, sploščen, s srednje globokim šivom. Osnovna barva kožice je rumena, ki je pikasto in prižasto prelita na 60 do 80 % površine plodu s temno rdečo barvo. Meso je rumeno, ob koščici rahlo rdeče obarvano, čvrsto, topno, primerno sočno, sladko kisló in srednje aromatično. Je polcepka.

Veteran (+20)

Je križanec sort Vaughan x Early Elberta, ki so ga vzgajili v Vinelandu v Kanadi. V pridelavo so sorto razširili po letu 1928. Drevo raste srednje bujno do bujno. Cveti pozno. Rodi obilno in redno. Plod je debel do zelo debel in okroglaste oblike. Kožica je rumena, na senčni strani zeleno rumena, na sončni strani pa z rdečkastim prelivom do 50 % površine plodu. Kožica je debela in srednje dlakava. Meso je oranžno rumeno, včasih ob koščici rdeče, topno, sočno, sladko kislega okusa in se ne loči popolnoma od koščice.

Fayette (+31)

Je križanec sort Fay Elberta x [(Fireglow x Hiley) x Fireglow], ki so ga vzgajili v Fresnu v Kaliforniji (ZDA) in ga v pridelavo začeli širiti leta 1966. Drevo je srednje bujne do bujne rasti. Cveti srednje zgodaj. Rodnost je dobra in redna. Plod je srednje debel in okroglast. Kožica je rumena, 70 do 80 % prekrita z rdečo barvo, srednje dlakava. Meso je rumeno, ob koščici rdeče, čvrsto, topno in sočno. Je cepka.

Seznam B – rumeno mesnate sorte	Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven
ROYAL GLORY	-5
GLOHAVEN	+11
ROMESTAR	+17
SUNCREST	+18
SYMPHONIE	+20

Royal Glory (-5)

Je ameriška sorta, ki je nastala s prosto oprašitvijo sorte May grand. Cveti srednje pozno. Plod je srednje debel do debel, rahlo sploščen in asimetričen, z izbočenim šivom. Osnovna barva kožice je rumena in skoraj v celoti prekrita s temno rdečo barvo. Meso je rumeno, čvrsto, topno, sočno, sladko kislega okusa in aromatično. Je cepka.

Glohaven (+11)

Sorto so vzgajali v South Havnu v ZDA s križanjem sort South Haven 20 x Kalhaven in pričeli širiti leta 1963. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi srednje dobro do dobro. Plod je okrogel in debel. Kožica je rumena, 70 % plodu prekriva živo rdeči preliv in priže. Meso je oranžno rumeno, pri koščici rdečkasto, čvrsto, sočno in okusno. Je cepka.

Romestar (+17)

Sorto so vzgajali leta 1993 v Rimu in je križanec sort Fayette x Stark redgold. Drevo je srednje bujne in odprte rasti. Rodi dobro in redno. Plodovi so srednje debeli, rahlo sploščeni, rahlo asimetrični, s srednje globokim šivom. Kožica je rumena in skoraj v celoti prekrita s temno rdečo barvo. Meso je rumeno oranžno, ob koščici malo rdeče obarvano, čvrsto, topno, sočno, sladko kislino in zelo aromatično. Koščica je drobna. Je cepka. Sorta je občutljiva za škrlup in monilijo.

Suncrest (+18)

Je križanec sort Alamar x Gold dust, ki so ga vzgojili v Fresnu v Kaliforniji (ZDA) in začeli širiti leta 1959. Drevo raste bujno. Cveti srednje zgodaj. Rodi dobro. Plod je srednje debel do debel in okroglast. Osnovna barva kože je rumena in je 60 do 70 % prekrita z živo rdečo barvo, ki je prelita in prižasta. Plodovi se zgodaj obarvajo in ostanejo na drevesu, ne da bi prezoreli. Meso je rumeno, ob koščici rdeče, čvrsto, sočno in aromatično. Je cepka.

Symphonie (+20)

Je francoska sorta, ki je nastala s prosto oprašitvijo sorte Early O'Henry. Cveti srednje zgodaj. Rodi srednje dobro in redno. Plodovi so težki od 150 do 180 g. Osnovna barva kože je rumena, ki jo 80 do 90 % prekriva rdeča barva. Meso je rumeno, čvrsto, topno in sočno. Je cepka.

Seznam B – belo mesnate sorte

ANITA	-25
GRETA	+4
MARIA BIANCA	+7
REGINA BIANCA	+28

Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven

Anita (-25)

Sorto je vzgojil Zeiger v Kaliforniji leta 1979 s križanjem sort R10/5 nektarina x Royal Gold. Plodovi dosežejo za tako zgodnjo sorto dobro debelino. Plod je sploščen, nekoliko asimetričen. Osnovna barva kože je svetlo zelena in 80 do 90 % plodu prekriva rdeča barva, ki je pikasta in prižasta. Meso je belo, nekoliko rdeče obarvano, srednje čvrsto, topno, sočno, kisl sladko in aromatično. Je kostenica.

Greta (+4)

Je italijanska sorta, ki je bila vzgojena na inštitutu v Rimu. V pridelavo so jo razširili leta 1995. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi dobro in redno. Plod je srednje debel do debel (150 - 170 g), rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom in srednje globokim šivom. Plod je skoraj v celoti prekrit s temno rdečo krovno barvo. Meso je bele barve, čvrsto, rahlo rdeče obarvano ob koščici, sladko kislega okusa, zelo aromatično in zelo okusno. Je cepka.

Maria Bianca (+7)

Je križanec sort Dew Hale x Michelini, ki so ga vzgojili v Firencah (Italija) in začeli širiti leta 1980. Drevo je srednje bujne do bujne rasti. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je srednje debel in okroglast. Kožica je belo zelene barve, 60 do 70 % plodu prekriva rdeča barva. Meso je belo, topno in sladko kislo. Je cepka.

Regina Bianca (+28)

Sorto so vzgojili v Rimu s križanjem sort Glohaven x K2 leta 1993. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje zgodaj. Pridelki so zelo dobri in redni. Plodovi so debeli (180 do 220 g), okrogli in rahlo asimetrični. Osnovna barva plodu je belo zelena, 60 do 80 % plodu prekriva rdeča barva, ki je pikasta in prižasta. Plod je srednje dlakav. Kožica poka po šivu. Meso je belo, rahlo rdeče obarvano, srednje čvrsto, topno, sočno, kislo sladko, aromatično in zelo okusno. Je cepka. Občutljiva je na odtise.

NEKTARINA

(*Prunus persica* var. *nucipersica* (Borkh.) C. K. Schneid.)

PODLAGE

Kot podlage za nektarine se uporabljajo enake podlage kot za breskev.

SORTE

Seznam A – rumeno mesnate sorte	Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven
ARMKING	-20
SPRING RED	+2
STARK RED GOLD	+21

Armking (-20)

Sinonim: Eveking. Je križanec dveh sejancev breskev, ki so ga vzgojili v Wascu v Kaliforniji (ZDA) in v pridelavo razširili leta 1969. Drevo raste bujno. Cveti srednje zgodaj. Rodnost je dobra. Plodovi so občutljivi za rjavost, pokanje in plesen. Plod je srednje debel, okroglasto podolgovat. Kožica je gladka, rumeno oranžna, 70 do 80 % površine plodu prekriva intenzivno rdeča barva. Meso je rumeno, srednje čvrsto in okusno. Je kostenica.

Spring red (+2)

Sinonim: Andical. Sorta je nastala s prosto oprašitvijo sorte Summer grand v Kaliforniji (ZDA). V pridelavo so jo začeli širiti leta 1974. Drevo je bujne rasti. Cveti srednje pozno. Plod je srednje debel, okroglasto podolgovat. Kožica je rumena, 80 do 100 % prekrita z bleščečo rdečo barvo. Meso je rumeno, čvrsto, sočno in dobrega okusa.

Stark red gold (+21)

Sinonim: Andosa. Vzgojili so jo iz sejanca prosto oprasene sorte Sungrand v Le Grandu v Kaliforniji (ZDA) in jo v pridelavo razširili leta 1962. Drevo raste srednje bujno. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra in redna. Plod je srednje debel do debel in okroglast. Kožica je rumena in 70 do 80 % prekrita z intenzivno rdečo barvo. Meso je rumeno oranžno, čvrsto, sočno in sladko kislega okusa. Je cepka. Plodovi so odporni proti plesni.

Seznam B – rumeno mesnate sorte

	Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven
LAURA	-20
AMBRA*	-14
AMIGA	-2
MARIA LAURA	+4
MARIA AURELIA	+25
ORION	+30
MAX	+32

Laura (-20)

Italijanska sorta Laura je rumeno mesnata nektarina, ki je nastala kot prosta oprasitev sorte Larry. Cveti srednje pozno. Rodnost je zelo dobra. Plod je rahlo simetričen, z rahlo vbočenim vrhom ploda in s površinskim šivom ploda, s povprečno maso 122 g. Plod je 90 – 100% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno in prižasto porazdeljena. Meso je rumeno, z malo rdeče obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici pa je brez obarvanosti. Meso je čvrsto, topno, kislo, sočno, aromatično in okusno. Plodovi so bili ocenjeni kot prav dobri. Zori od 27. junija do 12. julija. Je kostenica.

Ambra* (-14)

Je italijanska sorta, ki je bila vzgojena v Bologni. V pridelavo je bila razširjena leta 1996. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi dobro in redno. Plod je srednje debel (110 - 130 g), podolgovat in nekoliko asimetričen. Temno rdeča krovna barva prekriva plod skoraj v celoti. Meso je rumene barve, rahlo rdeče obarvano ob koščici, sladko kislega okusa, aromatično in zelo okusno. Je polcepka.

Amiga (-2)

Sorta Amiga je rumeno mesnata nektarina, ki jo je vzgojil g. Minguzzi (Italija) s prosto opravitvijo sorte Venus. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je okroglast in rahlo simetričen, z rahlo vbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda, s povprečno maso 152 g. Plod je 90 – 100% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno in pikasto porazdeljena. Meso je svetlo rumeno, brez rdeče obarvanosti pod kožico, v mesu in ob koščici. Meso je čvrsto, topno, sladko kislo, sočno, aromatično in okusno. Plodovi so bili ocenjeni kot prav dobri. Je polcepka.

Maria Laura (+4)

Sorto so vzgojili v Italiji. Nastala je s samooprašitvijo sorte Favortop. Rodnost je dobra in redna. Plodovi so veliki. Kožica je rumena in skoraj v celoti prekrita z intenzivno rdečo barvo. Meso je čvrsto, zelo aromatično in sočno. Njene pomološke lastnosti so prav dobre. Je cepka.

Maria Aurelia (+25)

Sorto je vzgojil Bellini v Firencah leta 1983. Drevo je srednje bujne rasti. Cveti srednje pozno. Plodovi so podolgovato okrogli, intenzivno rdeče obarvani na 70 – 80 % površine plodu. Ima dobro rodnost, zelo lepe plodove, debele, čvrste, aromatične, ki so sladko kislega okusa in ocenjeni kot odlični. Sorta je malo občutljiva na škrlup. Je cepka.

Orion (+30)

Sorta cveti pozno. Rodi zelo dobro in redno. Plodovi so debeli in podolgovati. Kožica je rumena, 80 do 90 % plodu prekriva svetleča temno rdeča barva. Meso je rumeno, ob koščici malo rdeče obarvano, čvrsto, topno, sočno, sladko kislo in zelo aromatično. Je cepka.

Max (+32)

Je italijanska sorta rumeno mesnatih nektarin, ki je nastala na CRPV v Ravenni s prosto oprašitvijo sorte Venus. V pridelavo je bila sorta razširjena leta 1995. Drevo raste bujno. Cveti srednje pozno. Rodi redno in zelo dobro. Plod je srednje debel do debel (150 - 180 g), 30 – 60 % prekrit z rdečo krovno barvo, rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom in srednje globokim šivom. Meso je čvrsto, topno, primerno sočno, sladko kislega okusa, močno rdeče obarvano ob koščici, aromatično in okusno. Je cepka.

Seznam A – belo mesnate sorte

CALDESSI 2000

CALDESSI 2010

Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven

-10

+40

Caldessi 2000 (-10)

Je križanec sort Stark redgold x Snowqueen. Rodnost je dobra in redna. Plod je srednje velik, okrogle oblike, rahlo asimetričen. Je cepka.

Caldessi 2010 (+30)

Je križanec sort Stark redgold x Snowqueen. Cveti srednje pozno. Pridelek je dober in reden. Plodovi so debeli, podolgovati, rahlo asimetrični, nekoliko občutljivi za monilijo. Kožica je svetlo zelena, 60 do 80 % prekrita s temno rdečo barvo. Meso je belo, srednje rdeče obarvano v mesu in malo ob koščici, srednje čvrsto, topno, sočno, sladko kislo in aromatično. Je cepka.

Seznam B – belo mesnate sorte

MARIA LUCIA

SILVER GIANT

Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven

-19

+25

Maria Lucia (-19)

Belo mesnata nektarina Maria Lucia je italijanska sorta, ki je nastala s križanjem sort (Maria Aurelia x California) x Snow Queen. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je rahlo simetričen, z rahlo izbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda, s povprečno maso 116 g. Plod je 80 – 90% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je pikasto in prižasto porazdeljena. Meso je belo, z malo rdeče obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici pa je brez obarvanosti. Meso je čvrsto, topno, sladko kislo, sočno, aromatično in okusno. Plodovi so bili ocenjeni kot prav dobri do odlični. Zori od 27. junija do 8. julija. Je kostenica.

Silver Giant (+25)

Sorta Silver Giant je belo mesnata nektarina, ki jo je v Italiji vzgojil Ossani s križanjem sort Caldesi 2000 x Spring Red. Cveti srednje pozno. Rodnost je dobra. Plod je podolgovat in rahlo asimetričen, z rahlo vbočenim vrhom ploda in površinskim šivom ploda, s povprečno maso 165 g. Plod je 90 – 100% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno in prižasto porazdeljena. Meso je belo, z malo rdeče obarvanosti pod kožico, v mesu in ob koščici. Meso je čvrsto, topno, sladko kislo, sočno, zelo aromatično in zelo okusno. Plodovi so bili ocenjeni kot odlični. Zori od 10. do 30. avgust. Je cepka.

KITAJSKA BRESKEV

Prunus persica var. *platicarpa* (Decne.) L.H. Bailey

Podlage enake kot pri breskvi.

SORTE

Seznam B – rumeno mesnate sorte Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven
PLANE GOLD **+23**

Plane Gold (+23)

Je španska sorta (Provedo). Cveti srednje pozno. Rodi zelo dobro. Plod je sploščen, rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom ploda in zelo globokim šivom ploda. 90 – 100% ploda prekriva temno rdeča krovna barva, ki je enakomerno in pikasto porazdeljena. Plod ima povprečno masa 112 g. Meso je rumeno, čvrsto, topno, sladko, sočno, aromatično in okusno, brez obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici. Plodovi so bili ocenjeni kot prav dobri.

Seznam B – belo mesnate sorte Število dni od začetka zorenja sorte Redhaven
UFO 4 **-17**
PLATICARPA BIANCA **-11**

Ufo 4 (-17)

Sorto UFO 4 so vzgajali v CRA v Rimu (Italija). Je križenec sort Maybelle x Saturn. Cveti srednje pozno in dobro rodi. Plod je sploščen in rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda. 90 – 100% ploda je prekritega s temno rdečo krovno barvo, ki je enakomerno, prižasto in pikasto porazdeljena. Povprečna masa ploda je 106 g. Meso je belo, čvrsto, topno, sladko, sočno, zelo aromatično in zelo okusno, brez rdeče obarvanosti pod kožico, v mesu in ob koščici. Plodovi so bili ocenjeni kot prav dobri do odlični. Je polcepka.

Platicarpa Bianca (-11)

Sorta Platicarpa Bianca je mutacija sorte Saturn. Cveti srednje pozno. Rodi dobro. Plod je sploščen, rahlo asimetričen, z močno vbočenim vrhom ploda in srednje globokim šivom ploda, 90 – 100% prekrit s temno rdečo krovno barvo, ki je pikasto in prižasto porazdeljena. Povprečna masa ploda je 106 g. Meso je belo, čvrsto, topno, sladko, sočno, zelo aromatično in zelo okusno, brez obarvanosti v mesu, pod kožico in ob koščici. Plodovi so bili ocenjeni kot odlični. Je cepka.

ČEŠNJA

Prunus avium

Atraktiven videz plodov, prijeten okus in aroma ter velika vsebnost zdravju koristnih snovi so razlogi za širjenje pridelave češnje doma in po svetu. Pridelava češnje se intenzivira. Uvedba šibkih podlag je omogočila povečanje gostote sajenja češnje in zmanjšanje velikosti dreves, naštetu pa uvedbo novih tehnologij pridelave. Plodovi češnje se razvijejo v izjemno kratkem časovnem obdobju, v pogostu neugodnih vremenskih razmerah pomladi, in ob čedalje večjem pritisku domorodnih in tujerodnih škodljivih organizmov, zato je večja neodvisnost od okoljskih razmer čedalje pomembnejša. Določeno sorto češnje poleg pomoloških lastnosti opredeljujejo tudi značilnosti rasti in rodnosti rastline. Rast in rodnost dreves iste sorte na različnih podlagah se običajno precej razlikuje, k temu pa pripomore tudi interakcija drevesa z ravnimi razmerami in izvedenimi ukrepi. Ob opisu sortnih značilnosti je podana tudi usmeritev glede podlage. Češnja je sadna vrsta, katere plodovi se uporabljajo predvsem za svežo porabo, zato je velikost plodu ob drugih kakovostnih parametrih zelo pomembna. Sadni izbor pri češnji vključuje sorte, ki imajo sposobnost oblikovanja velikih in kakovostnih plodov v določenem terminu zorenja češenj in so bile preizkušene v Sloveniji. Primerna kakovost plodov in količina pridelka izbrane sorte bo dosežena ob primerni rasti na ustrezni podlagi, primerni obremenitvi, ob izvedbi tehnoloških ukrepov ter obiranju v optimalni zrelosti za izbrano sorto.

SORTE

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Burlat
PANARO 1* SWEET EARLY®	-5
BURLAT	0
GRACE STAR®	+10
BLACK STAR®	+16
KORDIA	+26

Panaro 1* Sweet Early® (-5)

Sorta je italijanska križanka sort Burlat in Sunburst. Leto začetka pridelave je 2001. Lastnik žlahtniteljske pravice je CRA-FRF (Italija). Raste bujno, zato se sorto priporoča za šibko podlago. Sorta je avtosterilna (S1S9). Cveti zgodaj, v času sorte Lapins. Povprečna masa ploda je večja kot pri sorti Burlat. Pecelj je kratek. Barva kožice plodu je temno rdeča, barva mesa je rdeča. Meso se od koščice, ki je majhna, srednje dobro loči. Kožica je čvrsta, meso pa polčvrsto. Plodovi so kislodolga okusa, sočni in srednje aromatični. Zanimiva sorta zaradi časa zorenja, dobre rodnosti in kakovosti plodov. Za pokanje je malo občutljiva.

Burlat (0)

Burlat je stara francoskega sorta. V pridelavi je od leta 1915. Raste srednje bujno. Sorto lahko kombiniramo z različnimi podlagami. Cveti srednje zgodaj. Je samoneoplodna sorta (S3S9), ki jo oprašujejo sorte Grace Star, Merchant, Celeste, Canada Giant, Giorgia, Van in Lapins. Pri češnji je sorta Burlat standard, na katerega se primerja čas zorenja ostalih sort. Plodovi so srednje veliki (7 g, premer 24 mm, velikost kovanca za 1 EUR). Kožica, meso in sok so v optimalni zrelosti temno rdeče barve. Pecelj je srednje dolg, koščica pa srednje velika od velika. Kožica je srednje čvrsta, meso je mehko do polčvrsto. Meso je sočno, aromatično in sladko kislega okusa. Sorta je občutljiva za pokanje.

Grace Star® (+10)

Sorta Grace Star je potomec prosto oprašene sorte Burlat (1985, Bolonja, Italija). V pridelavi je od leta 2001. Lastnik žlahtniteljske pravice je CRPV (Italija). Rast dreves je bujna, zato se jo priporoča za šibko podlago. Je samooplodna sorta (S4S9). Cveti zgodaj do srednje zgodaj. Rodnost sorte je velika in redna. Plodovi so atraktivni, veliki, izenačeni, prisekano srčaste oblike in ob optimalni zrelosti živo rdeče barve. Okus plodov je kiselkast in aromatičen. Koščica je drobna in se lepo loči od mesa. Kožica je čvrsta, meso pa je polčvrsto do čvrsto. Pecelj je srednje dolg in srednje debel. Sorta je za pokanje malo do srednje občutljiva.

Black Star® (+16)

Sorta Black Star je nastala s križanjem sort Lapins in Burlat leta 1985 v Italiji. V pridelavo je bila uvedena 2001. Lastnik žlahtniteljske pravice je CRPV (Italija). Raste bujno, zato se jo priporoča za šibko podlago. Cveti srednje zgodaj, v času cvetenja sorte Burlat. Je samoneoplodna sorta (S1S3). Primerna opraševalca sta Grace Star in Merchant. Redno in dobro rodi. Plodovi so veliki, simetrični, čvrsti, prisekano srčaste oblike, z drobno koščico in srednje dolgimi peclji. Optimalno zrelost dosežejo, kadar so plodovi obarvani temno rdeče. Takrat se tudi meso obarva rdeče. Prehitro obrani plodovi so izrazito kisli. Sorta je za pokanje malo do srednje občutljiva.

Kordia (+26)

Je sorta neznanega izvora, selekcionirana na Češkem. Prideluje se od leta 1981. Raste bujno, zato se jo priporoča za šibko podlago. Je samoneoplodna sorta (S3S6), ki cveti srednje pozno. Primerne oprasnevalne sorte so Burlat, Grace Star, Celeste, Van, Canada Giant, Hedelfinger, Germersdorfer, Regina in Skeena. Plodovi dozoriijo dobre 3 tedne po sorti Burlat. So srčaste oblike, z dolgimi peclji in drobno koščico. V optimalni zrelosti je kožica plodu karminasto rdeče do temno rdeče barve, meso pa temno rdeče. Plodovi so čvrsti, sočni, aromatični in odličnega, sladko kislega okusa in tolerantni za pokanje. Priporoča se sajenje na dobre sadjarske lege zaradi občutljivosti za spomladansko pozebo.

Seznam B

	Število dni od začetka zorenja sorte Burlat
EARLISE* EARLY LORY®	-3
PANARO 2* EARLY STAR®	0
MERCHANT	+6
VIGRED	+10
MAGAR* GARNET®	+10
SUMPACA* CELESTE®	+10
GIORGIA	+11
NEWSTAR	+13
VERA®	+14
SUMGITA* CANADA GIANT®	+17
VAN	+18
SUNBURST	+20
GERMERSDORFER	+20
HEDELFINGER	+22
LAPINS	+24
REGINA	+30
SKEENA®	+34
AXEL* ALEX®	+36

Earlise* Early Lory® (-3)

Francoska sorta neznanega izvora je v pridelavi od 1990. Lastnik žlahtniteljske pravice je drevesnica Zanzi (Italija). Raste srednje bujno in je primerna za različne podlage. Zori 3 dni pred sorto Burlat. Cveti zgodaj. Je samoneoplodna sorta; oprahuje jo sorta Garnet. Plodovi so srednje veliki. Barva kože, mesa in soka je temno rdeča. Plodovi so sočni, srednje aromatični, polčvrsti, sladko kislega okusa. Občutljiva je za pokanje.

Panaro 2* Early Star® (0)

Starševski par sorte sta Burlat in Stella Compact. Križanje je bilo izvedeno leta 1983 na Univerzi v Bologni (Italija). V pridelavi je od 1999. Rast je bujna do srednje bujna, primerna za šibko podlago. Cveti v sredini sezone cvetenja. Sorta zori v času zorenja sorte Burlat. Avtofertilna sorta (S4S9). Rodnost sorte je večja kot pri sorti Burlat. Barva kože je v optimalni zrelosti temno rdeča, barva mesa in soka pa sta rdeča. Meso se od koščice, ki je srednje velika, srednje dobro loči. Kožica in meso sta čvrsta. Plodovi so sočni in srednje aromatični, odličnega sladko kislega okusa. Srednje občutljiva za pokanje.

Merchant (+6)

Angleška sorta Merchant je nastala s prosto oprašitvijo sorte Merton Glory. V pridelavi je od leta 1976. Raste srednje bujno, zato jo priporočamo za srednje bujne podlage. Je samoneopodna sorta (S4S9), ki cveti srednje zgodaj. Priporočene opraševalne sorte so Burlat, Celeste, Grace Star, Giorgia. Dobro rodna sorta. Plodovi so v optimalni zrelosti obarvani temno rdeče do črno. Zreli plodovi so odličnega okusa, nezreli plodovi pa so izrazito kisli. Plodovi imajo dolg pecelj, čvrsto kožico in meso. Za pokanje je tolerantna.

Vigred (+10)

Je slovenska sorta češnje, ki je nastala s križanjem sort Germersdorfer in Burlat leta 1970. V pridelavi je od leta 1986. Primerno raste in rodi v kombinaciji s šibko podlago. Cveti srednje pozno. Je samoneoplodna sorta, opráševalne sorte niso znane. Sterilitetni aleli niso znani. Plodovi so topo srčaste oblike, bleščeče živo rdeče do temno rdeče barve s srednje dolgim pecljem. Plodovi so primerno zreli, ko se ob koščici meso obarva temno rdeče. Meso je čvrsto in se od koščice, ki je drobna, lepo loči. Sorta je srednje občutljiva za pokanje in mraz.

Magar* Garnet® (+10)

Je ameriška sorta, križanka sort Starking Hardy Giant in Bing. V pridelavi je od 1990. V Sadnem izboru je predvsem kot opráševalec za sorto Early Lory. Raste srednje bujno in je primerna za bujno podlago. Cveti zgodaj. Je samoneoplodna sorta (S1S4). Primerni opráševalni sorti sta Early Lory in Van. Plodovi so srednje veliki. Barva kože je v optimalni zrelosti temno rdeča. Pecelj je kratek. Oblika plodov je ledvičasta do okrogla. Je aromatična hrustavka kislodolkega okusa. Je srednje občutljiva za pokanje plodov.

Sumpaca* Celeste® (+10)

Je kanadska križanka sort Van in New Star, ki je v pridelavi od leta 1993. Lastnik žlahtniteljske pravice je IPS (Francija). Raste bujno in je primerna je za različne tipe podlag. Cveti srednje zgodaj do srednje pozno. Samooplodna sorta (S1S4). Srednje zgodaj zarodi, v rodnosti pa zelo dobro rodi. Plodovi so zelo veliki. Plodovi imajo kratek do srednje dolg pecelj. Barva kože je v optimalni zrelosti živo rdeča. Kožica je čvrsta. Meso je srednje čvrsto, sočno, aromatično in odličnega sladko kislega okusa. Sorta je občutljiva za pokanje.

Giorgia (+11)

Je italijanska sorta, križanka sort Caccianese x ISF 123, v pridelavi od 1985. Zaradi srednje bujne rasti in velike rodnosti se jo priporoča za bujno podlago. Cveti srednje zgodaj do srednje pozno. Je samoneoplodna sorta (S1S13). Primerne oprashaevalne sorte so Burlat, Merchant, Celeste, Grace Star, Van,... Hitro preide v rodnost in nato obilno rodi. Plod srčaste oblike je srednje velik. Kožica je temno rdeča, bleščéča in čvrsta. Meso je čvrsto, sočno, rdeče barve, aromatično, sladko kislega okusa. Za pokanje je manj občutljiva.

Newstar (+13)

Sorta je kanadska križanka sort Van in Stella. Leto začetka pridelave je 1987. Raste srednje bujno, cveti srednje zgodaj, dozori pa 2 tedna po sorti Burlat. Samooplodna sorta (S3S4). Primerna za kombinacijo s srednje bujno ali bujno podlago. Plodovi imajo srednje dolg do dolg pecelj. Kožica je svetleča in v optimalni zrelosti temno rdeča. Meso se srednje dobro loči od koščice. Meso je polčvrsto, aromatično in sladko kislega okusa. Je polhrustavka, srednje občutljiva za pokanje.

Vera® (+14)

Madžarska sorta Vera je nastala s križanjem (Ljana [Trusenzkaja 6] x Van). V pridelavi je od leta 2002. Lastnik žlahtniteljske pravice je RIFO (Madžarska). Raste srednje bujno in se jo priporoča za srednje bujno podlago. Je samoneoplodna sorta (S1S3), ki cveti srednje zgodaj. Oprashaevalne sorte so Burlat, Celeste, Van in Alex. Plodovi dozoriijo 2 tedna po sorti Burlat in so v optimalni zrelosti temno rdeče barve. Hrustavka. Koščica je srednje velika. Okus plodov je ob primerni zrelosti skluden, premalo zreli podovi pa so kisli. Za pokanje je malo občutljiva.

Sumgita* Canada Giant® (+17)

Sorta neznanega izvora izhaja iz raziskovalne postaje Summerland (Kanada), prideluje se od leta 1993. Lastnik žlahtniteljske pravice je IPS (Francija). Rast je bujna, zato je primerna tudi za šibko podlago. Cveti srednje zgodaj – srednje pozno. Je samoneoplodna sorta (S1S2). Opraševalne sorte so Merchant, Giorgia, Van in Kordia. Hitro zarodi, nato dobro in redno rodi. Plodovi prisekano srčaste oblike imajo srednje dolg pecelj. Meso se od koščice loči srednje dobro. Barva kožice je v optimalni zrelosti živo rdeča do temno rdeča. Meso je sočno, srednje aromatično in sladko kislega okusa. Je polhrustavka, srednje občutljiva za pokanje.

Van (+18)

Je kanadska sorta, selekcija sejancev prosto oprašene sorte Empress Eugenie. Prideluje se od leta 1944. Raste srednje bujno. Zgodaj zarodi, nato pa obilno rodi, zato je primerna za srednje bujno ali bujno podlago. Je samoneoplodna sorta (S1S3), ki cveti srednje zgodaj. Opraševalne sorte so Burlat, Merchant, Celeste, Grace Star, Giorgia, Kordia, Lapins. Čvrsti plodovi so srednje veliki, s kratkim pecljem in majhno koščico. Kožica ploda je v optimalni zrelosti temno rdeča. Meso je zelo sočno, aromatično, sladko kislega okusa. Za pokanje je srednje občutljiva.

Sunburst (+20)

Sorta je kanadska križanka sort Van in Stella in v pridelavi od leta 1983. Drevo raste bujno. Primerna je tudi za šibko podlago. Je samooplodna sorta (S3S4), ki cveti srednje pozno. Plod je velik, živo rdeče barve, s srednje dolgim pecljem in srednje veliko koščico. Polhrustavka. Meso in sok sta rdeče barve. Meso je sočno do zelo sočno, srednje aromatično in sladko kislega okusa. Je srednje občutljiva za pokanje in gnitje.

Germersdorfer (+20)

Sorta neznanega izvora se prideluje že od konca 19. stoletja. Poznana je tudi kot Šnajders (Schneiders) in Nordwunder. V Italiji je znana kot Ferrovia. Raste srednje bujno do bujno. Primerna je tudi za šibko podlago. Cveti pozno, zato je pomembna kot opraševalec drugih pozno cvetočih sort. Dozori okvirno 3 tedne po sorti Burlat. Je samoneoplodna sorta (S3S12). Opraševalne sorte so Canada Giant, Van, Kordia, Hedelfinger, Regina. Čvrsti plodovi imajo dolge peclje in srednje veliko koščico, ki se srednje dobro loči od mesa. Barva kožice je v optimalni zrelosti temno rdeča. Meso je sočno, aromatično, sladko kislega okusa. Za pokanje manj občutljiva sorta.

Hedelfinger (+22)

Je stara nemška sorta, ki se prideluje od konca 19. stoletja. Drevo raste srednje bujno do bujno. Zaradi obilne rodnosti je primerna za srednje bujno podlago. Cveti srednje pozno do pozno. Pomembna je kot opraševalec drugih pozno cvetočih sort. Je samoneoplodna sorta (S3S5), ki jo oprašujejo sorte Kordia, Germersdorfer, Sylvia. Plodovi so ovalne oblike, z dolgim pecljem in veliko koščico. Kožica je čvrsta, temno rdeče barve v optimalni zrelosti. Meso je čvrsto, sočno in aromatično, sladko kislega okusa. Za pokanje manj občutljiva sorta.

Lapins (+24)

Je kanadska križanka sort Van in Stella, ki je v pridelavi od leta 1983. Raste bujno, vendar je zaradi obilne rodnosti ne priporočamo za šibko podlago. Samooplodna sorta (S1S4) z zgodnjim cvetenjem. Zgodaj zarodi, nato pa obilno rodi. Plodovi dozori dobre 3 tedne po sorti Burlat. Plodovi so okroglaste oblike s srednje dolgim pecljem. Kožica je čvrsta, živo rdeče do temno rdeče barve v optimalni zrelosti. Meso je polčvrsto. Je srednje aromatična češnja, sladko kislega okusa. Za pokanje je srednje občutljiva.

Regina (+30)

Sorta je nemška križanka sort Schneiders Späte Knorpelkirsche in Rube. V pridelavi je od leta 1981. Raste bujno. Priporoča se jo za šibko podlago. Cveti zelo pozno in zori zelo pozno. Plodovi dozoriyo dobre 4 tedne po sorti Burlat. Je samoneoplodna sorta (S1S3), za katero se priporoča, da se v neposredno bližino posadijo drevesa vsaj 2 opraševalnih sort. Sorte, ki se navajajo kot primerne opraševalne sorte so Germersdorfer, Hedelfinger, Kordia, Sylvia (S1S4), Durone 3 (S3S6), Irena (S4S6). Plodovi so ovalne oblike in imajo zelo dolg pecelj. Barva kože je v optimalni zrelosti temno rdeča ali temnejša. Plodovi so čvrsti, aromatični in odličnega kislodolkega do sladkega okusa, manj sočni. Plodovi zelo malo pokajo.

Skeena® (+34)

Kanadska sorta je v pridelavi od leta 1997. Je potomka križanj (Bing x Stella) x (Van x Stella) leta 1976 (Summerland). Lastnik žlahtniteljske pravice je IPS (Francija). Raste srednje bujno in je primerna za srednje bujno podlago. Cveti srednje zgodaj, zori pa zelo pozno. Je samooplodna sorta (S1S4). Plodovi so srednje veliki, čvrsti in v optimalni zrelosti temno rdeče barve. Za pokanje je občutljiva.

Axel* Alex® (+36)

Madžarska sorta Alex je nastala s križanjem sort Van in John Innes 2420, v pridelavi je od leta 1999. Lastnik žlahtniteljske pravice je RIFO (Madžarska). Cveti pozno in zori zelo pozno. Je samooplodna sorta (S3S3). Raste srednje bujno. Zaradi obilne rodnosti je primerna za bujno podlago. Pecelj je srednje dolg, koščica je majhna. Plodovi so čvrsti, v optimalni zrelosti obarvani temno rdeče, skoraj črno. Za pokanje manj občutljiva sorta, občutljiva pa je za gnilobo.

SLIVA

Prunus domestica

Sodoben sortiment z raznoliko sortno sestavo ponuja slive od zgodnjega poletja do pozne jeseni. Nekoč se je največ sliv uporabilo za žganjekuho. Določen delež sliv se danes še vedno predela (marmelada, žganje, sladice), vendar so novejšje sorte prvenstveno namenjene za svežo porabo. Dobre pomološke lastnosti sodobnih sort so slivo umestile med namizno sadje. Plodovi slive za svežo porabo morajo biti primerno veliki, primerno obarvani in čvrsti. V Sadni izbor so uvrščene izključno sorte z okusnimi plodovi, vendar bo okus razvit le, če bodo slive obrane v primerni zrelosti. Prezgodaj obrani plodovi nimajo primerno obarvane kožice in mesa, nimajo razvitega okusa in arome, zato ne morejo zadovoljiti pričakovanj potrošnika. Plodovi slive za predelavo morajo imeti tudi primerno vsebnost suhe snovi in aromo, ki se ohrani tudi v izdelku. Usmeritev sortimenta sliv so proti šarki odporne in tolerantne sorte.

SORTE

Seznam A

ČAČANSKA LEPOTICA®

STANLEY

Čačanska lepota®

Sorta je nastala s križanjem sort Wangenhajms in Požegača leta 1961 v Srbiji. V pridelavi je od leta 1991. Raste šibko do srednje bujno. Je samooplodna sorta, ki cveti srednje zgodaj. Zori konec julija oz. v začetku avgusta. Plodovi so eliptične oblike, srednje veliki (40 g), s temno modro tanko kožico in srednje dolgim pecljem. Meso je čvrsto, v optimalni zrelosti zeleno rumene barve. Plodovi so sladko kislega, odličnega okusa. Meso se dobro loči od koščice (cepka). Značilni sta zgodnja, redna in velika rodnost. Plodovi so primerni za svežo porabo in v manjši meri tudi za predelavo. Sorta je tolerantna za šarko.

Stanley

Sorta je ameriška križanka sort Agen in Grand Duke. Raste srednje bujno do bujno. Cveti srednje pozno. Je delno samooplodna sorta. Plodovi so srednje veliki (40 g), podaljšano eliptični, rahlo asimetrični, temno vijolično modre barve s poprhom in srednje dolgim pecljem. Meso je zeleno rumeno, čvrsto, sladko kiselno in srednje aromatično in se od koščice večinoma dobro loči. Koščica je velika. Je srednje občutljiva za pokanje kože. Zori od zadnje dekade avgusta do začetka septembra. Redno in obilno rodi. Plodovi so primerni za svežo porabo in v manjši meri tudi za predelavo. Za šarko tolerantna.

Seznam B

TOPFIRST

KATINKA®

ČAČANSKA RANA

HANITA®

TOPFIVE®

ČAČANSKA NAJBOLJA®

KULINARIA* TOPTASTE®

VALOR

VALJEVKA®

PLUMTASTIC* TOP 2000®

JOJO®

Topfirst

Je zgodnja sorta slive iz Geisenheima (Nemčija, 1992) (Čačanska najbolja x Ruth Gerstetter). Raste srednje bujno. Sorta običajno cveti hkrati s sorto Stanley, včasih tudi prej. Samooplodna sorta. Plodovi (do 60 g) dozori sredi julija. So ovalne oblike in rahlo asimetrični. Barva kože je vijolično-modra do temno modra, barva mesa pa je zeleno rumena. Meso je srednje čvrsto do čvrsto, okusno in se srednje dobro loči od koščice. Značilno za sorto je, da plodovi hitro dozori in hitro odpadejo (ozko obiralno okno). Rodnost nastopi zgodaj in je srednje velika. Primerna predvsem za svežo porabo. Odporna proti šarki.

Katinka®

Sorta izhaja iz Nemčije. Je potomka križanja sort Ortenauer x Ruth Gerstetter. Lastnik žlahtniteljske pravice je Artevos (Nemčija). Cveti in zori zgodaj (1. dekada julija). Je samooplodna sorta. Plodovi (30 g) imajo kratek pecelj, modro vijolično do temno modro barvo kože in zelenkasto meso. Meso je polčvrsto, aromatično in se od koščice srednje dobro loči (polcepka). Rodnost je srednje velika. Plodovi so primerni za namizno rabo in za pripravo slaščic. Za šarko tolerantna sorta.

(dolžina ključka je 25 mm)

Čačanska rana

Sorta je srbska križanka sort Wagenhajmova in Požegača iz leta 1961. Raste bujno do zelo bujno. Je samoneoplodna sorta. Možni opráševalni sorti sta Čačanska lepota in Stanley. Cveti srednje zgodaj. Plodovi dozoriijo v drugi polovici julija. Plodovi so ovalne oblike, srednje veliki (do 50 g), z modro vijolično kožico in s svetlo rumeno barvo mesa. Okus primerno zrelih plodov je sladko kisel. Plodovi ob zrelosti hitro odpadejo. Cepka. Plodovi so primerni za svežo porabo. Za šarko tolerantna sorta.

Hanita®

Hanita je nemška sorta, nastala v Hohenheimu s križanjem sort President in Auerbacher. Lastnik žlahtniteljske pravice je Artevos (Nemčija). Raste bujno. Sorta je samooplodna. Zori sredi avgusta. Plodovi so ovalne oblike, 40 g, temno modre barve in imajo srednje dolg pecelj. Meso je zlato rumene barve, srednje čvrsto, sočno, kislo sladkega okusa. Sorto odlikuje harmoničen okus in odlična aroma. Cepka. Rodnost je zgodnja in dobra. Plodovi so primerni za svežo porabo in pripravo slaščic. Je sorta, tolerantna na šarko.

Topfive®

Topfive je nemška sorta, nastala s križanjem sort Čačanska najbolja in Auerbaher leta 1986. Lastnik žlahtniteljske pravice je Artevos (Nemčija). Rast je srednje bujna. Je delno samooplodna sorta, ki cveti srednje zgodaj, in za katero se priporoča uporabo opraševalne sorte (npr. Čačanska lepota). Plodovi dozori v prvi dekadi avgusta. Plodovi so srednje veliki (35 g), zelo čvrsti, sočni in zelo okusni. Odlikuje jo dobra aroma. Plodovi imajo temno modro kožico in zlato rumeno meso. Pecelj je srednje dolg, meso se od koščice dobro loči. Rodnost je srednje velika. Namizna sorta, ki je primerna tudi za pripravo slaščic. Odporna proti šarki.

Čačanska najbolja®

Čačanska najbolja je potomec križanja sort Wangenhajms in Požegača leta 1961 v Čačku (Srbija). V pridelavi je od 1991. Raste bujno do zelo bujno. Zori v začetku septembra. Je samoneoplodna sorta. Primerni opraševalni sorti sta Čačanska lepota in Čačanska rodna. Plodovi (40 g) so eliptične oblike. Barva kožice, ki je srednje debela, je v optimalni zrelosti temno modra, barva mesa pa svetlo rumena. Meso je čvrsto, sočno, kislodolga okusa. Namizna sorta, primerna tudi za predelavo. Sorta je tolerantna za šarko.

Kulinaria* Toptaste®

Sorta je potomka križanja Valor x Domača češplja leta 1993 v Nemčiji. Raste bujno do zelo bujno. Cveti srednje zgodaj in je samooplodna. Zelo občutljiva je za cvetno monilijo. Plodovi dozori v drugi polovici avgusta. Plodovi (40 – 50 g) so ob zrelosti temno modre barve, meso pa zlato rumene. Koščica je velika in se slabo loči od mesa. Plodovi lahko dosežejo veliko vsebnost suhe snovi in dobro aromo, zato je primerna za žganjekuho. Rodnost je redna in velika. Pogoste nepravilnosti na kožici ploda in hitra nagubanost kožice ob peclju zmanjšujeta njeno primernost za namizno rabo. Sorta je tolerantna za šarko.

Valor

Sorta je kanadska križanka sort Imperial Epinense in Grand Duke. Raste srednje bujno. Sorta hitro zarodi, vstop v polno rodnost pa kasni. Cveti srednje pozno. Je samoneoplodna, oprahuje jo sorta Stanley. Plod je srednje velik (40 g), eliptične oblike, vijolično modre barve in s srednje dolgim tankim pecljem. Spada med cepke. Meso je zelo okusno in aromatično. Zori konec avgusta. V polni rodnosti rodi srednje do odlično. Plodovi so primerni za svežo porabo in predelavo. Sorta je tolerantna za šarko.

Valjevka®

Sorta je bila vzgojena na Inštitutu v Čačku (Srbija) leta 1959 kot križanec sort Agen 707 in Stanley. Prideluje se od leta 1991. Rast je srednje bujna. Valjevka je srednje zgodaj cvetoča sorta, ki zori konec avgusta. Povprečna masa ploda je 30 g. Kožica je debela, temno modre barve s svetlim poprhom in srednje dolgim do dolgim pecljem. Meso je zeleno rumene do zlato rumene barve, manj sočno, čvrsto, srednje aromatično in kislodolga okusa. Koščica je srednje velika in se dobro loči od mesa. Rodnost je velika. Plodovi so primerni tudi za sušenje. Sorta je tolerantna za šarko.

Plumtastic* Top 2000®

Sorta je nastala s križanjem sort Auerbacher in Stanley leta 1990 v Nemčiji. Raste srednje bujno. Je samooplodna sorta, ki cveti srednje pozno. Zori konec avgusta ali v začetku septembra. Plodovi ne odpadajo, tudi če obiranje odložimo. Plodovi so temno modre barve, barva mesa pa je zeleno rumena. Plodovi so majhni (20 g), nekoliko večji od plodov sorte Domača češplja. Meso se od koščice dobro loči (cepka). Plumtastic je sorta, primerna predvsem za predelavo (sladice, marmelade, žganjekuha). Odporna je proti šarki.

Jojo®

Jojo je nastala s križanjem sort Ortenauer in Stanley leta 1981 v Nemčiji. Lastnik žlahtniteljske pravice je Artevos, Nemčija. Prideluje se od leta 1999. Rast je srednje bujna. Je samooplodna sorta z zgodnjim cvetenjem. Plodovi (do 60 g) imajo kratek – srednje dolg pecelj. Kožica je debela, modro vijolične do temno modre barve s svetlim poprhom. Meso je zlato rumene do oranžno rumene barve, sočno do zelo sočno, čvrsto, aromatično in kisl sladkega okusa. Rodnost je velika. Plodovi so primerni za namizno rabo in marmelade. Odporna je proti šarki.

MARELICA

Prunus armeniaca

Potrošniki pri marelici poleg lepega izgleda cenijo dober okus in žlahtno aromo, ki sta razvita le pri primerno zrelih plodovih. Sodobne sorte marelice, namenjene predvsem namizni rabi, imajo plodove z veliko krovne barve. Rdeča krovna barva poveča atraktivnost plodov marelice, v primeru predelave pa ni zaželena. Želena barva končnega proizvoda iz marelice (sok, marmelada, kaša, ipd) je marelična, česar pa ne dobimo, če je v osnovni surovini precej rdeče barve, ki med predelavo oksidira. Za namen zmanjšanja škode zaradi spomladanske pozebe in različnih okužb, ki vodijo v propadanje dreves, priporočamo sajenje na dvignjene lege. Priporočamo sajenje pozno cvetočih sort, zgodnejše pa le za najboljše sadjarske lege v najtoplejših pridelovalnih območjih.

SORTE

Seznam A

AURORA®

ORANGE RED® BHART

SAN CASTRESE

Aurora®

Izvor sorte je nepoznan. Rast dreves je bujna. Cveti srednje zgodaj. Je samoneoplodna sorta, ki jo oprašujejo sorte Goldrich, Pinkcot in Hargrand. Je srednje rodna sorta s srednje velikimi plodovi, ki je zanimiva zaradi zgodnjega zorenja (na Primorskem v začetku junija). Barva kože je rumeno oranžna s svetlo rdečo krovno barvo, ki prekriva plod do 50%. Meso je rumeno oranžno, srednje čvrsto. Je cepka. Proti šarki odporna sorta.

Orange red®

Je ameriška sorta, križanka sort Lasgerdi Mashhad x (Scout x Mc Clure). Raste bujno. Cveti pozno. Je samoneoplodna sorta. Primerni opraševalni sorti sta Hargrand in Bergeron. Zori v drugi dekadi junija. Je sorta s srednje velikimi plodovi. Plodovi imajo srednje globok šiv, vrh ploda je izbočen. Plodovi so rahlo asimetrični. Osnovna barva kože je oranžna, ki pa jo enakomerno ali v obliki pikic do 1/4 prekriva krovna barva. Je cepka z rumeno oranžnim do oranžnim mesom. Proti šarki je odporna.

San castrese

Sorta je italijanskega izvora. Je selekcija marelic iz okolice Vezuva. Rast dreves je bujna in razprta. Cveti srednje zgodaj. Plodovi, ki dozorijo konec junija, so srednje debeli, okroglo eliptične oblike, intenzivno rumene barve. Meso je svetlo oranžno, srednje čvrsto, aromatično in se od koščice loči srednje dobro do dobro. Sorta spada v skupino 'ne-modernih' sort marelice. Zanimiva je zato, ker plodovi običajno ne razvijejo krovne barve. To je dobra lastnost, v kolikor se plodove predela v proizvode, kjer se ceni oranžna barva. Redno in odlično rodi. Za šarko je toleratna.

Seznam B

NINFA

BO 90610010* BORA®

TOMCOT

PERLA

HARCOT

HARGRAND

PISANA

BERGERON

MADŽARSKA (OGRSKA)

Ninfa

Sorta je nastala s križanjem sort Ouardi in Tyrinthos v Italiji. V proizvodnji je od leta 1993. To je samooplodna, zelo zgodnja sorta marelice. Literaturni viri navajajo majhno potrebo po izpostavljenosti nizkim temperaturam (vernalizacija). Rast dreves je bujna. Cveti zelo zgodaj. Na Primorskem dozori v prvi polovici junija (v zgodnjih letih že konec maja). Povprečna masa ploda dosega do 40 g. Krovna barva v obiki pikic prekriva manj kot 1/4 ploda. Rodnost je velika. Sorto priporočamo le za najzgodnejše lege toplejših območij v Sloveniji.

BO 90610010* Bora®

Italijanska sorta Bora je zgodnja sorta marelice, ki je nastala s križanji (Early blush x PA 7005-2-(Rival x (Goldrich x PA 43))). V pridelavi je od leta 2003. Lastnik žlahtniteljske pravice je CRPV (Italija). Raste bujno. Sorta je delno samooplodna. Cveti srednje zgodaj. Na Primorskem sorta dozori v prvi polovici junija. Plodovi so relativno veliki (50 - 60 g). Krovna barva v obliki pikic prekriva manj kot $\frac{1}{4}$ plodu. Rodnost je srednja. Proti šarki tolerantna sorta.

Tomcot

Tomcot je sorta, ki je nastala v ZDA s križanjem sorte Rival s selekcijo prosto oprasene sorte Goldrich (PA 63-265). V pridelavi je od leta 1989. Je samooplodna sorta, ki cveti srednje pozno, zori pa v drugi polovici junija. Rast drevesa je srednje bujna, rodnost je srednja in redna. Plodovi so okroglasti, srednje veliki do veliki. Plodovi so privlačni z osnovno oranžno barvo, ki jo lahko v manjši meri prekriva krovna rdeča barva. Plodovi so čvrsti, sočni, meso pa se dobro loči od koščice.

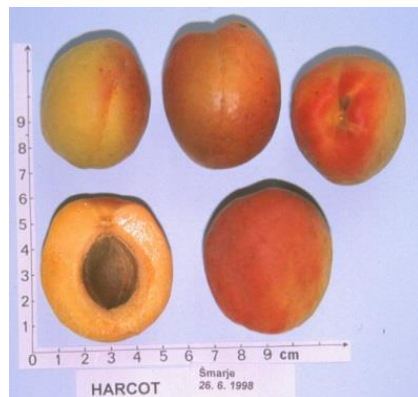
Perla

Sorta je nastala s prosto oprasitvijo sorte Precoce di Colomer na Univerzi v Firencah. Rast dreves je srednje bujna. Rodnost je srednje velika in redna. Cveti pozno, zori pa konec junija. Plodovi so v povprečju srednje veliki. Imajo srednje globok šiv, gladko kožico, vrh ploda pa je izbočen. Plodovi so rahlo asimetrični. Osnovna barva kožice je zeleno rumena do rumena, manj kot četrtno površine pa je prekrita s krovno barvo, ki je porazdeljena pikasto. Je cepka z rumenim mesom. Proti šarki odporna sorta.

Harcot

Je kanadskega izvora, križanka sort ((Geneva x Naramata) x Morden 604) x (Phelps x Perfection). Raste srednje bujno do bujno. Cveti pozno. Je samoneoplodna sorta, zato je nujno sajenje opraševalne sorte, ki cveti pozno (Hargrand ali Pisana). Plodovi dozoriijo konec junija - začetek julija. Ima srednje velike plodove. Osnovna barva kože in mesa je oranžno rumena. Krovna barva enakomerno prekriva do 1/3 površine plodu. Je cepka.

Hargrand

Je kanadska sorta. Rast drevesa je srednje bujna. Cveti pozno. Je delno samooplodna sorta, zato se priporoča uporabo opraševalne sorte (npr. Orange red) Zori konec junija in začetek julija. Rodnost je dobra in redna. Plodovi so srednje debeli (40 g). Osnovna barva plodov je zeleno rumena, barva mesa pa oranžno rumena do rumeno oranžna. Cepka.

Pisana

Sorta Pisana izhaja iz Pize (Italija). Je potomec prosto oprašene selekcije Icapì 26/5 (Precoce di Toscana x Precoce di Toscana). V proizvodnih nasadih je od leta 1991. Rast drevesa je srednje bujna. Cveti pozno. Je samooplodna sorta. Vstop v rodnost nekoliko kasni, nato pa je dobro rodi. Plodovi so veliki, ovalne oblike, čvrsti in dozoriijo v prvi polovici julija. Je cepka z dobro izraženo aromo. Tolerantna za šarko.

Bergeron

Sorta Bergeron je stara francoska sorta. Nastala je kot naključni sejanec leta 1920. Je samooplodna sorta, ki cveti pozno, zori pa sredi julija. Rodnost je dobra in redna, rast dreves pa srednje bujna do bujna. Plodovi so veliki (50 g), okroglaste oblike. Krovna barva prekriva plod vsaj do polovice enakomerno ali v obliki pikic. Je cepka. Okus plodov je odličen, odlikuje ga tudi dobra aroma marelice. Meso je oranžno, polčvrsto. Robustna sorta, ki je priporočena za hladnejša pridelovalna območja.

Madžarska (Ogrska)

Sorta neznanega izvora je razširjena po velikem območju Evrope. Cveti srednje zgodaj, zori pa od sredine do konca julija. Plodovi so srednje veliki, okroglasti in nekoliko sploščeni. Osnovna barva plodu je svetlo rumena, enakomerno ali pikasto jo pokriva rdeča krovna barva. Meso je oranžno rumeno, sočno, aromatično, odličnega, sladko kislega okusa. Cepka.

VIŠNJA

Prunus cerasus

V angleško govorečih državah višnjo poimenujejo kislja češnja (sour cherry). Višnja je bližnja sorodnica češnje, od katere pa se razlikuje v mnogih lastnostih. Zaradi velike vsebnosti kislin v plodovih in značilne arome se višnja uporablja predvsem za predelavo (kompot, sok, ...).

SORTE

Seznam B

GORSEMSKA (DOUBLE GORSEM KRIEK)

LOTOVKA (SCHATTENMORELLE)

ŠUMADINKA

MONTMORENCY (ENGLISH PIE CHERRY)

KELLERIS 16 (MORELLENFEUER)

JAGODA

Fragaria x ananassa

Žlahtna jagoda je v Sloveniji najbolj razširjena jagodičasta sadna vrsta. Z gojenjem enkrat in večkrat rodnih jagod na prostem in v zavarovanem prostoru je na trgu prisotna več kot polovico leta. Jagoda ima kratko življenjsko dobo, zato jo v pridelavi najpogosteje gojimo eno, do največ dve leti. Prav zaradi tega je tudi menjava sort zelo pogosta. Redko se zgodi, da je posamezna sorta v pridelavi zelo uspešna dalj kot 10 let. Med najbolj uspešnimi sortami zadnjih let je sorta Clery, ki je trenutno standardna sorta za primerjavo v času zorenja in lastnostih plodov ter količini pridelka.

SORTE

Skupina enkrat rodnih sort jagod

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Clery
CLERY*	0
JOLY *	+3
ASIA*	+4
APRICA*	+4
SIBILLA*	+8

Clery* (0)

Clery je zelo zgodnja italijanska sorta (CIV), v pridelavi od leta 2002. Je standardna sorta, ki jo v Evropi pridelujemo v največjem obsegu. Rast je srednje bujna. Priderek je srednje velik. Plodovi so srednje veliki do veliki, izdolženo stožčasti, pravilno oblikovani od začetka do konca obiranja. Barva plodov je svetleče karminasto rdeča. Povrhnjica je odporna na pritiske in transport. Plodovi so zelo aromatični. Okus je zelo dober. Sorta je primerna za pridelavo v tleh in zunaj tal, v substratih. Rastlina je tolerantna na bolezni korenin.

Joly* (+3)

Joly je enkrat rodna italijanska sorta (CIV). V pridelavi je od leta 2010. Rast je zelo bujna, delno pokončna, srednje gosta in močna. List je intenzivno zelen, delno vbočen srednje svetleč. Veliki cvetovi so na socvetjih z dolgimi peclji, nad listi. Pridelek je velik. Zori srednje pozno, dolgo in izenačeno. Plodovi so veliki, izenačeni, okroglo stožčasti do prisekano stožčasti, približno enako dolgi kot široki, živo svetleče rdeči in trdni. Meso je enotno rdeče obarvano. Čaša je velika. Okus je zelo dober. Plod je zelo trden in odporen. Rastlina je dokaj je odporna na boleznih listov in koreninskega sistema. Zaradi močnega koreninskega sistema je primerna za utrjena zemljišča z omejeno količino hranil.

Asia* (+4)

Asia je italijanska sorta, v pridelavi je od leta 2005. Je srednje pozna, primerna za osrednje evropski prostor. Primerna je za pridelavo v tunelih in na prostem. Rast je bujna. Plod je velik do zelo velik, stožčasto izdolžen, včasih delno sploščen, intenzivno rdeč in svetleč. Zaradi velikosti plodov se pogosto lomijo peclji, kar privede do prisilnega zorenja plodov. Meso in povrhnjica sta srednje trdni, predvsem ob dvigu temperatur. Meso ima visok delež sladkorja. Je dobrega okusa. Pridelek je srednje velik do velik. Močno je občutljiva na črno pegavost jagod in pepelasto plesen. Odporna je na koreninske bolezni in nizke temperature.

Aprica* (+4)

Aprica je italijanska sorta (CIV), primerna za osrednji evropski prostor. Rast je pokončna in bujna. Cvetovi so pod listi. Je zelo rodna. Zoreti začne le nekaj dni za standardno sorto Clery. Plod je zelo velik, lep, pravilno stožčasto oblikovan. Velikost plodov je zelo izenačena preko celega obiralnega obdobja. Je zelo trden in ima dolgo obstojnost. Svetlo in svetlečo barvo doseže tudi pri nižjih temperaturah. Je dobrega, skladnega okusa. Rastlina je robustna, odporna na dež in zato tudi na boleznih, predvsem na pepelasto plesen.

Sibilla* (+8)

Sibilla je italijanska sorta (CIV). Ker zahteva več nizkih temperatur, je primerna za gojenje v osrednje evropskem prostoru. Rast je bujna, listi veliki, pokončni. Cvetovi so v višini listov ali malo pod listi. Je zelo rodna. Zori 8 dni za sorto Clery. Plod je velik do zelo velik, lep, izdolženo stožčast, trden. Povrhnjica je zelo odporna, svetleče rdeča. Notranjost plodu je svetlo rdeča. Je zelo dobrega okusa. Zaradi robustne rasti je dokaj odporna na bolezni in zunanje stresne razmere. Delno je občutljiva na zelo visoke temperature.

Seznam B

	Število dni od začetka zorenja sorte Clery
ALBA*	-2
AMY*	0
DELY*	+2
LIA	+2
QUEEN ELISA	+3
ELSANTA	+4
AROSA	+6

Alba* (-2)

Alba je italijanska sorta, skrižana leta 1995. V pridelavi je od leta 2002. Rast je bujna in visoka. Listi so srenje veliki, na izrazito dolgih pecljih, temno zelene barve. Cvet je velik, v isti višini kot listi. Cveti in zori zgodaj, dva dni pred sorto Clery. Pridelek je srednji do velik. Plodovi so velik, izenačeni, izdolženo stožčasti, pravilno oblikovani, svetlo rdeči, svetleči, trdni in aromatični. Čaša je prilegajoča, srednje velika. Povrhnjica je zelo trdna. Semena so rumena ali rdeča, srednje številna, na nivoju povrhnjice. Meso je svetlo rdeče, zelo trdno, vendar pri visokih temperaturah izgubi trdnost. Okus je sladek, srednje dober. Rastlina je tolerantna na pepelasto plesen in na bakteriozo oglata listna pegavost ter na koreninske bolezni in nizke temperature. Občutljiva je na črno pegavost jagod (antraknozo).

Amy* (0)

Amy CIVN260® je italijanska sorta (CIV), ki je bila selekcionirana leta 2011. Zavarovana je od leta 2018. Rastlina je pokončna, srednje gosta. Pridelek je srednje velik do velik. Zori sočasno s sorto Clery. Plod je, velik, pravilno oblikovan, intenzivno svetleče rdeče barve tudi pri visokih temperaturah. Trdnost plodu je večja kot pri sorti Clery. Ima zelo dober okus in aromo (Brix 8,8 %). Je zelo odporna na pepelasto plesen ter na listne in koreninske bolezni. Zelo odporna je na dež in s tem posredno na sivo plesen.

Dely* (+2)

Dely je enkrat rodna italijanska sorta (CIV), v pridelavi od leta 2010. Rast je srednje bujna, izredno visoka in pokončna. Cvet je srednje velik. Cveti zgodaj in dolgo. Pridelek je majhen do srednje velik. Zori zelo zgodaj, sočasno s standardno sorto Clery. Plodovi so veliki, izenačeni, pravilno srčasto stožčasti, svetleče rdeči, trdni in aromatični. Meso je intenzivno rdeče, enotno obarvano. Čaša je srednje velika. Okus je zelo dober, sladek in skladen. Sorta Dely je zaradi izjemne kakovosti zelo primerna za sajenje v intenzivne nasade. Tolerantna je na bolezni listov in korenin.

Lia (Sugar lia) (+2)

Lia je italijanska sorta, skrižana leta 1996. Je križanka (sel.86.288.1 x Cortina) x Miss. Selekcionirana je bila leta 1998. V pridelavi je od leta 2006. Sorta je bila v letu 2009 preimenovana v sorto Lia. Je srednje bujna, delno pokončna. Priporočeno jo je saditi zgodaj, na zelo bogata tla. Je srednje zgodnja sorta. Zoreti začne nekoliko za sorto Clery. Plod je srednje velik, pravilen, stožčast, zelo trden, svetlo rdeč in svetleč. Meso je trdno, bogato s sladkorji, aromatično in zelo dobro. Sorta je srednje rodna. Občutljiva je na belo listno pegavost, črno pegavost jagod, pepelasto plesen, bakterizo in gnilobo rizomov jagode ter na poletne toplotne šoke.

Queen Elisa (+3)

Queen Elisa je zgodnja italijanska sorta, križanka sorte Miss in selekcije USB35. V pridelavi je od leta 2003. Rastlina je bujna in zelo rodna. Zori nekoliko za sorto Clery. Plodovi so srednje veliki, stožčasti ali stožčasto okrogli. Povrhnjica je zelo odporna, svetleče oranžno rdeča. Meso je svetlo rdeče, trdno, aromatično in dobrega okusa. Primerna je za severnejša območja. Sorta je delno tolerantna na pepelasto plesen in črno pegavost jagod, občutljiva pa na pegavosti in bakterioze. Primerna je tudi za utrujena zemljišča.

Elsanta (+4)

Elsanta je nizozemska sorta, križanka sort Gorella in Holiday. Skrižana je bila leta 1973 in je v pridelavi od leta 1981. Rast je bujna in odprta. Plodovi so srednje veliki, okroglo srčaste oblike. Površina plodu je živo rdeče barve. Meso je oranžno rdeče, belo žarkasto, topno. Okus je zelo dober, usklajen, sladko kisel. Zori srednje pozno. Občutljiva je na pozebo. Primerna je za pridelavo na prostem in v zavarovanem prostoru.

Arosa (+6)

Arosa je italijanska sorta, v pridelavi od leta 2001. Rast je srednje bujna. Plodovi so veliki, pravilno stožčasti, intenzivno rdeči in svetleči. Plod je trden, povrhnjica pa neobčutljiva. Okus je srednje dober. Je srednje pozna in zori malo za sorto Elsanta. Primerna je za pridelovanje v zemlji in zunaj tal, v vrečah napolnjenih s substratom.

Skupina dvakrat rodnih sort jagod

Seznam A

CAPRI*

ALBION*

Capri*

Capri je večkrat rodna italijanska sorta (CIV). V pridelavi je od leta 2010. Rast je srednje močna in srednje visoka. List je intenzivno zelen, srednje velik, vbočen, malo svetleč. Cveti zelo zgodaj in zelo dolgo. Cvet je srednje velik. Prvo obiranje je od 30 do 35 dni po začetku cvetenja. Pridelek je zelo velik. Plod je stožčast, pravilno oblikovan, velik, s svetleče rdečo povrhnjico. Plod je zelo trden, dolgo obstojen in aromatičen. Meso je rdeče oranžno do belo. Je odličnega sladkega okusa od 7,5 do 8,5 % Brix. Čaša je srednje velika. Pridelek je zelo velik zaradi zgodnjega, stalnega in obilnega cvetenja preko celega leta. Je odporna ali tolerantna na glavne bolezni. Delno je občutljiva na listne pegavosti in je odporna na pepelasto plesen.

Albion*

Albion je večkrat rodna ameriška sorta (Kalifornija). Rast je srednje bujna, zelo pokončna, kar omogoča gostejše sajenje. Podobna je sorti Diamante. Pridelek je srednje velik. Plod je srednje velik do velik, zelo trden, pravilno stožčasto oblikovan, izdolžen, dobrega in sladkega okusa. Lahko se trga. Barva je zelo intenzivna. Pri visokih temperaturah so plodovi temni. Včasih je barva neenotna. Plodovi so zelo obstojni. Je srednje do zelo občutljiva na črno pegavost jagod. Zelo je odporna na venenje in gnilobo korenin jagode. Primerna je za gojenje v tleh in zunaj tal.

Seznam B

MARA DES BOIS*

Mara des bois*

Mara des bois je večkrat rodna sorta, ki je nastala s križanjem sort (Humi Gento x Ostara) x (Red Gauntlet x Korona) v Franciji. Njen žlahtnitelj je Andre Marionnet. Komerzialno so sorto začeli gojiti leta 1991. Rast je pokončna in srednje bujna. Listi so številni. Rodnost je srednje velika. Cveti zgodaj. Cvetna stebila so pod listi. Cvetovi so srednje veliki in zelo številni. Plodovi so majhni do srednje veliki, stožčasto okrogli in pravilno oblikovani. So zelo izenačeni po obliki, velikosti in barvi. Povrhnjica je rdeče oranžna, svetleča. Čaša je srednje velika in prilegajoča. Semena so srednje velika, rumena, rahlo vdrta. Meso je rdeče, topno in sočno. Sredina plodu je delno votla. Okus je izredno dober in skladen. Plod je zelo aromatičen. Sorta je primerna za gojenje v vseh okoljih.

MALINA

Rubus idaeus

V Sloveniji maline gojimo v majhnem obsegu zaradi občutljivosti rastlin na sušico, ki je v večjem deležu uničila nasade enkrat rodne maline in delno prizadela nasade dvakrat rodne maline. Razlog majhnega števila nasadov je tudi v veliki pridelavi malin v bližnjih državah. Za svežo porabo so za gojenje primerne predvsem dvakrat rodne maline, pridelane po tehnologiji pridelave za eno obiralno obdobje. Poganjke po obiranju poletno jesenskega pridelka vsako leto porežemo do tal in s tem delno preprečimo potencial bolezni sušica. Zaradi tega razloga se v Sloveniji v zadnjih letih pridelujejo predvsem dvakrat rodne sorte. Sodobno žlahtnjenje malin v svetu temelji predvsem na dvakrat rodnih malinah, zato tudi pri nas dajemo največji poudarek preizkušanju in izboru najboljših dvakrat rodnih malin.

SORTE

Skupina enkrat rodnih sort malin

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Willamette
GLEN AMPLE	0
TULAMEEN	+7

Glen Ample (0)

Glen Ample je bila skrižana v Veliki Britaniji leta 1978. V pridelavi je od leta 1994. Je sejanec sorte Glen Rosa. Rast je srednje bujna do bujna, pokončna. Poganjki so brez trnov. Cveti srednje pozno, v drugi polovici maja. Zori zgodaj, v sredini junija. Pridelek je velik do zelo velik. Plod je srednje velik do velik, svetlo rdeče barve, okroglo stožčaste oblike in trden. Okus je dober, z močnejše izraženo kislino. Primerna je za svežo uporabo in predelavo. Obiranje je lahko. Na bolezni je srednje občutljiva.

Tulameen (+7)

Tulameen je bila skrižana leta 1980 v Kanadi. V pridelavi je od leta 1989. Je križanec sort Nootka x Glen prosen. Rast je bujna in pokončna. Rodne vejice so dolge. Poganjki so brez trnov. Cveti pozno, v drugi polovici maja. Zoreti začne pozno, v drugi polovici junija. Zori zelo dolgo. Pridelek je zelo velik. Plodovi so zelo veliki, dolgi, stožčaste oblike, svetleče rdeče obarvani, trdni in obstojni. Lahko se obira. Odporna je na prenašalce virusa mozaik, delno odporna na koreninsko gnilobo in na pepelasto plesen. Občutljiva je na mraz, sušico malin in sivo plesen poganjkov. Primerna je za strojno obiranje. Zelo je primerna za gojenje v pridelovalnih in ljubiteljskih nasadih.

Seznam B

WILLAMETTE

MEEKER

Število dni od začetka zorenja sorte Willamette

0

+5

Willamette (0)

Willamette je ameriška sorta, križanka sort Newburg in Lloyd George. V pridelavi je od leta 1950. Je močne rasti, z veliko pokončno rastočih in s trni obraščenih poganjkov ter s srednje veliko srednje dolgih rodnih vejic. Plodovi so srednje veliki, podolgovato koničaste oblike, temno rdeče barve in aromatični. Okus je zelo prijeten, skladen. Zori zgodaj, v sredini junija. Pridelek je srednje velik. Delno je občutljiva na zimsko pozebo in na odmiranje malin ter občutljiva na malinovo sušico.

Meeker

Meeker je ameriška sorta, križanka sort Willamette in Cunthbert. Skrižana je bila leta 1967. Je pokončne in bujne rasti, z dolgimi, povešenimi stranskimi poganjki. Plodovi so srednje veliki do veliki, prisekano stožčasti, svetleče rdeči, trdni. Okus je dober, skladen. Zori srednje zgodaj. Pridelek je srednje velik. Dobro prenaša sušo. Ni primerna za težka tla. Delno je odporna na sivo plesen in glivo *Phytophthora cactorum* ter *Sphaerotheca humuli*. Občutljiva je na mraz, virus RBDV in glivo *Phytophthora fragariae* var. *rubi*. Primerna je za ekološko pridelavo.

Skupina dvakrat rodnih sort malin

Seznam A

ENROSADIRA

POLKA

AMIRA

HIMBO TOP*

Število dni od začetka zorenja sorte Polka

+2*

0

-2

+5

*čas zorjenja v prvem obiralnem obdobju (poletno jesensko)

Enrosadira (+2)

Enrosadira je dvakrat rodna italijanska sorta žlahtnitelja Gilberta Molarija. V pridelavi je od leta 2008. Rast je bujna, z veliko rodnimi poganjki. Zori zelo zgodnja, pred Polko. Pridelek je velik v obeh obiralnih obdobjih. Prvo obiralno obdobje je proti koncu julija, drugo obiralno obdobje pa v drugem letu v začetku junija. Plod je velik, svetlo oranžno rdeče barve, stožčaste oblike. Je trden, zelo kakovosten, z dobro skladiščno sposobnostjo. Rastlina je tolerantna na glavne bolezni in škodljivce.

Polka* (0)

Polka je dvakrat rodna poljska sorta, selekcija naključnih križancev s sorto Autumn bliss. Križanja so bila izvršena 1993. Je srednje bujna. Poganjki so pokončno rastoči, tako da ne potrebujejo opore. Glavna prednost te sorte je zgodnje jesensko zorenje in dobra kakovost plodov. Zori nekaj dni za sorto Autumn bliss. Plodovi so srednje velik do veliki (povprečna masa 4,19 g), stožčasti, trdni, kompaktni, primerni za transport. Barva je srednje do temno rdeča. Okus je dober do zelo dober. Plodovi vsebujejo veliko suhe snovi in biološko aktivnih substanc, predvsem elagične kisline (8,3 % Brix). Primerna je za sveže uživanje in predelavo. Testi so pokazali visoko stopnjo tolerance na sivo plesen poganjkov in plodov.

Amira (-2)

Amira je dvakrat rodna italijanska sorta (Berry Plant), križanka med sortama Polka in Tulameen. Je bujna in pokončna. Pridelek je velik. Plod je velik, trden, rdeč in gladek. Okus je zelo dober, skladen. Njena največja prednost je v tem, da zelo dolgo zdrži v hladilnici. V kontrolirani atmosferi lahko zdrži dva do tri tedne samo ob majhni spremembi barve. Odporna je na nizke zimske temperature in visoke poletne temperature, vendar ne prenaša izjemnih ekstremov v obe smeri. Je delno občutljiva na sušico.

Himbo top* (+5)

Je dvakrat rodna švicarska sorta, križanka med sortama Autumn bliss in Himbo queen, zavarovana pod imenom Rafzeter. Rast je bujna. Poganjki so močni in visoki. Je pozna sorta, ki začne zoreti od 7 do 10 dni za Autumn blissom. Zoreti začne sredi avgusta in obiranje traja do 10 tednov oz. do prvih pozeh. Pridelek je velik. Plod je velik, okroglast, svetleče rdeč, nekoliko manj trden, vendar obstojen. Okus je dober. Obiranje je enostavno. Primerna je tudi za gojenje v zaprtem prostoru. Priporoča se sajenje na lahka, humozna, prepustna tla. Tolerantna na boleznih korenin.

Seznam B
AUTUMN BLISS
KWANZA®
KWELI®

Število dni od začetka zorenja sorte Polka
-5
+7
+12

Autumn bliss (-5)

Autumn bliss je angleška, dvakrat rodna sorta, vzgojena leta 1984. Je medvrstni križanec. Rast je srednje bujna, srednje visoka in pokončna. Plodovi so majhni do srednje veliki, prisekano stožčasti, intenzivno rdeči do temneje rdeči, srednje trdni in aromatični. Okus je blag, srednje dober. Pridelek je velik. Prvič zori zelo zgodaj, v sredini junija drugič pa avgusta. Odporna je na boleznim korenin in na uš (*Amphorophora rubi*), ki je prenašalka virusa mozaik (RMV). Občutljiva je na nekatere virusne bolezni (RBDV) in malinarja (*Byturus tomentosus*).

Kwanza® (+7)

Advabertwee je nizozemska sorta, podjetja Advanced Berry Breeding. Ima zelo močno, pokončno rastoče poganjke, z velikimi listi in malo poganjki. Poganjki imajo malo trnov. V poletno jesenskem obiralnem obdobju zori od 7 do 10 dni bolj pozna kot sorta Polka. Ima zelo velike plodove (povprečno 6 do 7 g), ki se jih zelo lahko obira. So svetlo oranžno rdeče barve in po obiranju ne potemni. Okus je zelo dober. Zaradi trdnosti plodov je zelo obstojna za skladiščenje. Je občutljiva na veliko vročino. Priporočen je redkejši sklop rastlin (od 5 do 6 poganjkov na meter) pri razdalji 2 m med vrstami. Na pomlad pustimo le od 2 do 3 poganjke. Na bolezni in škodljivce ni občutljiva.

Kweli® (+12)

Advabereen je nizozemska sorta, podjetja Advanced Berry Breeding. Ima močno, pokončno rastoče poganjke. V poletno jesenskem obiralnem obdobju je približno 12 dni bolj pozna kot sorta Polka. Primerna je tudi za drugo obiralno obdobje spomladi. Ima visok do zelo visok pridelek. Plodovi imajo maso okrog 5 g. So okrogli, zelo lepe, rdeče barve. So zelo obstojni, z dobro polično kakovostjo. Po obiranju plodovi rahlo potemniijo. Rastlina zelo dobro tolerira visoke temperature. Priporočen je srednje gost sklop rastlin (od 6 do 8 poganjkov na meter) pri razdalji 2 m med vrstami. Na pomlad pustimo le od 4 do 5 poganjke. Na bolezni in škodljivce ni občutljiva.

AMERIŠKA BOROVNICA

Vaccinium corymbosum

Ameriška borovnica je v svetu med vsemi sadnimi rastlinami v največjem vzponu po pridelavi in potrošnji. Prav zaradi tega se je nabor sort, ki je bil kar nekaj desetletji zelo ustaljen, v zadnjih letih zelo posodobil. Nove sorte so vse bolj ne le vrstni, ampak tudi medvrstni križanci. Sodobne sorte se med seboj razlikujejo po primernosti za različna območja pridelovanja (sever ali jug) in predvsem po zgodnosti ali poznosti zorenja. Večina sort v preizkušanju za naše klimatske razmere izhaja iz severa Združenih držav Amerike. Večina sort iz južnega predela ZDA in Nove Zelandije, so se za naše klimatske razmere izkazale kot neprimerne.

SORTE

Seznam A	Število dni od začetka zorenja sorte Duke
DUKE	0
DRAPER*	+7
BLUECROP	+8
LIBERTY*	+14
ELLIOT	+28
AURORA*	+30

Duke (0)

Duke je križanka sort Ivanhoe in Earliblue ter selekcij E-30 in E-11. Rast je bujna. Grm je odprt, drevesast, pokončen, z velikim številom poganjkov. Jagode so debele do zelo debele, sploščeno okrogle, trdne, prekrte z močnim poprhom. Okus je zelo dober, skladen in blag. Zori zgodaj in zelo sočasno. Pridelek je zelo velik. Primerna je za svežo porabo in zamrzovanje. Odporna je na nizke spomladanske temperature.

Draper* (+7)

Ameriška sorta, skrižana leta 1990. V pridelavi je od leta 2003. Je križanka sorte Duke in selekcije G751. Rast je bujna, pokončna. Poganjki so zmerno razvejani. Grozd je zelo rahel. Zori zgodaj do srednje pozno in zelo sočasno. Pridelek je zelo velik. Plod je srednje velik, zelo trden. Povrhnjica je trdna in zelo svetla. Okus je dober, blag, z malo kisline. Zelo je odporna na zimski mraz.

Bluecrop (+8)

Križanka sort (Jersey x Pioneer) x (Stanley x June). Je v svetu še vedno najbolj razširjena sorta, kljub temu da je v pridelavi od leta 1952. Grm je bujen, širok in visok. Poganjki so številni, zelo dolgi, manj obraščeni s stranskimi poganjki in včasih nekoliko povešeni. Jagode so debele, okrogle, do rahlo sploščene, trdne, prekrivane z obilnim in obstojnim poprhom, zato so svetlo modrega videza. Okus je dober. Zori srednje pozno, od 7 do 10 dni za zgodnjimi sortami. Rodnost je velika in stalna. Odporna je na zimski mraz in sušo ter delno odporna proti boleznim.

Liberty* (+14)

Ameriška sorta, skrižana leta 1991. V pridelavi je od leta 2003. Je križanka sort Brigitta x Elliott. Rast je bujna, pokončna, s številnimi zmerno obraščeni poganjki. Je srednje pozna sorta. Pridelek je velik in se ga običajno obere v dveh do treh obiranjih. Plod je srednje velik, rahlo sploščen, zelo trden, z modrim poprhom. Okus je zelo dober, srednje kisel. Zelo je odporna na zimski mraz.

Elliott (+28)

Križanka sort (Burlington x ((Dixi x (Jersey x Pioneer))). V pridelavi je od leta 1974. Grm je srednje visoke in pokončne rasti. Jagode so srednje debele, zelo trdne, svetlo modre barve z izrazitim poprhom. Okus je dober, rahlo kisel. Zori zelo pozno, 4 tedne za zgodnjimi sortami. Je rodovitna sorta, ki redno rodi. Je delno odporna na monilijo.

Aurora* (+30)

Aurora je sorta ameriškega izvora. V pridelavi je od leta 2004. Je potomka sort Brigitta in Elliott. Rast je visoka, močna, robustna. Poganjki so obrasli z močnimi stranskimi poganjki. Je pozna sorta in zori sočasno ali nekaj dni za sorto Elliott. V naših klimatskih razmerah začne zoreti konec julija. Primerna je za podaljševanje sezone. Zorenje je precej sočasno, saj jo oberemo v 3 do 4 obiranjih. Pridelek je velik. Plod je v povprečju za četrtno večji od plodu sorte Elliott. Je rahlo sploščen, temno moder z majhno in suho pecljevo jamico. Okus je kisel, zato mora biti obrana dobro dozorela (na grmu modra približno 7 dni). Je dokaj odporna na pokanje plodov in zelo odporna na nizke zimske temperature.

Seznam B

CHANDLER

Število dni od začetka zorenja sorte Duke

+8

DARROW

+16

BRIGITTA

+16

OZARKBLUE®

+16

Chandler (+8)

Sorta ameriškega izvora, potomka sort Darrow in Berkeley. V pridelavi je od leta 1994. Rast je bujna, pokončna, visoka in široka. Cveti sočasno s sorto Bluecrop. Zori srednje pozno, za sorto Bluecrop. V naših razmerah začne zoreti v prvem do drugem tednu julija. Obdobje zorenja je v primerjavi z drugimi sortami zelo dolgo. Pridelek je velik. Plodovi so zelo veliki, med poznanimi sortami v povprečju največji, trdni, sploščeno okrogli, s srednje izraženim poprhom. Okus je zelo dober. Sorta je v primerjavi z drugimi sortami manj odporna na zimski mraz. Sorta se je v naših klimatskih razmerah pokazala kot zelo občutljiva tudi na spomladansko pozebo, ki se je v zadnjih letih večkrat pojavila. Zaradi veliki in okusnih plodov je zelo primerna za samoobiranje in gojenje v vrtovih.

Darrow (+16)

Sorta ameriškega izvora (New Jersey). V pridelavi je od leta 1965. Je potomka sort (Wareham x Pioneer) x Bluecrop. Rast je bujna, odprta in pokončna. Poganjki so močni, široki in razvejani. Po času zorenja je srednje pozna do pozna. Zori približno 7 dni pred pozno sorto Elliott. Obira se 4 do 6 krat v sezoni. Poudarek je na prvem obiranju v katerem se obere velik del pridelka. Plod je zelo velik, sploščen, svetlo moder. Okus je dober. Bolj primerna je za blago klimo. Odporna je na monilijo in nekatere viruse.

Brigitta (Brigitta Blue) (+16)

Avstralska sorta, v pridelavi od leta 1980. Rast je bujna in pokončna. Zori pozno. Plod je velik, trden, zelo obstojen. V hladilnici je lahko več kot en mesec. Barva je svetlo modra. Zaradi skladnosti med sladkorji in kislinami je okus zelo dober. Pridelek je srednje velik. Občutljiva je na monilijo in zimski mraz.

Ozarkblue®

Ameriška sorta južnega tipa, kar pomeni, da za svoj razvoj v času mirovanja potrebuje manj kot 800 ur zimskih temperatur pod 7 °C. Je medvrstni križanec *V. corymbosum*, *V. darrowi* Camp in *V. ashei*. V pridelavi je od leta 1996. Rast je bujna, delno pokončna. Cvet je v glavnem bel in delno rožnat. Sorto odlikuje velika samooplodnost. Po času zorenja je pozna sorta, saj začne zoreti približno 9 dni za sorto Bluecrop. V naših razmerah začne zoreti v drugi polovici julija. Značilno je dolgo zorenje. Pridelek je velik. Plod je okroglast, velik, zelo svetel z zelo veliko poprha. Je večji od Bluecropla in izredno trden. Okus je zelo dober, sladek, malo kisel. Je malo občutljiva na boleznih, razen na *Botriospheria dothidea*. Ker pozno cveti, je odporna na spomladansko pozebo. Na vetrovnih legah na višini od 300 do 500 m n. m. v. so možne zimske pozebe, kar se je izkazalo tudi v naših klimatskih razmerah, kjer je zimski mraz kar nekaj zaporednih let poškodoval slabo dozorele poganjke.

ROBIDA

Rubus fruticosus

SORTE

Seznam A

LOCH NESS

NAVAHO® ARAPAHO

CHESTER

RDEČI RIBEZ

Ribes rubrum

SORTE

Seznam A

JONKHEER VAN TETS

DETVAN

ROVADA

TATVAN

ČRNI RIBEZ

Ribes nigrum

SORTE

Seznam A

TSEMA

TENAH

BEN NEVIS

Seznam B

TITANIA

ARONIJA

Aronia melanocarpa

SORTE

Seznam A

NERO

VIKING

Seznam B

GALICJANKA

ARON

OREH

Juglans regia

Pri lupinarjih poteka zamenjava priporočenih sort nekoliko počasneje kot pri nekaterih drugih sadnih vrstah. Kljub vegetativno razmnoženemu sadilnemu materialu traja juvenilna doba lupinarjev vsaj pet do sedem let, polna rodnost pa se – odvisno od vrste, načina rodnosti in s tem pogojene tehnologije pridelave, nikoli ne začne pred osmim ali desetim letom starosti. Zaradi dolge življenjske dobe (tudi do 50 let in več), pa je preizkušanje sort izjemnega pomena, saj ima sajenje neustreznih sort dolgotrajnejše negativne posledice kot pri vrstah s krajšo življenjsko dobo in hitrejšim obratom sort.

Glavni kriteriji za uvrstitev novih sort oreha v sadni izbor so: pozno brstenje, dobra (lateralna) rodnost, čim manjša občutljivost za bakterijsko črno pegavost in orehovo muho ter kakovostni plodovi. V skupini A so sorte, s katerimi imamo v Sloveniji že dolgoletne dobre izkušnje in jih priporočamo tako tržnim kot tudi ljubiteljskim pridelovalcem orehov. Skupina B pa zajema sorte, ki so dale dobre rezultate v krajšem obdobju preizkušanja ali imajo omejene možnosti za širjenje glede na klimatske pogoje ali pa jih priporočamo predvsem kot dobre oprasovalke sortam iz prve skupine. Dopolnili smo jo z domačo sorto Rubina in francosko sorto Ferjean.

SORTE

Seznam A

FRANQUETTE

FERNOR®

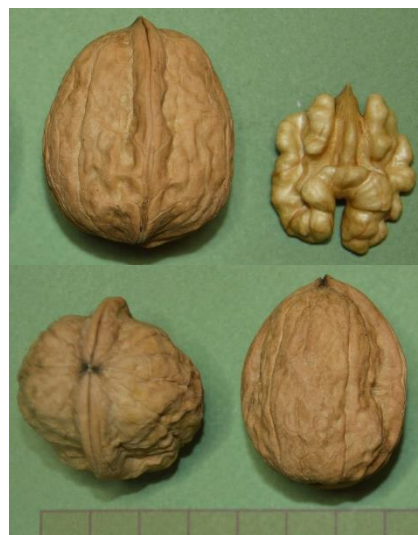
FERNETTE®

LARA®

ELIT

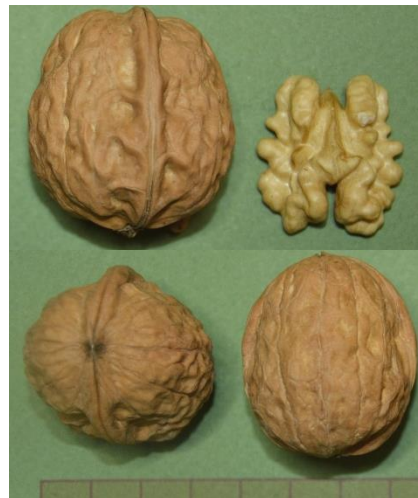
Franquette

Spada med najstarejše francoske sorte. Izvira z območja Isère in je ena izmed najbolj razširjenih sort oreha v svetovnem merilu. Brsti konec aprila. Je srednje do bujne rasti, odporna proti pozebi in malo občutljiva za bakterijsko črno in glivično rjavo pegavost orehov in tudi za orehovo muho. Rodi redno in dobro, ima terminalni način rodnosti. Oprasovalke so sorte Meylannaise, Ronde de Montignac in Elit. Plod je srednje velik do velik, podolgovat z izrazito konico in šivom. Luščina je tanka, čvrsta, rahlo brazdasta in lepe svetle barve, izplen jedrca je 42-46 %. Jedrce je zelo svetlo, odličnega okusa in se zlahka izlušči. Zori sredi oktobra. Primerna je za vsa območja pridelave v Sloveniji.

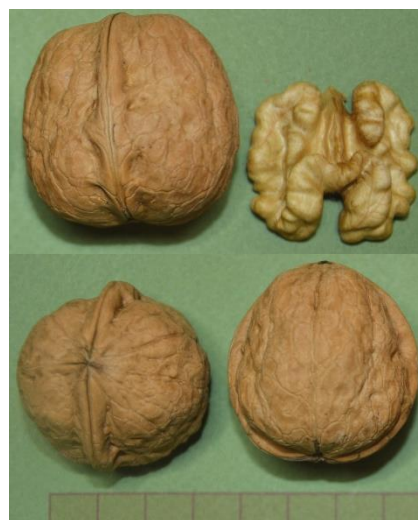
Fernor®

Je francoski križanec med sortama Franquette in Lara, avtorja Erica Germaina. Brsti zadnje dni aprila. Je odporna na spomladanske pozebe in zelo malo občutljiva za črno in rjavo pegavost orehov. Občutljivost za orehovo muho je majhna do srednja. Drevo je srednje bujne, nekoliko pokončne rasti. Zelo zgodaj zarodi in je zelo rodna, saj rodi na obstranskih brstih. Oprašujeta jo sorti Fernette in Ronde de Montignac. Plod je rahlo podolgovat, srednje velik, z dobro spojeno, svetlo in precej nagrbančeno luščino. Izplen jedrca je 43-47 %. Jedrce je zelo svetlo, se lepo izlušči in je odlične kakovosti. Zori v prvi polovici oktobra. Sadimo jo lahko povsod po Sloveniji.

Fernette

Je francoski križanec, potomec sort Franquette in Lara, avtorja Erica Germaina. Brsti konec aprila, zato dobro kljubuje poznim spomladanskim pozebam. Občutljivost za črno in rjavo pegavost oreha ter orehovo muho je majhna. Raste srednje bujno, nekoliko razprostrto. Zarodi zelo zgodaj in redno ter obilno rodi - rodna je večina lateralnih brstov. Opraševalke so Franquette, Ronde de Montignac in Meylannaise. Plod je velik, okroglasto podolgovate, rahlo oglate oblike. Luščina je svetla, gladka in dobro spojena. Jedrce je veliko, nekoliko rjavkasto, ima 46-50 odstotni izplen in se zlahka izlušči. Zori sredi oktobra. Primerna je za celinska in tudi toplejša območja v Sloveniji.

Lara

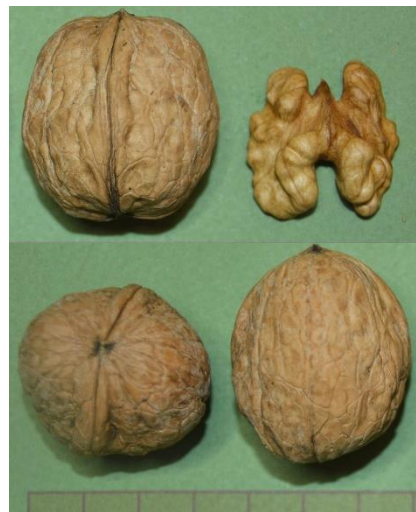
Je naključni sejanec ameriške sorte Payne. Odbran je bil v Franciji. Brsti v zadnji dekadi aprila. Je zmerno občutljiva za spomladanski mraz, za bakterijsko pegavost so bolj občutljivi mladi poganjki. Občutljivost za rjavo pegavost je majhna, za orehovo muho pa srednja do velika. Drevo je bujne rasti, razprtega habitusa. Zarodi zelo zgodaj. Rodi na lateralnih brstih, zato je rodnost zelo obilna in redna. Opraševalke so sorte Franquette, Ronde de Montignac, Fernor, Fernette in Meylannaise. Plod je velik, privlačne okroglasto kopaste oblike. Luščina je svetla, gladka, z vmesnimi gubami, izplen jedrca je 45-50 %. Jedrce je svetlo rjavo. Zori konec septembra, v začetku oktobra. Sadimo jo v Primorju,

v celinski Sloveniji pa na vinogradniške lege in zgornje dele pobočij.

Elit

Je domača sorta, avtorice Tatjane Hlišč. Brsti konec aprila. Odporna je proti spomladanskim pozebam ter srednje občutljiva za orehovo črno in rjavo pegavost. Občutljivost za orehovo muho je majhna do srednja. Drevo je srednje bujne, nekoliko pokončne rasti. Spada med terminalno rodne sorte. Zarodi zgodaj, rodi redno in zadovoljivo. Opraševalke so sorte Parisienne, Franquette in G-139; delno se lahko opraši tudi sama. Plod je ovalne oblike, srednje velik. Luščina je svetla, gladka in prikupnega videza, izplen jedrca je 42-47 %. Jedrce je svetlo rumeno, okusno in se lepo loči od luščine. Zori sredi oktobra. Primerna je za vsa območja pridelave v Sloveniji.

Seznam B

PARISIENNE

MEYLANNAISE

RONDE DE MONTIGNAC

G-139

ADAMS

CHANDLER

SAVA

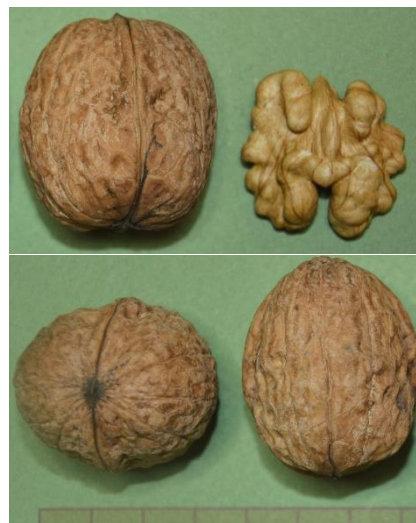
KRKA

RUBINA

FERJEAN

Parisienne

Je stara francoska sorta z območja Isère. Brsti zadnje dni aprila, zaradi česar je odporna proti spomladanskim pozebam. Za orehovo črno in rjavo pegavost ter orehovo muho je malo občutljiva. Drevo je bujne rasti. Rodnost je terminalna. Zarodi zgodaj in srednje rodi. Opraševalke so sorte Ronde de Montignac, Meylannaise in Elit. Pri nas jo sadimo predvsem kot opraševalko sorte Elit. Plod je okroglasto ovalne oblike, srednje velik do velik. Luščina je nekoliko hrapava in rjavkasta. Jedrce je kakovostno, svetlo rjavo in se zlahka izlušči. Izplen znaša 43-49 %. Zori sredi oktobra. Sadimo jo lahko povsod po Sloveniji.

Meylannaise

Je stara francoska sorta. Brsti konec aprila. Je odporna proti spomladanskim pozebam in malo občutljiva tako za bakterijsko črno kot glivično rjavo pegavost in tudi za orehovo muho. Raste srednje do bujno, ima terminalni tip rodnosti. Rodi redno in srednje. Opraševalke so sorte Franquette, Parisienne, Ronde de Montignac. Pri nas jo sadimo kot opraševalko poznih sort. Ima velik plod, privlačne okroglasto kopaste oblike s svetlo, gladko luščino. Jedrce je svetlo in srednje zapolnjuje luščino, izplen znaša 43-45 %. Zori sredi oktobra. Primerna je za vsa pridelovalna območja v Sloveniji.

Ronde de Montignac

Je stara francoska sorta. Brsti v zadnjih dneh aprila. Je odporna proti spomladanskemu mrazu, zelo malo občutljiva za bakterijsko in glivično pegavost, pa tudi za orehovo muho. Drevo raste nekoliko šibkeje. Rodnost je delno lateralna, stalna in srednja do obilna. Oprašuje jo sorta Meylannaise. Pri nas se sadi zgolj za opraševanje drugih poznih sort. Plod je bolj droben, okroglaste oblike. Luščina je svetlo rjava, precej razbrazdana. Jelderce je svetlo rumeno in s 44-49 odstotnim izplenom dobro napolnjuje luščino. Zori v začetku oktobra. Uspešno jo gojimo povsod po Sloveniji.

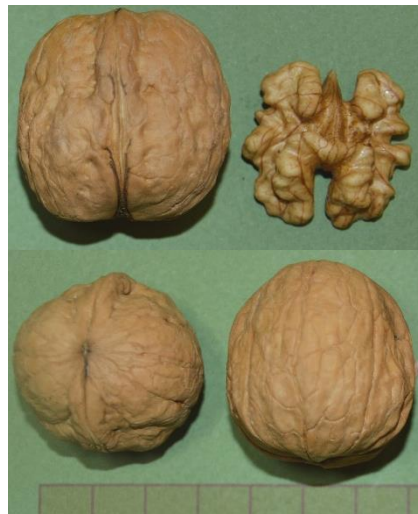
G-139 (Geisenheimska selekcija št. 139)

Je stara sorta nemškega izvora. Brsti zgodaj do srednje pozno - okrog 20. aprila. Je srednje občutljiva za spomladanske pozebe in črno pegavost orehov ter precej občutljiva za rjavo pegavost in orehovo muho. Drevo je bujne rasti. Rodnost je terminalna, redna in srednja. Opraševalke so sorte Franquette, Fernor in Fernette; delno je tudi samooplodna. Plodovi so srednji do veliki, široko ovalne oblike. Luščina je zelo gladka, svetla, lepega videza. Izplen jedrca je 44-49 %. Jedrce je dobrega okusa in rumenkaste barve. Zori konec septembra do začetka oktobra. Pri nas dobro uspeva na vinogradniških legah in toplejših ter dvignjenih mikrolokacijah.

Adams

Je ameriška sorta. Brsti sredi zadnje dekade aprila. Je malo občutljiva za spomladanski mraz. Za bakterijsko pegavost so občutljivi predvsem plodovi. Občutljivost za rjavo pegavost oreha in orehovo muho je majhna do srednja. Drevo zelo bujno in čokato raste. Rodi tudi na nekaterih lateralnih brstih, zato je rodnost dobra. Opraševalke so sorte Rasna, Ronde de Montignac, Meylannaise in Elit. Plod je velik, okroglasto podolgovat z močnejšim šivom in konico. Luščina je svetla, rahlo razbrazdana, izplen jedrca je 44-47 % in je svetlo rjavkaste barve. Zori v začetku oktobra. Najbolje uspeva na vinogradniških legah, na zgornjih delih pobočij in v Primorju.

Chandler

Je križanec med sorto Pedro in selekcijo UC56-224, vzgojen na kalifornijski univerzi Davis. Odžene v začetku zadnje dekade aprila, zato je občutljiva za pozen spomladanski mraz. Listi so zelo občutljivi za glivično rjavo pegavost, na bujno rastočih mladikah se rad pojavi bakterijski ožig. Občutljivost za orehovo muho je majhna do srednja. Drevo raste srednje bujno. Zarodi zgodaj in obilno rodi, tudi na večini obstranskih brstov. Opraševalke so sorte Fernor, Fernette, Franquette, Meylannaise in Ronde de Montignac. Plod je velik, podolgovat, z lepo, svetlo in gladko luščino. Izplen jedrca je 44-50 %. Jdrce je svetlo in se dobro izlušči. Zori v prvi polovici oktobra. Primerna je za vinogradniške lege in Primorje.

Sava

Je slovenska sorta, avtorice Anite Solar. Kot sejanec neznanega izvora je bila odbrana iz lokalne poulacije Zdole pri Krškem in preizkušena v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Odžene sredi zadnje dekade aprila, dva dni pred sorto Franquette. Je zelo malo občutljiva do odporna na pozne spomladanske pozebe ter malo občutljiva za orehovo črno in rjavo pegavost in tudi za orehovo muho. Drevo je bujne in čokate rasti, ima razprostrt habitus in gosto obraščeno krošnjo. Oprašujejo jo sorte Ronde de Montignac, Meylannaise, Elit in Parisienne. Ima intermediarni tip rodnosti, rodi srednje do obilno in zelo redno. Plod je srednje velik do velik. Po obliki je podolgovato oglat in ima gladko,

rahlo sivkasto svetlo luščino, ki je tesno spojena na šivu. Jedrce je svetlo in se lepo izlušči, izplen jedrca je od 40 do 47 %. Zori konec septembra, v začetku oktobra. Primerna je za vsa pridelovalna območja v Sloveniji.

Krka

Je slovenska sorta, avtorice Anite Solar. Kot sejanec neznanega porekla je bila najdena na domačiji Erjavec v Ivančni gorici in preizkušena v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Odžene do devet dni pred sorto Franquette. Je zelo malo občutljiva za zimski mraz in srednje občutljiva za pozne spomladanske pozebe. Za črno in rjavo pegavost oreha je malo občutljiva, za orehovo muho pa malo do srednje. Raste bujno, drevo je gosto obraščeno, ima rahlo pokončen do razprostrt habitus. Cveti homogamno in se oprahi s svojim cvetnim prahom. Oprašujejo jo tudi sorte G-139, Franquette, Parisienne in Fernette. Ima lateralni tip rodnosti, zgodaj zarodi in obilno ter redno rodi. Plod je majhen do srednje velik, prikupne okroglaste oblike. Ima svetlo, rahlo brazdasto luščino, ki je čvrsto spojena na šivu. Jedrce je svetlo, se zlahka izlušči in ima preko 50 odstotni izplen. Zori konec septembra. Dobro bo uspevala na vinogradniških legah, v Primorju in na zgornjih delih pobočij v celinski Sloveniji.

Rubina

Je slovenskega porekla, avtorice Anite Solar. Pod številko 32 je bila odbrana iz populacije sejancev sorte G-139 in preizkušena v Mariboru, na Poskusnem polju za lupinarje Univerze v Ljubljani. Odžene 7-10 dni pred sorto Franquette. Je zmerno občutljiva za spomladanske pozebe, zimski mraz pa dobro prenaša. Za orehovo črno in rjavo pegavost ter orehovo muho je malo občutljiva. Rast drevesa je srednje bujna, nekoliko pokončna. Ima intermediarni do lateralni tip rodnosti. Rodnost je srednja. Plod je srednje debel do debel, ovalne oblike z gladko, svetlo in dobro spojeno luščino. Posebnost sorte so jedrca atraktivne rubinastordeče barve. Jedrca se dobro izluščijo in imajo 43-47 odstotni izplen. Zori proti koncu septembra. Sorta je zanimiva kot kulinarčna posebnost. V segmentu rdečeplojnih orehov bo

zamenjala nemško selekcijo G-1239, ki smo jo doslej razmnoževali v Sloveniji in odžene 10 do 14 dni pred Rubino. Sadimo jo na bolj zavetne mikrolokacije ali na vinogradniške lege ter v Primorje.

Ferjean

Je francoskega porekla, križanka med sortama Grosvert in Lara, avtorja Erica Germaina. Odžene srednje pozno do pozno, 4-6 dni pred sorto Franquette. Je malo občutljiva za spomladanski mraz. Občutljivost za bakterijsko črno pegavost in orehovo muho je majhna, za rjavo pegavost oreha pa srednja. Rast dreves je srednje bujna, ima lateralni tip rodnosti. Zarodi zgodaj ter dobro in redno rodi. Opraševalke so sorte Elit, Parisienne in Fernette. Plod je droben do srednje debel, okroglaste oblike z gladko luščino in izraženim šivom. Jedrce je svetlo, se dobro loči od luščine in jedrnih pregrad. Izplen jedrca je 44-47 %. Zori v začetku oktobra. Primerna je za vsa pridelovalna območja v Sloveniji.

LESKA

Corylus avellana

Pri uvajanju novih sort leske dajemo poudarek čim večjemu pridelku, dobrim tehnološkim lastnostim (predvsem izpadanju zrelih lešnikov iz zelene ovojnice), kakovosti plodov ter majhni občutljivost za lešnikarja in bakterijske bolezni. V skupini A so sorte, ki jih priporočamo povsod po Sloveniji za tržno pridelavo lešnikov. V skupini B, pa so sorte, ki jih sadimo kot izbrane oprashaľvalke sort iz prve skupine ali sorte, ki jih je potrebno še dodatno preizkusiti v proizvodnih nasadih. To skupino smo dopolnili s francosko sorto Feriale.

SORTE

Seznam A

TONDA DI GIFFONI

ISTRSKA DOLGOPLODNA LESKA

ENNIS

DARIA

MERVEILLE DE BOLLWILLER

Tonda di Giffoni

Izvira iz osrednje Italije. Raste bujno, v mladosti nekoliko pokončno, kasneje se krošnja lepo razpre. Gojimo jo lahko kot grm, zelo dobro se obnese tudi v drevesni gojitveni obliki. Zarodi zgodaj, rodi dobro in redno. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je zelo malo občutljiva. Cveti in brsti zgodaj. Dobro jo oprashaľujejo sorte Tonda gentile Romana, Pauetet in Nocchione, delno tudi Fertile de Coutard in Segorbe. Izpadanje zrelih lešnikov iz zelene ovojnice je srednje do popolno. Plod je srednje debel, kalibra 17-22 mm, okrogel z izrazito vzdolžno brazdo. Luščina je tanka, lepo rjava z vzdolžnimi svetlejšimi prižami. Jedrce je okroglasto srčasto s srednje kompaktno povrhnjico (testo), ki se pri praženju popolnoma odluščí. Izplen jedrca je 44-48 %. Zori v začetku septembra.

Istrska dolgoplodna leska (Istrska debeloplodna leska)

Izvira iz hrvaške Istre in je dobro udomačena v Sloveniji. Raste srednje bujno do bujno in ima značilen razprt, rahlo povešav habitus. Največkrat jo gojimo kot grm. Rodi zelo obilno. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je malo občutljiva. Cveti in brsti srednje zgodaj. Opraševalke so Rimska, Halska, Istrska okrogloplodna in Landsberška dolgoplodna leska. Plod je velik in podolgovat, kalibra 20-24 mm. Ob zrelosti ne izpade iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, privlačne lešnikove barve. Jedrce je podolgovato s poudarjeno konico in tanko ter gladko testo, ki pri praženju v celoti odstopi. Izplen jedrca je 39-43 %. Zori v drugi polovici septembra. Spada med namizne sorte.

Ennis

Je ameriška sorta. Raste šibko do srednje bujno, razvije gosto krošnjo. Lepo uspeva tako v grmasti kot drevesni gojitveni obliki. Rodi dobro in redno. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je malo občutljiva. Cveti in brsti pozno. Opraševalke so sorte Butler, Pauetet, Cosford, Merveille de Bollwiller in Corabel. Plod je velik, kalibra 20-24 mm, ovalno okrogle oblike. Ko dozori, skoraj vedno izpade iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, prikupnega videza, svetle lešnikove barve s temnejšimi vzdolžnimi prižami in svetleča. Jedrce je ovalno zašiljeno z mestoma debelejšo a gladko testo, ki se pri praženju slabše odlušči. Izplen jedrca je 43-45 %. Zori sredi septembra.

Ena najboljših namiznih sort.

Daria (E-104)

Je italijanska sorta, vzgojena na torinski univerzi s križanjem sort Tonda gentile delle Langhe in Cosford. Raste srednje bujno in srednje pokončno, v obliki grma ali drevesa. Rodi zelo dobro. Je precej občutljiva za leskovo brstno pršico in dokaj odporna proti lešnikarju. Cveti in brsti srednje zgodaj. Oprašujeta jo sorti Istrska dolgoplodna leska in Pauetet. Plod je srednje velik, kalibra 16-20 mm, okrogle in zelo izenačene oblike. Ko je zrel, vedno izpade iz zelene ovojnice. Tudi jedrce je okroglasto in ima tanko in gladko testo. Izplen jedrca je okrog 48-52 %. Zori konec avgusta do začetka septembra.

Marveille de Bollwiller = Halska leska

Je neznanega, morda francoskega morda nemškega izvora. V Ameriki je poznana pod imenom Hall's Giant, v Nemčiji pa kot Hallesche Riesen in Wunder aus Bollwiller. Pri nas jo že desetletja gojimo pod imenom Halska leska. Raste zelo bujno in pokončno. Gojimo jo lahko kot grm ali drevo. Rodnost je srednja. Odporna je proti leskovi brstni pršici in srednje občutljiva za lešnikarja. Cveti in brsti pozno. Najpogosteje jo sadimo kot oprafevalko Istrske dolgoplodne leske in številnih drugih sort. Če jo sadimo kot vodilno sorto, jo kombiniramo z oprafevalkami, kot so Butler, Ennis, Segorbe, Pauetet, Fertile de Coutard in Cosford. Plod je velik, kalibra 18-24 mm, značilne stožčaste, rahlo podolgovate oblike. Izpadanje iz zelene ovojnice je srednje. Luščina je debelejša, svetlorjave do rdečkaste barve. Jedrce je podolgovato, rahlo zašiljeno. Ima tanko, mestoma odebeljeno testo, ki popolnoma odstopi ob praženju. Izplen jedrca je 38-40 %. Zori v drugi dekadi septembra. Spada med namizne sorte.

Seznam B

ISTRSKA OKROGLOPLODNA LESKA

FERTILE DE COUTARD

FERCORIL-CORABEL®

GUNSLEBERT

BUTLER

RICCIA DI TALANICO

LEWIS

CLARK

TONDA PACIFICA®

TORINO ŠT. 119

SEGORBE

TONDA GENTILE ROMANA

TONDA GENTILE DELLE LANGHE

NEGRET

PAUETET

FERIALE®

Istrska okrogloplodna leska

Izvira iz hrvaške Istre. Je srednje bujne do bujne rasti, Rodnost je srednja. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico ni posebno občutljiva. Omenjamo jo samo kot dobro opraševalko za Istrsko dolgoplodno lesko. Plod je srednje velik do velik, kalibra 18-20 mm, okroglaste oblike. Izpadanje zrelih lešnikov iz ovojnice je srednje. Luščina je srednje debela, prikupne temnejše lešnikove barve z rahlimi prižami. Jedrce je okroglasto s tanko testo. Izplen jedrca je 42-45 %. Zori konec avgusta, v začetku septembra.

Fertile de Coutard (Barcelona, Castanyera)

Poreklo ni povsem znano: morda je francoska sorta, morda ameriška, odbrana iz neke španske populacije. Zelo bujno raste in obilno rodi. Gojimo jo kot grm ali drevo. Je nekoliko bolj občutljiva za lešnikarja in malo za leskovo brstno pršico. Cveti in brsti zgodaj. Opraševalke so sorte Gunslebert, Merveille de Bollwiller, Segorbe, Negret, Pauetet in Corabel. Plod je velik, kalibra 19-25 mm, široko okroglast. Luščina je razmeroma debela, temno kostanjeve barve in brez leska. Izpadanje zrelih lešnikov iz zelene ovojnice je skoraj popolno. Jedrce je okroglo konične oblike s tanko in temno testo, ki se srednje dobro lušči po praženju. Izplen jedrca je 42-46 %. Zori sredi septembra.

Corabel (Fercoril-Corabel)®

Je naravni sejanec sorte Fertile de Coutard, francoskega izvora. Raste zelo bujno in precej pokončno, oblikuje lepo drevo ali tudi grmasto krošnjo. Rodi srednje do obilno. Je dokaj odporna proti leskovi brstni pršici in srednje občutljiva za lešnikarja. Cveti in brsti zelo pozno. Najbolje jo oprašuje sorta Merveille de Bollwiller, delno tudi sorti Pauetet in Fertile de Coutard. Plod je zelo velik, kalibra 18-24 mm, okroglaste oblike in atraktivnega izgleda. Ko je zrel, izpade iz zelene ovojnice. Luščina je lepe temno rdečkastorjave barve z rahlimi prižami. Jedrca so okroglasta s srednje kompaktno testo, ki se srednje dobro praži. Izplen jedrca je do 43-48 %. Zori v drugi dekadi septembra.

Gunslebert (Gunslebenska leska)

Je neznanega, verjetno nemškega porekla. Raste zelo bujno, robustno in dobro rodi. Je precej občutljiva za lešnikarja in malo za leskovo brstno pršico. Cveti in brsti pozno. Oprašuje jo sorta Cosford, sama je dobra opraševalka številnim drugim sortam. Plod je srednje velik, kalibra 16-20 mm, podolgovate oblike z rahlimi vzdolžnimi brazdami. Ko je zrel, lepo izpade iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, svetlo rjava in svetleča s prižami. Jedrce je podolgovato z dokaj kompaktno testo, ki se srednje dobro praži. Izplen jedrca je 42-45 %. Zori sredi septembra.

Butler

Je neznanega porekla. Prvi so jo začeli gojiti v Oregonu, ZDA, od koder se je razširila v Evropo. Raste zelo bujno. Gojimo jo kot grm ali drevo pokončnega habitusa. Rodi redno in obilno. Za leskovo brstno pršico je precej občutljiva, za lešnikarja pa zelo. Cveti in brsti zelo pozno. Oprašujejo jo sorte Fertile de Coutard, Puetet, Merveille de Bollwiller, Ennis in Segorbe. Plod je velik, kalibra 19-22 mm, valjaste oblike, privlačnega videza. Ko je zrel, lepo izpade iz zelene ovojnice. Luščina je svetleče temno rjave, rahlo rdečkaste barve. Jedrce je podolgovato oglato z dokaj kompaktno testo, ki po praženju skoraj v celoti ostane na jedrcu. Izplen jedrca je do 43-47 %. Zori v prvi polovici septembra.

Riccia di Talanico (Riccia di Roccarainola)

Izvira iz Italije. Raste bujno, Oblikujemo jo kot grm, dobro uspeva tudi v drevesni gojitveni obliki. Zaradi zgodaj in obilno rodi. Za lešnikarja je malo občutljiva in skoraj odporna proti leskovi brstni pršici. Cveti in brsti srednje do pozno. Opraševalke so sorte Tonda gentile Romana, Negret in Campanica. Plod je srednje debel, okroglo ovalne oblike s tanko luščino svetlo lešnikove barve. Izpadanje zrelih lešnikov iz ovojnice je zelo dobro. Jedrce je okroglasto in ima tanko testo, ki pri praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je 48-51 %. Zori v prvi dekadi septembra.

Lewis (OSU243.002)

Je križanka med OSU17.028 (Barcelona x Tombul Ghiaghli) in Willamette, vzgojena na Univerzi Oregon, ZDA, kjer jo vedno gojijo kot drevo na srednje visokem deblu. Raste srednje bujno, zarodi zgodaj in dobro rodi. Je malo občutljiva za lešnikarja in nekoliko bolj za leskovo brstno pršico. Cveti in ozeleni srednje pozno. Priporočeni oprasovalni sorti sta Tonda di Giffoni in Halska leska. Plod je okroglast, srednje velik do velik, kalibra 18-22 mm, izenačen po obliki. Ob zrelosti vedno izpade iz zelene ovojnice. Luščina je nekoliko rdečkastorjava, rahlo prižasta, s sivim poprhom na konici. Jedrce je okroglo, izenačene oblike in ima tanko testo, ki pri praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je 45-50%. Zori sredi septembra.

Clark (OSU276.142)

Je križanka med sortama Tombul Ghiaghli in Willamette, vzgojena na Univerzi v Oregonu. Rast je šibkejša do srednje bujna. Običajno jo gojijo v obliki kotlaste krošnje na srednje visokem deblu. Zarodi zgodaj, rodi obilno. Je skoraj neobčutljiva za lešnikarja in zelo malo za leskovo brstno pršico. Cveti in brsti srednje pozno. Oprasujejo jo Halska leska, Istrska dolgoplodna leska, Negret in Pauetet. Plodovi so okrogli, izenačeni po obliki, drobnejši do srednje debeli, kalibra 16-18 mm. Ko dozorijo, stoodstotno izpadejo iz zelene ovojnice. Luščina je rjavorumenkasta z rahlim sivim poprhom na konici. Jedrce je okroglo, s tanko in gladko testo, ki pri praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je 48-52%. Dozori v prvi polovici septembra.

Tonda Pacifica® (OSU 228.084)

Kot križanka med Tonda gentile delle Langhe in OSU 23.024 izvira iz žlahtniteljskega programa Univerze Oregon, ZDA. Raste srednje bujno in razvije širok, nizek grm ali drevo. Rodnost je zelo dobra. Cveti zgodaj, brsti srednje zgodaj. Priporočene opraševalne sorte so Segorbe, Halska leska, Pauetet in Negret. Razvije veliko moških socvetij, zaradi česar je tudi sama dobra opraševalka. Plod je srednje velik, kalibra 17-19 mm, pravilne okroglaste oblike. Luščina je tanka, svetlo rjava do rahlo rumenkasta z nežnimi temnejšimi prižami. Jedrce je okroglo z nekoliko debelejšo testo, ki se srednje dobro odluči pri praženju. Izplen jedrca je 46 %. Zori v drugi dekadi septembra.

Torino št. 119

Je križanka med sortama Tonda gentile delle Langhe in Cosford z Univerze Torino v Italiji. Bujno raste, gojimo jo lahko kot grm ali tudi drevo. Rodi zelo dobro. Je malo občutljiva za leskovo brstno pršico in srednje za lešnikarja. Cveti in brsti srednje zgodaj. Oprašujejo jo sorte Tonda gentile Romana, Negret, Pauetet in Fertile de Coutard. Plod je okrogel in drobnejši do srednje velik, kalibra 16-18 mm. Ko je zrel, vedno izpade iz zelene ovojnice. Okroglo jedrce ima tanko testo, ki se odlično praži. Izplen jedrca je 48-50 %. Zori v prvi dekadi septembra.

Segorbe

Je najverjetneje španskega izvora. Raste zelo bujno, pokončno, dobro uspeva v obliki drevesa, pa tudi grma. Zgodaj zarodi in dobro rodi. Za lešnikarja je malo občutljiva in nekoliko bolj za leskovo brstno pršico. Cveti in brsti pozno. Opraševalke so sorte Fertile de Coutard, Tonda di Giffoni, Butler, Ennis, Merveille de Bollwiller, Pauetet in Corabel. Plod je drobnejši do srednje debel, kalibra 14-19 mm, okroglasto podolgovate oblike. Zreli lešniki lepo popadajo iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, svetlo rjava in svetleča. Jedrce je okroglasto ovalno s tanko testo, ki se pri praženju odluči. Izplen jedrca je do 40-45 %. Zori sredi septembra.

Tonda Gentile Romana (Tonda Gentile di Viterbo)

Je stara italijanska sorta. Raste srednje bujno, nekoliko razprostrto. Gojimo jo kot grm ali drevo. Rodi dobro in redno. Je malo občutljiva za lešnikarja in skoraj odporna proti leskovi brstni pršici. Cveti in brsti srednje pozno. Opraševalke so sorte Tonda di Giffoni, Riccia di Talanica in Mortarella. Plod je droben do srednje debel, kalibra 14-18 mm, okrogle oblike. Izpadanje zrelih plodov iz zelene ovojnice je popolno. Luščina je tanka, kostanjeve barve z rahlimi vzdolžnimi progami. Jedrce je okroglo s tanko testo, ki se slabše praži. Izplen jedrca je 44-47 %. Zori v začetku septembra.

Tonda Gentile Delle Langhe

Je stara severnoitalijanska sorta. Raste srednje bujno. Dobro uspeva kot grm, pa tudi kot nekoliko pokončno drevo. Rodnost je povprečna, plodovi pa zelo kakovostni in cenjeni v slaščičarski industriji. Je precej občutljiva za leskovo brstno pršico in dokaj odporna proti lešnikarju. Cveti in brsti zelo zgodaj. Oprašujeta jo sorti Cosford in Negret. Plod je drobnejši do srednje debel, kalibra 14-20 mm in skoraj pravilne okrogle oblike. Ko je zrel, izpade iz zelene ovojnice. Luščina je tanka, bleščeče svetlo rjave barve. Jedrce je okroglo s tanko testo, ki se pri praženju popolnoma odlušči. Izplen jedrca je 44-47 %. Zori že konec avgusta.

(Tonda Gentile del Piemonte, Piemontska leska)

Negret

Je stara sorta španskega izvora. Raste šibko do srednje bujno in dobro rodi. Gojimo jo v obliki drevesa, normalno uspeva tudi kot grm. Za lešnikarja je srednje občutljiva in precej odporna proti leskovi brstni pršici. Cveti in brsti srednje zgodaj. Opraševalke so sorte Tonda di Giffoni, Gunslebert, Fertile de Coutard in Segorbe. Plod je drobnejši, kalibra 13-18 mm, rahlo podolgovat. Ko je zrel, skoraj vedno izpade iz zelene ovojnice. Luščina je srednje debela, temnejša z vzdolžnimi prižami in sivkasto konico. Jedrce je okroglasto ovalno s srednje kompaktno testo, ki ob praženju lepo odstopi. Izplen jedrca je do 45-47 %. Zori v drugi dekadi septembra.

Pauetet

Je naravni sejanec španskega izvora. Raste nekoliko pokončno in zelo bujno. Običajno jo oblikujemo v lepo drevesno krošnjo, dobro raste in rodi tudi kot grm. Rodi redno in zelo dobro. Je malo občutljiva za leskovo brstno pršico in srednje za lešnikarja. Cveti in brsti srednje zgodaj. Opraševalke so sorte Segorbe, Tonda di Giffoni, Butler, Ennis, Merveille de Bollwiller in Corabel. Plod je droben, kalibra 13-17 mm, okroglasto podolgovate oblike. Izpadanje zrelih plodov iz zelene ovojnice je popolno. Luščina je privlačne temno rjave barve z izraziti sivim poprhom na konici. Jedrce je okroglo s temno, kompaktno testo, ki se odlično praži. Izplen jedrca je 46-50 %. Zori v prvi dekadi septembra.

Feriale®

Je francoskega sorta. Vzgojil jo je Eric Germain na INRA Bordeaux, s križanjem sort Imperial de Trebizonde in Butler. Raste bujno in ima rahlo pokončen habitus. V Franciji jo gojijo v obliki drevesa na srednje visokem deblu. Normalno uspeva tudi v obliki grma. Zarodi zgodaj in obilno rodi. Za lešnikarja in leskovo brstno pršico je malo občutljiva. Cveti srednje pozno, olista srednje do pozno. Oprašuje jo Tonda di Giffoni, delno tudi Istrska dolgoplodna leska. Plod je velik, kalibra 19-24 mm, okroglaste, nekoliko sploščene oblike. Ima temnejšo rdečkastorjavo luščino z rahlimi prižami. Jedrce je okroglasto, z gladko testo, ki lepo odstopa pri praženju. Izplen jedrca je 42 do 45 %. Zori v začetku septembra.

KOSTANJ

Castanea x sativa

Pri kostanju želimo sorte tipa maron, z velikimi in kakovostnimi plodovi, dobro rodnostjo ter čim manjšo občutljivostjo za kostanjevega raka in kostanjevo šiškario. V skupini A so sorte, ki so dale najboljše rezultate v dolgoletnem preizkušanju in jih priporočamo za sajenje v nasade in vrtove, v skupini B pa tiste, ki so manj razširjene in jih pri nas razmnožujemo v zelo omejenem obsegu. V nobeni skupini nismo uvedli sprememb.

SORTE

Seznam A

MARSOL

MARAVAL

BOUCHE DE BETIZAC

PRECOCE MIGOULE

MARIGOULE

Marsol

Je naravni križanec med evropskim in japonskim kostanjem (*Castanea sativa* x *Castanea crenata*). Drevo je bilo najdeno v francoskem departmaju Ardeche, dokončno so ga odbrali na inštitutu INRA. Raste zelo bujno, precej pokončno in se razmeroma redko obršča. Je manj občutljiv za kostanjevega raka in črnilavko, odporen proti spomladanskemu in jesenskem mrazu ter zelo občutljiv za kostanjevo šiškario. Cveti zgodaj. Oprašujejo ga sorte Precoce Migoule, Bournette in Marigoule. Zarodi zgodaj in srednje ter redno rodi. V ježici sta največkrat dva normalno razvita plodova, ki sta okroglasto trikotne oblike in svetleče rdečkasto rjave barve. Povprečna teža plodov je 13 - 15 g (80 - 67 plodov v kg). Plodovi so v glavnem monoembrionalni z majhno stopnjo zajedanja semenskega ovoja (teste) v jedro. Zorijo v začetku oktobra.

Maraval

Je naravni hibrid evropskega in japonskega kostanja z območja Lalevade d'Ardeche v Franciji. Drevo je šibkejše do srednje bujne, rahlo razprte rasti. Je občutljiv za kostanjevega raka, odporen proti spomladanskemu mrazu, dokaj odporen proti črnilavki in srednje občutljiv za kostanjevo šiškaričo. Cveti srednje zgodaj. Oprašujeta ga sorti Precoce Migoule in Marigoule. Rodnost je srednja. V ježici sta eden ali dva normalno razvita ploda, redkeje trije. Plod je zelo velik, v povprečju tehta 15 - 17 g (67 - 59 plodov v kg). Je široko eliptično trikotne oblike, svetleče, temno rjavo rdečkaste barve z rahlimi prižami. Najmanj 95 % plodov je monoembrionalnih. Testa se zelo šibko zajeda v jedro. Zori v drugi dekadi oktobra.

Bouche de Betizac

Je francoski križanec med sorto Bouche Rouge (*C. sativa*) in japonskim kostanjem (*C. crenata*, CA04), vzgojen na inštitutu INRA Malemort-sur-Corrèze. Raste bujno, v mladosti dokaj pokončno, kasneje se krošnja razpre. Je občutljiv za spomladanske pozebe. Občutljivost za kostanjevega raka je manjša, proti kostanjevi šiškariči je odporen. Brsti in cveti razmeroma zgodaj. Opraševalke so sorte Précoce Migoule, Maraval in Marsol. Zarodi zgodaj, rodi zelo dobro in redno. Običajno razvije dva normalna ploda v ježici. Plod je zelo velik, ploščat, široko eliptične oblike, z velikim hilumom, v povprečju težak okrog 16 g (60-65 plodov v kg). Lupina je privlačne temno rdečkasto kostanjeve barve. Povrhnjica se zelo šibko zajeda v jedro. Monoembrionalnih je 80 - 90 % plodov. Zorijo konec septembra.

Precoce Migoule

Je naravni hibrid med evropskim in japonskim kostanjem. Z metodo pozitivne množične selekcije so ga našli v departmaju Corrèze v Franciji. Drevo je srednje do šibke rasti, pokončnega habitusa in redko obraščeno. Rodi dobro do zelo dobro. Je srednje občutljiv za kostanjevega raka in kostanjevo šiškario. Brsti zgodaj, cveti srednje zgodaj. Oprašujejo ga sorte Maraval, Marigoule in Marsol. Sam je dober opraševalec številnih sort. V ježici so dva do trije normalno razviti plodovi. Plod je velik, trikotno eliptične oblike, svetlo mahagonijeve barve, težak 12 – 15, največ 18 g (65-80 plodov v kg). Zajedanje teste v jedro je srednje, sicer pa je notranja kakovost plodov nekoliko slabša, saj je lahko do 40 % plodov polioembrionalnih. Zoriijo konec septembra.

Marigoule

Je francoska sorta, nastala z naravnim križanjem med evropskim in japonskim kostanjem. Našli so ga v nasadu Migoule na območju departmaja Corrèze, od tod tudi ime (Marron iz Migoula). Na globokih, z organsko snovjo bogatih tleh drevo bujno raste, ima rahlo pokončen habitus in je srednje gosto obraščeno. Je malo občutljivo za kostanjevega raka in srednje za kostanjevo šiškario. Dobro prenaša zimski mrz. Brsti in cveti srednje do pozno. Oprašujejo jo sorte Precoce Migoule, Maraval in Marsol. Rodnost je dobra. V ježici so dva do trije normalno razviti plodovi z značilnostmi marona: težki so od 15 do 18 g (55-67 plodov v kg), po obliki široko eliptični z dolgim in širokim hilumom. Lupina je temno mahagonijeve barve in se sveti. Testa se zelo šibko zajeda v jedro, ki je ponavadi monoembrionalno. Zori v začetku oktobra.

Seznam B

SOBOTA

GARRONE ROSSO

COLOSSAL

Sobota

Slovenska selekcija kostanja. Iz avtohtone populacije v kraju Panovci v Prekmurju sta jo odbrala Aleksander Šiftar in Anita Solar. Mlado drevo raste počasi in dokaj šibko. Kasneje se rast okrepi. Krošnja je gosto razraščena, z močnimi ogrodnimi in primarnimi vejami ter kratkimi in čokatimi enoletnimi rodnimi poganjki. Zarodi nekoliko kasneje kot znani evrojaponski križanci. Brsti in cveti razmeroma pozno. Za opraševanje sadimo sorto Precoce Migoule. Rodnost je srednja. V ježici se razvijejo dva do trije normalni plodovi, ki ob zrelosti lepo izgledajo. Plod je široko eliptične oblike z ozkim in dolgim hilumom. Spada med srednje debele kostanje: v 1 kg je od 90 do 103 plodov. Lupina je privlačne, skoraj črne do mahagonijeve barve s še temnejšimi prižami. Jedro je monoembrionalno, penetracija episperma je srednja. Zori v prvi polovici oktobra.

Garrone Rosso

Stara italijanska sorta iz okolice Cunea v pokrajini Piemonte na SZ Italije. Pripada vrsti navadnega ali evropskega kostanja. Drevo je srednje bujne rasti. Krošnja je srednje gosto obraščena, lepe ovalno oglate oblike z dokaj pokončnimi ogrodnimi vejami ter položnejšimi stranskimi vejami. Oprašujejo jo sorti Marsol in Precoce Migoule. Zarodi zgodaj in srednje do dobro rodi. V ježici se običajno razvijejo dva do trije normalni plodovi. So srednje debeli: v 1 kg je od 76 do 94 kostanjev. Po obliki so transverzalno eliptični in imajo dolg in ozek hilum. Barva lupine je temno do rdečkasto rjava z zelo rahlo izraženimi vzdolžnimi prižami. Jedro je monoembrionalno. Testa je tanka in se zelo malo zajeda v jedro. Plodovi zorijo sredi oktobra, skoncentrirano, zreli kostanji lepo popadajo iz ježic.

Colossal

Evrojaponski križanec, vzgojen na začetku 20. stoletja v Kaliforniji, ZDA. Avtor F. Gillet. Raste srednje bujno. Habitus je rahlo razprostrt, poganjki gosto obraščeni. Rodni sta lahko več kot dve tretjini enoletnih poganjkov, zato je rodnost dobra. Je srednje občutljiv za kostanjevega raka in kostanjevo šiškario. Cveti in brsti razmeroma zgodaj. Za dobro opravevanje ga sadimo skupaj s sortami Precoce Migoule, Marsol ali Marigoule. V ježici so dva do trije normalno razviti plodovi, ki ob zrelosti lepo izpadejo. Težki so od 14 do 16 g in imajo vsaj 62-71 plodov v kg. Plodovi so široko ovalne do okroglaste oblike. Lupina je rdečkastorjava z rahlimi prižami. Jedro je zelo redko zgrajeno iz dveh embrijev. Povrhnjica je nekoliko debelejša, a se zelo šibko zajeda v jedro. Zori zgodaj, konec septembra.

MANDELJ

Prunus dulcis

Pri mandlju so najbolj zaželene avtofertilne sorte, ki jih lahko sadimo kot samostojna drevesa. Pomembni so še dobra rodnost in kakovostni plodovi s tanko luščino in visokim izplenom jedrc. Ker mandlja v Sloveniji že nekaj desetletij ne preizkušamo, smo v skupino A sadnega izbora vključili šest tujih sort, ki imajo po podatkih iz literature posamezne ciljne lastnosti.

SORTE

Seznam A

SUPERNOVA

TUONO

CRISTOMORTO

FERRAGNES

NONPAREIL

TEXAS

Supernova

Je italijanskega izvora in prihaja z Inštituta za sadjarstvo v Rimu. Je tip stare italijanske sorte Fascionello, za katero novejša raziskava kažejo, da gre za sorto Tuono. Supernova je avtofertilna, dobro rodna sorta. Cveti srednje pozno, oprášujeta jo tudi sorti Feragello in Shahrood. Zori v prvi dekadi septembra. Plod je velik (3,6 g), mandljaste oblike s trdo luščino, v kateri je do 15 % dvojnih jedrc. Izplen jedrca je okrog 35 %.

Tuono

Je stara italijanska sorta neznanih staršev. Raste zelo bujno, razprostrto. Cveti pozno. Sodi med avtofertilne sorte. Dobro jo oprášujeta tudi sorti Ferragnes in Texas. Rodi v grozdih, obilno. Zori srednje zgodaj, v prvi dekadi septembra. Plod je velik (3,8 g), rahlo okroglaste, mandljaste oblike. Jedrca so nagubana, njihov izplen je 41 odstotni. V svetlo rjavi luščini, ki je zelo trda, je od 25-35 % dvojnih jedrc.

Cristomorto

Je stara italijanska sorta iz pokrajine Puglia. Sodi med avtosterilne sorte z zelo dobro rodnostjo. Raste bujno, nekoliko pokončno. Cveti pozno in prenese tudi nižje temperature med cvetenjem. Dobro jo oprašuje sorta Texas. Rodi zelo dobro. Zori sredi septembra. Plod je zelo velik (4,5 g). Ima podolgovato mandljasto obliko in poltrdo luščino. Izplen jedrca je do 36 %. V luščini je lahko 20-25 % dvojnih jedrc.

Ferragnes

Je francoska križanka med sortama Cristomorto in Ai, vzgojena na inštitutu INRA La Grand Ferrade, avtorja C. Grassellya. Raste srednje bujno, cveti pozno. Je avtosterilna. Dobro jo oprašujejo sorte Texas, Tuono in Cristomorto. Rodnost je obilna. Zori v 2. dekadi septembra. Plod je velik (3,5 g), pravilne mandljaste oblike. Luščina je svetla in zelo trda. Kakovostno jedrce predstavlja do 41 % teže celega ploda. Dvojnih jedrc nima.

Nonpareil

Je ameriška sorta neznanega izvora, vzgojena v Kaliforniji. Raste bujno. Cveti srednje pozno in je avtosterilna. Dobro jo oprašuje stara francoska sorta Ne plus ultra, pa tudi španska sorta Marcona. Rodi srednje obilno. Zori sredi septembra. Plodovi so drobnejši do srednje debeli (2 - 3 g), pravilne mandljaste oblike. Luščina je mehka in vsebuje samo do 2 % dvojnih jedrc. Jedrce je sladkasto in ima do 50 do 65 odstotni izplen.

Texas (Mission)

Je ameriškega izvora. Vzgojena je bila v Kaliforniji, verjetno iz francoske sorte Languedoc. Raste bujno in pokončno. Cveti pozno in je avtosterilna. Dobro jo oprašujejo sorte Nonpareil, Tuono in Cristomorto. Rodnost je srednja do dobra. Zori konec septembra. Plod je srednji do velik (do 3 g), okroglasto mandljaste oblike. Luščina je svetlo rjava, poltrda in ima do 39 % dvojnih jedrc. Jedrce je veliko, nagubano, s 50 odstotnim izplenom.

OLJKA

Olea europaea

Oljka je sredozemsko drevo, ki v Sloveniji uspeva le na območju, do koder sega vpliv morja, saj ne prenese nizkih zimskih temperatur. Kljub omejenim možnostim širjenja je v Sloveniji med sadnimi vrstami na drugem mestu po številu hektarjev (približno 2.300 ha).

Oljka je drevo z izredno sposobnostjo obnavljanja in močno gensko stabilnostjo, zato so se do danes ohranile številne stare sorte, sortiment pa se ne spreminja veliko. Prisotni so številni sinonimi in homonimi, kar otežuje ločevanje in identifikacijo sort. V Sloveniji se je sortna struktura v 20. stoletju močno spremenila.

Zaradi skrajne severne lege pozebe močno zaznamujejo razvoj oljkarstva v Sloveniji. Pred pozebo 1956 je bila v Sloveniji najbolj razširjena sorta Črnica, zatem pa Istrska belica. Precej slabše so bile zastopane druge sorte - Drobnica, Buga in ostale. Tik pred pozebo so nastali prvi večji nasadi z večinoma toskanskimi sortami. Nekatere med njimi (npr. Leccino) so se v naslednjem obdobju močno razširile na našem območju. Črnica se je po pozebi izkazala kot bolj občutljiva, Istrska belica pa kot manj občutljiva sorta z dobro in redno rodnostjo, zato so večino Črnic precepili z Istrsko belico. Po pozebi 1985 leta se je začela intenzivna obnova in sajenje oljčnikov, kjer je bila glavna sorta Istrska belica, takoj za njo pa Leccino, domače sorte so bile zanemarjene. V zadnjem obdobju dajemo ponovno večji poudarek domačim sortam, kljub vsemu pa je po ocenah v Sloveniji daleč najbolj zastopana sorta Istrska belica (65%).

SORTE

Seznam A

ISTRSKA BELICA

LECCINO

MAURINO

Namen

olje

olje

olje

Istrska belica

Njenega izvora ne poznamo. Zanj je značilna pokončna in metlasta rast ter nekoliko kasnejši vstop v rodnost. V primerno negovanih nasadih dobro in redno rodi, njeni srednje debeli plodovi pa imajo visoko vsebnost olja in so ob obiranju običajno svetlo zelene barve. Po času dozorevanja jo razvrščamo med pozne sorte. Olje pridobljeno iz te sorte je običajno grenko in pikantno z visoko vsebnostjo biofenolov ter nizko vsebnostjo tokoferolov. Istrska belica dobro prenaša nekoliko nižje temperature, občutljiva pa je na napad oljčne muhe, oljčnega molja in pavje oko (kozavost).

Sinonimi: Belica, Bianchera, Bianca Istriana, Cepljena belica, Plemenita belica, Žlahtna belica

Leccino

Leccino je toskanska sorta. V Sloveniji je druga najbolj zastopana sorta. Rastlina je srednje bujna in široko razraščena, za oploditev pa potrebuje opráševalca (Pendolino, Frantoio). Vstop v rodnost je zgodnejši od Istrske belice, rodnost je dobra in večinoma redna. Srednje debeli plodovi zgodaj dozorevajo, ob obiranju so skoraj v celoti črno obarvani in vsebujejo precej manj olja kot Istrska belica, olje pa je nežnejšega okusa s srednjo vsebnostjo biofenolov in tokoferolov. Sorta Leccino dobro prenaša nizke temperature in vetrove, manj je občutljiva na pavje oko in oljčno muho, bolj pa na sivo oljkovo pegavost in sajavost.

Sinonimi: Leccio, Premice, Silvestrone

Maurino

Tudi ta sorta izvira iz Toskane. Drevo je srednje močne rasti, s povešujočimi se rodnimi vejami in avtosterilnimi cvetovi, zato potrebuje opráševalca (Frantoio, Leccino, Moraiolo, Pendolino), hkrati pa je ta sorta dober opráševalec sort Moraiolo in Pendolino. Sorta je cenjena zaradi zelo hitrega vstopa v rodnost in redne ter dobre rodnosti. Drobni plodovi zelo zgodaj dozorevajo, velikokrat pa že pred popolnim obarvanjem odpadajo. Maurino vsebuje približno enako olja kot sorta Leccino, vsebnost biofenolov in tokoferolov pa je srednja. Sorta je odporna proti pavjemu očesu (kozavost), srednje občutljiva na nizke temperature, občutljiva pa na napad oljčne muhe.

Sinonimi: Razzola, Maurino Lucchese

Seznam B

ARBEQUINA

ASCOLANA TENERA

BUGA

CIPRESSINO

CORATINA

ČRNICA

FRANTOIO

GRIGNAN

ITRANA

LECCIO DEL CORNO

LECCIONE

MATA

MORAIOLO

Namen

olje

namizne

olje

olje

olje

olje

olje

olje

oboje

olje

olje

namizne

olje

OBLICA
PENDOLINO
PICHOLINE
SANTA CATERINA
ŠTORTA

olja
olja
oboje
namizne
namizne

Arbequina

Sorta izhaja iz Katalonije (Španija). V primerjavi z našimi glavnimi sortami je sicer nekoliko bolj občutljiva na nizke temperature. Je šibke rasti in drobnih plodov, ki rastejo v grozdcih, zato jih lahko zelo hitro oberemo. Zaradi šibke rasti je primerna tudi za intenzivne nasade z manjšimi sadilnimi razdaljami. Sorta je delno samooplodna, vendar za dobro rodnost potrebuje opraševalce. Plodovi se pozno obarvajo in dozorevajo neenakomerno. Obiramo jo skupaj z Maurinom. V naših razmerah je vsebnost olja nekoliko nižja, olje pa je nežno, brez grenkobe in pikantnosti. Olje vsebuje srednje vrednosti biofenolov in tokoferov. Arbequina je tolerantna za pavje oko.

Sinonimi: Arbequi, Arbequin, Blancal

Ascolana tenera

Ascolana tenera je stara italijanska avtosterilna sorta namenjena vlaganju. Njeni dobri opraševalci sta med drugim tudi Santa Caterina in Itrana. Rastlina je dokaj bujna, pokončne zbite rasti in preprosta za oblikovanje. Ob primerni agrotehniko zgodaj zarodi, v polni rodnosti pa rodi dobro in redno. Dozorevanje je zgodnje in neenakomerno – obiramo jo, ko je zelenkaste do rumenkaste barve do začetka spreminjanja barve. Prezreli plodovi imajo slabo konsistenco. Plodovi so lahko zelo veliki, poleg tega ima zelo dobro razmerje med mesnatim delom in koščico. Mesnati del plodu je mehek in zelo občutljiv na odtise. Odporna je proti pavjemu očesu, zelo občutljiva pa za napad oljčne muhe.

Sinonimi: Oliva dolce

Buga

Buga je domača sorta, razširjena po vsej v Istri. Z genetskimi analizami smo ugotovili, da obstaja več genotipov te sorte. Buga je v prvih letih počasnejše rasti, v polni rodnosti pa je šibka do srednje bujna, z lepo, gosto krošnjo. Značilna zanjo je izmenična rodnost in zgodnje dozorevanje, vendar neenakomerno. Srednje debeli plodovi se začnejo zgodaj barvati v črno, pogosto se zelo zgodaj nagubajo ne glede na obarvanost. Vsebnost olja v plodovih je nizka, olje pa ima razmeroma visoko vsebnost tokoferolov in biofenolov. Odporna je proti pavjemu očesu, manj občutljiva na napad oljčne muhe ter občutljiva na napad oljčnega molja.

Sinonimi: Boga, Bugi, Bugla, Burla, Buso di Pirano, Buža, Piranska Buga

Cipressino

Cipressino je italijanska sorta, ki jo zaradi svoje izrazito pokončne rasti največkrat uporabljajo za vetrozaščitne pasove v bližini oljčnikov. Sorta je tujeplodna, njeni opraševalci pa so Frantoio, Leccino, Moraiolo in Pendolino. Plodovi so okrogli na daljših pecljih in neenakomerno dozorevajo. V svoji domovini naj bi imela dobro, vendar izmenično rodnost, medtem ko v kolekcijskem nasadu rodnost iz leta v leto precej niha. Vsebnost olja je nekoliko nižja, olje pa ima dokaj visoko vsebnost biofenolov in tokoferolov. Sorta je občutljiva na napad oljčne muhe, malo občutljiva pa na pavje oko.

Sinonimi: Frangivento, Olivo cipressino, Olivo di Pietrafitta, Olivo frangivento

Coratina

Sorta je razširjena v Apuliji (Italija) in je namenjena predelavi v olje. Značilno zanjo je zgodnji začetek rodnosti, ki je običajno visoka in redna. V naših razmerah se z rodnostjo, ki je nekoliko izmenična, ni izkazala. Za dobro oploditev potrebuje opraševalca – v svojem ravnem okolju je to sorta Cellina di Nardò. Plodovi, ki se zelo pozno intenzivno barvajo z baze proti vrhu, so zelo različnih velikosti. Sorta ima precej visoko dobit olja, ki vsebuje veliko biofenolov pa tudi kar precej tokoferolov. Olje je sadežno, grenko in pikantno. Sorta je bolj občutljiva na pavje oko, sajavnost in nizke temperature.

Sinonimi: Cima di Corato, Coratese, La Valente, Olivo a grappoli, Olivo a racemi, Olivo a racimolo, Olivo a raciuppe, ...

Črnica

Črnica je domača sorta. Drevo je srednje bujno do bujno, krošnja razširjena in bolj redka. Tudi pri tej sorti začnejo posamezni plodovi zgodaj dozorevati in se črno barvati, vendar je barvanje neenakomerno. Sorta dokaj pozno stopi v rodnost, rodnost pa je srednja in izmenična. Plodovi so srednje debeli, v zrelosti črne barve. Za olje te sorte je značilna srednja vsebnost tokoferolov in dokaj nizka vsebnost biofenolov. Črnica je za naše razmere nekoliko bolj občutljiva za mraz, vendar se po pozehi zelo dobro in hitro obnavlja. Sorta ni občutljiva na napad oljčne muhe, oljčnega molja in na pavje oko.

Sinonimi: Carbania, Carbonera, Carbogno di Pirano, Istrska črnica, Mora, Nera, Piranska črnica

Frantoio

Frantoio je toskanska sorta. Razširila se je zaradi redne in dobre rodnosti ter kakovosti olja. Drevo je bujne rasti, mladi poganjki so dolgi in povešajoči se. Sorta je samooplodna in dober oprashevalec, kljub temu bolje rodi v mešanih nasadih. Navadno redno in dobro rodi. Dozorevanje je postopno in traja dalj časa. Plodovi vsebujejo več olja od sorte Leccino, olje pa ima višjo vsebnost oleinske kisline ter srednjo vsebnostjo biofenolov in nizko tokoferolov. Na pavje oko in oljčno muho je srednje občutljiva, slabše pa prenaša nizke temperature, vendar se hitro obnavlja. Znana je njena velika občutljivost na oljčnega raka, ki je pogost spremljevalec te sorte.

Sinonimi: Bresa Fina, Comune, Correggiolo, Crognolo, Frantoiano, Gentile, Infrantoio, Laurino, Nostrato, Oliva lunga, Pendaglio, Pignatello, Raggio, Raggiolo, ...

Grignan

Razširjena je v Venetu in Lombardiji (Italija). Namenjena je predelavi v olje. Zanj je značilna počasna rast, krošnja pa je bolj pokončna in redka. To je sorta, ki zgodaj stopi v rodnost, čeprav ne cveti močno. Zaradi avtosterilnosti potrebuje za oploditev oprashevalce. Dobra oprashevalca naj bi bila Pendolino in Leccino. Rodnost je slabša do srednja, a konstantna. Majhni plodovi se zgodaj začnejo barvati, vendar neenakomerno. Po tujih podatkih plodovi vsebujejo veliko olja, medtem ko so v kolekcijskem nasadu vsebovali podpovprečno olja. Vsebnost biofenolov v olju je dobra, tokoferolov pa srednja. Sorta je odločilna neobčutljiva na nizke temperature in pavje oko, občutljiva pa na napad oljčne muhe.

Sinonimi: Bersan, Gargnà, Gargnan, Gargnano, Negrar

Itrana

Razširjena je v Italiji na območju Lacija, uporabljajo pa jo za predelavo v olje in za pripravo namiznih oljk. Značilna zanjo je hitra rast. Krošnja je gosta in dokaj pokončna. V rodnost vstopi srednje hitro, za oploditev pa potrebuje opraševalce (Leccino, Pendolino in Olivastro). Po literaturi je zanjo značilna visoka, vendar alternativna rodnost, po podatkih iz kolekcijskega nasada je rodnost res nekoliko izmenična, vendar bolj povprečna. Nekoliko debelejši plodovi dozorevajo postopno in pozno, dobrim razmerjem med mesnatim delom in koščico. Plodovi imajo nizko do srednjo dobit olja ter povprečno količino biofenolov in tokoferolov. Sorta je tolerantna na nizke temperature in večino bolezni, občutljiva pa na pavje oko in napade oljčne muhe.

Sinonimi: Aitana, Aitanella, Aitanesca, Auliva a acqua, Cicerone, Esperiana, Gaetana, Gitana, Iatanella, Itana, Oliva di Esperia, Oliva di Gaeta, Oliva grossa, Olivacore, Raituna, Reitana, Strano, Tanella, Trana, Velletrana

Leccio del corno

Sorta izvira iz Italije, kjer je bila odbrana zaradi izredne odpornosti na nizke temperature po požehi 1929. Sorta potrebuje opraševalca (Pendolino, Frantoio, Moraiolo). Drevo je bujne rasti, krošnja pa je zbita. Dozorevanje plodov je zelo pozno, običajno je ob obiranju plod še zelen in dolgo ostane na drevesu. Ob primerni rezi je rodnost dobra, prisotna pa je šibka alternanca, kar se je izkazalo tudi v introdukcijsko-kolekcijskem nasadu. Plodovi vsebujejo nekoliko manj olja kot pri sorti Leccino, olje pa vsebuje srednjo količino tokoferolov in višjo biofenolov. Dobro prenaša nizke temperature in je odporna proti pavjemu očesu.

Sinonimi: nima

Leccione

Tudi Leccione je italijanska sorta. Sorta je delno samooplodna, vendar se bolje obnese v mešanih nasadih. Cveti istočasno s sorto Frantoio. Najboljši opraševalec je sorta Morchiaio, medtem ko je s sorto Leccino interinkompatibilna. Drevo je srednje bujno in razširjeno, spoznamo jo lahko po velikih listih. V novejših nasadih se je izkazala z zgodnjim vstopom v rodnost. Rodnost je dobra, vendar delno alternativna. Vsebnost olja je nekoliko nižja, olje pa je sadežno in nekoliko grenko. Sorta vsebuje visoko vrednost tokoferolov in srednjo biofenolov. Odporna je proti nizkim temperaturam in pavjemu očesu.

Mata

Domača sorta Mata je razširjena na območju Slovenske Istre, vendar je bolj redka sorta. Primerna je za vlaganje. Drevo je srednje velikosti, zanjo so značilni dolgi pokončni poganjki. Srednje veliki do veliki plodovi postopno – neenakomerno dozorevajo in zreli plodovi hitro začnejo z odpadanjem. Razmerje med mesnatim delom ploda in koščico je ugodno. Rodnost je razmeroma dobra, vendar plodovi ne vsebujejo veliko olja. Z dosedanjimi analizami smo ugotovili dokaj visoko vsebnost biofenolov in srednjo vsebnost tokoferolov. Sorta Mata je srednje odporna na nizke temperature – med domačimi sortami spada med bolj občutljive.

Moraiolo

Najmočneje je razširjena v srednji Italiji. Je odporna sorta s srednje do šibko rastjo. Drobni plodovi, ki so pogosto v grozdcih in postopno dozorevajo, so namenjeni predelavi v olje. Značilno zanjo je zgodnja začetna rodnost. Za oploditev potrebuje opraševalce (Maurino, Pendolino, ...). Kot razlog za njeno široko razširjenost je navedena dobra rodnost in visoka dobit olja v plodovih. V kolekciji se z rodnostjo ni najbolj izkazala, pa tudi vsebnost olja, ki je cenjeno zaradi sadežnosti in visoke vsebnosti biofenolov, je bila bolj povprečna. Sorta je občutljiva na pavje oko, sajavost, srednje občutljiva na oljčnega raka in nizke temperature, tolerantna na sušo, plitva tla in veter.

Sinonimi: nima

Sinonimi: Matto di Pirano, Piranska Mata

Sinonimi: Anerina, Assisano, Bucino, Carboncella, Cimignolo, Corniolo, Fosco, Migno, Morella, Morellino, Morello, Morichiello, Morina, Morinello, Muragliolo, ...

Oblica

Sorta izhaja iz Hrvaške. Prilagojena je na slabša tla in dobro prenaša nižje temperature, sušo in vetrove. Je delno samooplodna sorta, vendar za boljšo oploditev potrebuje oprasovalca (Ascolana tenera, Drobница, Lastovka, Levantinka, Picholine). Uporabna je za predelavo v olje in za vlaganje. Rodnost je srednja in izrazito alternativna. Dozoreva zgodaj in izrazito neenakomerno. Obarvani plodovi hitro začnejo gniti. Vsebnost olja je nekoliko nižja, olje pa ima srednjo vsebnost biofenolov in nižjo tokoferolov. Sorta je manj odporna na napad oljčne muhe in srednje odporna na napad oljčnega molja in pavje oko. V naših razmerah se je izkazala kot občutljiva na napad oljčne muhe in pavje oko.

Pendolino

Pendolino je toskanska sorta. Pojavlja se povsod kot sorta za oprasovanje sorte 'Leccino' in 'Frantoio'. Sama je avtosterilna in za dobro oploditev potrebuje oprasovalca (Leccino, Moraiolo, Frantoio). Drevo je močne rasti z izrazito povešajočimi tanjšimi rodnimi vejami in dolgimi ozkimi listi. V novejših nasadih se je izkazala kot sorta, ki zgodaj stopi v rodnost. Plodovi se zgodaj obarvajo v črno in dozorevajo v istem času kot 'Leccino'. Rodnost je dobra in redna, po vsebnosti olja pa je podobna sorti Leccino. Olje ima srednjo vsebnost tokoferolov in nizko vsebnost biofenolov. Sorta je občutljiva za pavje oko in sajavost, odporna pa na napade oljčne muhe in oljčnega molja. Nizke temperature sorazmerno dobro prenaša.

Picholine

Sorta izvira iz Francije. Dobro je prilagodljiva na različne pogoje. Drevo je srednje bujno in srednje pokončne rasti. Sorta je delno samooplodna. Po literaturi je znana kot sorta z zgodnjim začetkom rodnosti ter dobro in redno rodnostjo, v kolikor je namakana ali raste v dobrih pogojih. Uporabljamo jo lahko za predelavo v olje in za vlaganje, čemur prilagodimo tudi čas in način obiranja. Plodovi so nekoliko večji, pozno se barvajo in vsebujejo srednjo količino olja z dokaj visoko vsebnostjo biofenolov in srednjo vsebnostjo tokoferolov. Olje pri predelavi težko izločimo. Nizke temperature in sušo sorazmerno dobro prenaša. Odporna je proti pavjemu očesu in občutljiva na oljčnega raka.

Sinonimi: Balunjača, Bračka, Debela, Debela maslina, Debeljuša, Grumača, Krupnica, Krupnica trka, Lumbardeška, Lušinjka, Maslina, Maslina domaća, Maslina obična, Mekura, Orkula, Pitoma, ...

Sinonimi: Piangente, Maurino fiorentino, Olivo Passerino

Sinonimi: Collias, Coyas, Falsa Lucques, Olive de Nîmes, Picholine Languedoc

Santa Caterina

Izhaja iz Toskane (Italija). Namenjena je vlaganju. Drevo je močnejše pokončne rasti. V novih nasadih pozno stopi v rodnost, v polni rodnosti pa naj bi bila rodnost redna in visoka. V naših razmerah je prisotna nekoliko neenakomerna oziroma slabša rodnost. Zaradi delne avtosterilnosti se bolje obnese v mešanih nasadih. Plodovi so veliki in v času obiranja zelene barve. Vsebujejo manjši odstotek olja, mesnati del ploda se težje loči od koščice. Sorta je sorazmerno dobro odporna proti nizkim temperaturam, v naših razmerah pa se je izkazala kot občutljiva za pavje oko.

Sinonimi: Oliva di S. Biagio, Oliva di San Giacomo, Oliva Lucchese, Olivo da indolcire

Štorta

Sorta je že dolgo razširjena na območju Istre, zato jo pojmujejo kot domačo sorto in je naša najpomembnejša sorta za vlaganje. Drevo je dokaj bujno, razširjeno in srednje zbito – bolj redko. Rodnost je večinoma redna in sorazmerno dobra. Zaradi zgodnjega dozorevanja jo za vlaganje običajno obiramo že konec septembra. Plodovi so srednje debeli do debeli, značilne podolgovate oblike in nekoliko asimetrični, podobno kot koščica, ki se zelo hitro loči od mesa. Meso je okusno in primerne konsistence, razen pri pomanjkanju padavin, ko so plodovi drobnejši in precej vlaknati. Olje vsebuje nižjo vrednost biofenolov in srednjo vrednost tokoferolov. Je bolj občutljiva za oljčno muho.

Sinonimi: Ukrivljena, Fažolina, Piranska ukrivljena, Storta di Pirano

KAKI

Diospyros kaki

Sadna vrsta kaki izvira iz vzhodne Azije zato ga poimenujejo tudi vzhodno ali zlato jabolko. V Sloveniji dobro uspeva na Primorskem, v celinskem delu Slovenije je gojenje kakija omejeno na vinogradniške lege, drugod pa so žal težave z dozorevanjem plodov in s pozebami. V nasadu je kaki nezahtevna sadna vrsta, saj skoraj ne potrebuje varstva (nima bolezni in le malo škodljivcev), se prilagodi različnim tlom in je prezimno trden ter primeren tudi za ekološko pridelavo. Na mraz je občutljiv jeseni in predvsem spomladi v času brstenja, zato zanj izbiramo najboljše, ne prezizke lege.

Večina sort kakija je ob obiranju neužitnih oz. trpkih, samo plodovi sort iz skupine PCNA so v tehnološki zrelosti, torej ob obiranju, načeloma vedno užitni. Za te sorte je primerno toplejše podnebje, v naših pogojih slabo rodijo in večkrat ne dozoriyo oz. ostanejo deloma trpki.

Kaki razmnožujemo s cepljenjem na tri različne vrste kakija: *Diospyros kaki* – navadni kaki, *Diospyros lotus* – dateljev kaki in *Diospyros virginiana* – virginijski kaki.

Za podlago kakija se pri nas uporablja izključno sejanec *Diospyros lotus* zaradi večje izenačenosti sejancev, odpornosti na mraz in sušo ter viške vode v tleh. Zagotavlja bujno rast dreves in zgodnejši vstop v rodnost, ki je dobra. *D. lotus* je zaradi slabše skladnosti manj primerna podlaga za sorte iz skupine PCNA (užitne ob obiranju). *D. kaki* je občutljiv na mraz, *D. virginiana* pa daje neizenačene podlage in večje število koreninskih izrastkov.

Sorte kakija delimo v štiri skupine glede na užitnost plodov ob obiranju:

PCNA (Pollination Constant Non Astringent) - v tej skupini so sorte, katerih plodovi niso trpki, ne glede na oploditev oziroma na prisotnost semen v plodu. Plodovi so užitni trdi ob obiranju. Sorte so Jiro, O'Gosho, Fuyu, Hana Fuyu in druge.

PCA (Pollination Constant Astringent) - v tej skupini so sorte, ki so trpke ne glede na oploditev, plodovi so užitni šele po zorenju. Sem uvrščamo sorte Hachiya, Fuji in Rojo Brillante.

PVNA (Pollination Variant Non Astringent) - v to skupino uvrščamo sorte, pri katerih je užitnost plodov ob obiranju odvisna od oploditve. Oplojeni plodovi z večjim številom semen so užitni trdi in imajo temnejše meso. Partenokarpni (neoplojeni) plodovi in plodovi z manjšim številom semen so trpki in postanejo užitni šele po zorenju. Sem sodijo sorte Kaki Tipo, Amankaki, Thiene in Kuro Kuma.

PVA (Pollination Variant Astringent) - v tej skupini so sorte, ki imajo običajno trpke plodove, kljub prisotnosti semen (meso ni trpko le okrog semen), zato je za užitnost plodov potrebna umeditev. Najbolj znani sta sorti Triumph (trg. ime Sharon fruit®) in Hiratanenashi (klon Tone Wase).

Kaki je zelo okusno in z vitamini (A, B, C, E ...), minerali (K, P, Ca, Fe ...), tanini, pektini in antioksidanti bogato sadje. Pri nas je v nasadih največ sorte Kaki Tipo, v veliko manjšem deležu ji sledijo sorte Hachiya, Fuji, Jiro, v zadnjem času se uveljavljata sorti Rojo Brillante in Triumph. Vse razen sorte Jiro potrebujejo zorenje. Plodove kakija lahko uživamo trde ali umedene (zmeščane). V zadnjih desetletjih plodovom sort iz skupin PVA in PCA odstranjujejo trpkost s pomočjo plina CO₂. Plodove v plinotesni komori pri temperaturi 20 °C za 24-48 ur izpostavijo koncentraciji plina CO₂ > 95 %. Tehnologija je uporabna tudi za plodove sort iz skupine PVNA. Tako zorjeni plodovi so užitni trdi, njihova barva se ne spremeni. Tržni delež s plinom zorjenih plodov strmo narašča, tudi v Sloveniji, kjer tržišče tradicionalno.

SORTE

Seznam A

KAKI TIPO (PVNA)

Kaki Tipo (PVNA)

Sorta Kaki Tipo je pri nas najbolj razširjena sorta kakija, najpomembnejša je tudi v Italiji. Najverjetneje je japonskega izvora. Ima izključno ženske cvetove. Uvrščamo jo v skupino variabilnih sort PVNA. Če so plodovi oplojeni, imajo na vrhu izrazit križec, večje število semen in temnejše meso, jih lahko uživamo trde. Plodovi sorte Kaki Tipo so odličnega okusa, tako trdi, kot tudi umedeni. Plod je velik, povprečna masa ploda je 250 g. Plodovi so izenačeni, okroglaste oblike v vzdolžnem in prečnem prerezu. Kožica je ob obiranju rumeno oranžne barve, ob umeditvi pa postane intenzivno oranžna. Zori v začetku novembra. Sorta obilno rodi. Odličen splošni vtis nekoliko pokvarijo kolobarji in črtaste razpoke na plodovih, ki manjšajo delež tržnih plodov.

Seznam B

AMANKAKI (PVNA)

FUJI (PCA)

HACHIYA (PCA)

JIRO C-24276 (PCNA)

ROJO BRILLANTE (PCA)

TONE WASE (PVA)

TRIUMPH (PVA)

Amankaki (PVNA)

Sorta Amankaki je verjetno japonskega izvora, neznanih staršev. Ima izključno ženske cvetove. Uvrščamo jo v skupino variabilnih PVNA sort. Plodovi sorte Amankaki so veliki, tehtajo okoli 250 g, so okroglasto podolgovati v vzdolžnem prerezu in okroglasti pri prečnem prerezu. Okus oplojenih, trdih plodov ob obiranju in umedenih plodov je prav dober. Po umeditvi so partenokarpni plodovi boljšega okusa od oplojenih plodov s semeni. Plodovi sorte Amankaki imajo običajno manjše število semen ali pa so brez njih, zato potrebujejo umeditev. Sorta zori v začetku novembra, rodi obilno in je v večini lastnosti podobna sorti Kaki Tipo.

Fuji (PCA)

Sorta Fuji izvira iz Japonske, kjer je najbolj razširjena. Ima izključno ženske cvetove. Sorta Fuji sodi v skupino PCA sort, plodovi so trpki ob obiranju, užitni postanejo šele po zorenju. Po lastnostih plodov je sorta Fuji zelo podobna sorti Hachiya, razlika je predvsem v velikosti plodov. Sorta Fuji ima srednje velike plodove, ki povprečno tehtajo 190 g. V vzdolžni smeri so podolgovate, konične oblike, pri prečnem prerezu pa so okroglasti. Barva kožice je ob obiranju oranžna, ob umeditvi pa rdeče oranžna. Meso umedenih plodov je rdeče oranžno, prav dobrega okusa, število semen v plodu je majhno. Zori v začetku novembra. Rodnost je srednja.

Hachiya (PCA)

Sorta Hachiya je verjetno japonskega izvora. Zelo je razširjena v Kaliforniji, v pridelavi od začetka 20. stoletja. Ima izključno ženske cvetove. Uvrščamo jo v skupino PCA, njeni plodovi so ob obiranju vedno trpki in potrebujejo umeditev. Sorta Hachiya ima velike plodove, ki povprečno tehtajo 270 g. V vzdolžni smeri so podolgovate, konične oblike, pri prečnem prerezu pa so okroglasti, lepi in brez vidnih napak. Barva kožice je ob obiranju oranžna, ob umeditvi postane rdeče oranžna. Tudi meso umedenih plodov je rdeče oranžno, zelo dobrega okusa, število semen v plodu je majhno. Zori v začetku novembra. Rodnost je srednja, manjša od sorte Kaki Tipo in precej niha med leti.

Jiro C-24276 (PCNA)

Sorta izhaja iz Japonske, kjer je nastala kot mutacija sorte Jiro. V Evropo se je razširila v 20. stoletju iz Kalifornije (ZDA). Ima izključno ženske cvetove. Plodovi so srednje veliki, v povprečju tehtajo 190 g. V vzdolžnem prerezu so sploščeni, pri prečnem prerezu pa kvadratne oblike. Trdo užitni, ustrezno dozoreli plodovi so ob obiranju rumeno oranžne barve in prav dobrega okusa. Okus umedenih plodov je dober. Zori zgodaj, na Primorskem zori v začetku novembra. Zaradi napovedanega mraza predčasno obrani plodovi so lahko še rahlo trpki. Pridelki so srednje veliki, večji od ostalih PCNA sort, a vseeno manjši od sorte Kaki Tipo. Kljub temu je sorta zaradi okusnih, trdo užitnih plodov iz skupine PCNA praktično edina zanimiva za gojenje v razmerah Primorske.

Tone Wase (PVA)

Sorta Tone Wase izvira iz Japonske, spada v skupino PVA in ima izključno ženske cvetove. Pridelujejo ga od leta 1960. Plodovi so srednje veliki, prikupne oblike in povprečno tehtajo 180 g. Pri vzdolžnem prerezu so sploščeni, v prečnem prerezu pa kvadratne oblike. Barva kože je ob obiranju oranžna, ob umeditvi pa intenzivno rdeče oranžna. Umedeni plodovi so odličnega okusa, lepega izgleda, aromatični in z visoko vsebnostjo sladkorja. Sorta Tone Wase je zgodnja, zori v zadnji dekadi oktobra. Kljub slabši rodnosti je sorta zanimiva zaradi zgodnjega zorenja in zelo okusnih plodov, ki so primerni za sušenje.

Rojo Brillante (PCA)

Sorta Rojo Brillante (sl. svetlo rdeč) izvira iz Španije, kjer je verjetno nastala kot brstna mutacija sorte Cristalino v okolici Valencie. V pridelavi je od leta 1970. Največ je pridelajo v Španiji, širi se v ostala sredozemska pridelovalna območja. Ima izključno ženske cvetove. Za uživanje trdih plodov je potrebno odstraniti trpkost s CO₂ tretiranjem, take plodove večinoma ponujajo potrošniku pod blagovno znamko Persimon®. Plodovi so veliki, povprečne teže 265 g in v podolžnem prerezu okroglasto-podolgovati. So izredno lepi, brez črtastih razpok na kožici. Meso je manj izrazitega okusa, vendar sočno. Sorta je primerna za uživanje trdih ali umedenih plodov. Na

tržišču prevladujejo trdi plodovi, njihov delež pa še narašča. Trdi plodovi so rumeno oranžne barve, po umeđitvi pa postanejo rdeče oranžni. Drevesa sorte Rojo Brillante so srednje rodna, rodijo manj od standardne sorte Kaki Tipo. Na nižjih, vlažnih legah se drevesa te sorte močno trebijo, kar lahko občutno zmanjša pridelek.

Triumph (PVA)

Sorta Triumph je neznanega porekla, verjetno gre za staro japonsko sorto. Razširjena je po vsem svetu (Izrael, Španija, Južna Afrika). Njene plodove prodajajo pod blagovno znamko Sharon fruit®. Za uživanje trdih plodov uporabljajo tretiranje z ogljikovim dioksidom, ki topne tanine spremeni v netopno obliko in popolnoma odstrani trpkost. Drevesa sorte Triumph so bujna in razvijejo samo ženske cvetove. Plod je porcijski, srednje debel (180 g), ploščat v vzdolžnem ter kvadraten v prečnem prerezu, navadno brez semen. Barva kožice je rumena do oranžna, plod je privlačnega videza, brez črtastih razpok in kolobarjev. Meso je sočno, hrustljivo, privlačne rumeno oranžne barve in zelo dobrega okusa. Rodnost sorte je nadpovprečna, boljša od sorte Kaki Tipo. Sorta zori pozno (sredi novembra), v določenih letih komajda dozori. Zelo zanimiva sorta, primerna za najboljše lege.

FIGA

Ficus carica

SKUPINA ENORODNIH SORT FIG

SORTE

Seznam A

MILJSKA FIGA

Seznam B

ZELENKA

FLAZANA

PINČICA

LAŠČICA

BELA BRUŽETKA

SKUPINA DVORODNIH SORT FIG

SORTE

Seznam A

BELA PETROVKA

Seznam B

ZUCCHERINA

KIVI

Actinidia arguta

SKUPINA SORT, KI RAZVIJEJO PLODOVE (ŽENSKE RASTLINE)

SORTE

Seznam A

HAYWARD

Seznam B

SORELI*

SKUPINA OPRAŠEVALNIH SORT (MOŠKE RASTLINE)

SORTE

Seznam A

MATUA

TOMURI

Seznam B

BELÉN*